MEDYA VE İLETİŞİM YOLU İLE TÜRKÇEYE GİRMİŞ YABANCI SÖZCÜKLER

Hazırlayan : Filiz ŞENSOY

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Çağrı ÖZDARENDELİ

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Dili Bilim Dalı için öngördüğü
YÜKSEK LİSANS TEZİ
olarak hazırlanmıştır.

Edirne
Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Temmuz, 2006

ÖNSÖZ

Dil, temeli seslere dayanan, bu seslerin belli kurallar ve belli bir sıraya göre yan yana gelmesinden oluşan bir anlaşma aracıdır. Dil iletişimin en önemli anahtarıdır. İyi kullanıldığında açmayacağı kapı yoktur.

Dil, insanlığın bütün güç ve kabiliyetlerini, kültürel birikimini geçmişten geleceğe taşımasına yarayan canlı bir varlıktır. Dil, durmadan yeni sözcükler, yeni kavramlar üretir. Yeni bir kavrama kendi imkanlarıyla karşılık bulamayınca da başka dillerden sözcükler alır. Ancak alınan bu sözcükleri kendi mantık ve ses yapısına uydurarak millileştirir. Bir dili, o dili konuşan millet işler. Milletin aydınları, şairleri, yazarları geliştirir, güzelleştirir. Bir dilin kelimeleri bize o dili kullanan milletlerin ortak dil bilincini verir.

Bu çalışmada Türkçeye yabancı dillerden iletişim ve medya yolu ile girerek kendine yer edinen sözcükler, bunların dile nasıl yerleştikleri ve dile verdikleri zararlar tarihi gelişim sürecinde incelenmiştir.

Bu araştırmayı yapmamda bana danışmanlık eden hocam sayın Yrd. Doç. Dr. Çağrı ÖZDARENDELİ' ye, sayın Yrd. Doç. Dr. Levent Doğan'a ve çalışmamın başından beri desteğini benden hiç esirgemeyen sevgili eşim Eyüp Şensoy' a teşekkür ederim.

Filiz ŞENSOY

EDİRNE - 2006

Tezin Adı: Medya ve İletişim Yolu ile Türkçeye Giren Yabancı Sözcükler

Hazırlayan: Filiz Şensoy

Özet

Dil, bir toplumun bütün kültürel varlığını geçmişten geleceğe aktaran bir unsurdur. Bir dilin gelecek kuşaklara doğru biçimde aktarılması toplumun tüm bireylerinin ve kurumlarının görevidir.

Hızla ilerleyen bir teknoloji ve iletişim dönemi yaşadığımız günümüzde, teknolojik gelişmelerin ve iletişim araçlarının dile etkisi tartışılmazdır. Günün büyük bir kısmını televizyon karşısında geçiren çocuklarımız, televizyondaki konuşmacıların taklitçileri olmakta, yayınlanan dizi ve filmlerdeki konuşma şekiller evde, sokakta, okullarda klişeleşmektedir.

Dilimize hızla akın eden yabancı kaynaklı, özellikle Amerikan İngilizcesindeki sözcükler bugün dilimizi hem çocuklarımız hem de sonraki kuşaklar için bozulma, gelecekte yok olma, asimile olma tehlikesiyle yüzleştirmiştir. Bu durum sadece okullarda dil bilincinin verilmesiyle çözümlenebilecek bir sorun olmaktan çok öte geçmiştir.

Medya ve iletişim araçları, eğitim kurumları elimizdeki silahlardır. Şimdi biz bir seçim yapmak zorundayız. Bu silahları ya dilimizi yok etmek, öldürmek için bu amacı güdenlerle birlikte çalışacağız, ya da uyanık olup dil bilincini, dili doğru kullanmayı öğretmek amacıyla silaha sarılacağız. Sonuçlarına katlanmak da yaptığımız seçimler doğrultusunda bize düşecektir.

Yaptığımız bu çalışmada medya ve iletişim araçlarının dilimize, Türkçeye zarar verme boyutlarında yabancı sözcükler için birer köprü olduğuna tanıklık ettik ve gördük ki dile en çok zarar verenler gazetelerin magazin sayfaları, televizyondaki magazin programları, eğlence amaçlı yayınlardır.

Paper Subject: Entering Foreign Words by Media and Communication Instruments
Author: Filiz ŞENSOY

Summary

Language is an element that transmits cultural existence of a society from past to the future. It's the responsibility of all individuals and associations to transmit a language in a right way to next generation.

It's out of discussion that the affect of technological pres and communication instruments to a language that we live in a period of technology and communication that move ahead in a very fast way. Our children who spend lots of time in front of TV are being an imitator of lecturers on TV and the shape of lecturers on TV series or cinemas are becoming the children in the streets, houses and schools.

Foreign originated words, especially in American English, rush in our language so fast, confront our language today to corrupt for both our children end next generation and to become extinct in the future. This situation has gone for beyond to be solved by giving language conscious solely in our schools.

Media and communication instruments and education associations are weapons in our hands. Now we have to make a choice. Either will we use these weapons with people who have an ambition to destroy and kill our language or will we be alert and use them for teaching the language conscious and using our language in a right way. Bearing the result will affect us in the direction of our children.

We witnessed here in our paper that the media and communication instrument are the bridge of foreign words that damage our language, Turkish. And we saw that the most harmful for the language are the magazine pages of newspapers, magazine programs on TV and the broadcasts with the purpose of entertainment.

İÇİNDEKİLER :

Özet- Türkçe I

Özet- İngilizce II

İÇİNDEKİLER …….. III

KISALTMALAR …….. V

TABLOLAR ..……..... VI

BİRİNCİ BÖLÜM …… 1

1. GİRİŞ ……... 1

1.1. Problemin Durumu …… 2

1.2. Amaç ……..... 3

1.3. Önem ……..... 4

1.4. Sayıltılar ……..... 4

1.5. Sınırlılıklar ……..... 5

İKİNCİ BÖLÜM ……... 6

2. KAVRAMSAL ÇALIŞMA …….. 6

2.1. Kitle İletişim Araçları ……. 6

2.1.1. Kitle İletişim Araçlarında Dil …… 10

2.1.2. Televizyon ve Dile Etkileri …… 12

2.2. Türkçe'de Batı Kaynaklı Sözcüklerin Tarih İçindeki Seyri …….. 14

2.2.1. İlk Dönemler …….. 14

2.2.2. Gerileme Dönemi ve Sonrası …….. 18

2.2.3. Cumhuriyet Dönemi ve Atatürk'ün Türkçe Üzerine Çalışmaları ……... 22

2.2.4. Günümüzdeki Durum ……... 26

2.3. Yabancı Diller İle Türkçe'nin İlişkisi ……. 28

2.3.1. Türkçe'ye Batı Kaynaklı Dillerden Giren Sözcükler ……. 33

2.3.2. Türkçe'ye Doğu Kaynaklı Dillerden Giren Sözcükler …….. 39

2.4. Türkçe'de Yabancılaşma ve Sebepleri …… 42

2.4.1. Yabancı Dille Eğitim …… 44

2.4.2. Bilim ve Teknolojideki Gelişmeler ……. 48

2.4.3. Bilgisayar ve İnternet ……. 50

2.4.4. Televizyon ve Radyolar ……. 51

2.4.5. Yazılı Basın ……. 54

2.4.6. Özentiler …….. 56

2.4.7. Öz Türkçeciler …… 62

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM ……. 65

3. ALAN ÇALIŞMASI …… 65

3.1. Giriş…… 65

3.2. Araştırma Yöntemi ……. 66

3.2.1. Araştırma Modeli ……... 67

3.2.2. Evren ve Örneklem …… 68

3.3. Yazılı Basında Yapılan Taramalar 68

3.3.1. Ana Gazeteler ……... 69

3.3.2. Haftalık Dergiler ..……... 71

3.3.3. Gazetelerin Magazin Ekleri ……... 72

3.3.4. Televizyon Programları ……... 76

4. DEĞERLENDİRME ve SONUÇ …….. 77

5. KAYNAKÇA …….. 81

KISALTMALAR :

TDK	:	Türk Dil Kurumu
KİA	:	Kitle İletişim Araçları

TABLOLAR :

Tablo No		Tablonun İsmi	Sayfa
Tablo-1	:	İtalyancadan Dilimize Giren Kelimeler	33
Tablo-2	:	Fransızcadan Dilimize Giren Kelimeler	34
Tablo-3	:	Yunancadan Dilimize Giren Kelimeler	35
Tablo-4	:	Latinceden Dilimize Giren Kelimeler	36
Tablo-5	:	İngilizceden Dilimize Giren Kelimeler	37
Tablo-6	:	Diğer Batılı Dillerden Dilimize Giren Kelimeler	38
Tablo-7	:	Arapçadan Dilimize Giren Kelimeler	39
Tablo-8	:	Farsçadan Dilimize Giren Kelimeler	41
Tablo-9	:	Türkçesi Bulunan Ancak Yabancı Dillerdeki Karşılıkları Kullanılan Sözcükler	61

1. GİRİŞ :

Dil, insanı insan yapan özelliklerden en başta gelenidir. Dil, bir milletin "milli şuuru", "hafızası"dır. Dilin insan toplulukları içinde de çeşitli vazifeleri vardır. Dil, iletişim aracıdır, anlaşma aracıdır. İnsanlar duygularını, düşüncelerini dil aracılığıyla diğer insanlara, insan topluluklarına aktarmaktadır. Dil aynı zamanda düşünmenin de aracıdır. İnsanlar genellikle kelimeler aracılığıyla düşünmektedir. Özellikle sevgi, vicdan, cesaret, merhamet, korku, şefkat, adalet[1] gibi soyut kavramlar zihinde kelimeler aracılığıyla canlandırılmaktadır. Bu nedenlerden ötürü dil, insan topluluklarını müşterek bir fikir faaliyeti içinde birleştirerek onları bir "millet" haline getirmektedir.

Dil konusu Osmanlı İmparatorluğunun Tanzimat döneminden bu yana tartışılan en önemli sorunlardan birini teşkil etmektedir. Türkçe, günümüze kadar çeşitli aşamalardan geçerek bu günlere taşınmış ve birçok dille de iletişim içinde olmuştur. Bu iletişim süreci içinde pek çok yabancı sözcük dilimizde kendine bir yer bulmuş, kullanılır olmuştur. Fakat günümüzde bu durum öyle bir hale gelmiştir ki alınacak kavrama karşılık düşünmeden sözcüğün yabancı dildeki karşılığı aynen kabul görmekte, ve bu karşılıkları kullanmak eğitimin, kişinin kültür seviyesinin üstünlüğünün bir göstergesi sayılmaktadır. Toplumumuzun gelişmişlik düzeyini dilimizle ortaya koymakta olan bizler dilimizin, bu değerli varlığımızın, kıymetini bilmeli; ona sahip çıkmalıyız. Dile sahip çıkmak demek dil bilincini geliştirmek, gelecek kuşakları bu hususta eğitmek, bilinçlendirmek demektir. Yapılacak araştırmanın temeli toplumun dil bilincinden, "millet" olma bilincinden yoksun bir hale getirilmesinin sorgulanmasına dayanmaktadır. İfade edilen bu durum tarihi gelişim sürecinde incelenerek kitle iletişim araçlarının bu duruma etkileri değerlendirilecektir.

---

[1] Ali Karaçalı, Dinçer Eşitgin ve Celal Aslan, (2004): Türk Dil Kurumu Başkanı ile Söyleşi, Eğitim (Özel Sayı), No:105, s.105

1.1 PROBLEMİN DURUMU :

Dil kirliliği ya da dil kirlenmesi dediğimiz olguyu, uzmanlar, "bir dile yabancı dillerden yoğun biçimde dilsel birikimlerin (sözcük, dil kuralı, ek, deyim, terim vb) girmesi" olarak tanımlamaktadır. Türkçe'nin son 25 yıllık geçmişine şöyle bir baktığımızda, gerçekten de dilimize özellikle Amerikan İngilizcesi'nden pek çok sözcüğün girdiğini görmekteyiz. Bunların önemli bir bölümünü de terimler oluşturmaktadır: teknik, ekonomik, hukuk, siyaset, kültür, sanat... terimleri.

Yabancı sözcükler hangi durumlarda, dil kirlenmesine yol açmaktadır? Dış dünyaya açılan, diğer deyişle yabancı ülkelerle tarihsel, siyasal, ekonomik, hukuksal, teknik, ticari, kültürel, sanatsal... ilişkiler kuran hemen bütün toplumların dillerinde yabancı sözcükler çevrime girmektedir. Bir dil yabancı sözcükleri olduğu gibi alabilmekte; yazım, sesletim ve anlamlama özelliklerinde birtakım değişiklikler yapabilmektedir. Dil öz savunmaya geçtiğinde de, yabancı sözcüklerle kendi söz üretme yollarını (eklerle sözcük üretme, anlam çevirisi, sözcük bileştirme, yan anlam oluşturma, yöre ağızlarından ya da özel dillerden sözcük aktarma, kimi ölmüş sözcükleri yeniden kullanıma sürme, budama, kısaltma ... vb) işleterek uygun, tutunabilir karşılıklar bulabilmektedir.

Yabancı sözcükler bir dilin sözvarlığında ağırlıklı bir konuma geldiğinde dilin kirlenme boyutları da doğal olarak artmaktadır. Türkçe, Osmanlıca adı verilen evrede yaşadığı bu olguyu, bugünlerde de yaşar duruma gelmiş görünmektedir.

Gerekli ön çalışmalar yapılmadan alınan yenilikler, hangi alanda olursa olsun, bizi zemini olmayan inşaatlar gibi herhangi bir depremde yıkıma götürecektir. Son yıllarda yabancı dillerden, özellikle Amerikan İngilizcesinden pek çok sözcük medya ve iletişim yolu ile dilimize girmiş ve kalıplaşarak yerleşmiştir. Bu sözcükler bazen hiç ilgisi olmayan yerlerde saçma sapan kullanılmakta, Türkçedeki değil geldikleri dildeki gibi telaffuz edilmektedirler. Dilimize teknolojinin hızına yetişircesine süratli bir şekilde girerek yer edinen bu yabancı sözcükleri bize kendi okunuşları ile söyletmek isteyenler neyi

amaçlamaktadırlar? Bu bizim yabancı dil ve Batı hayranlığımız mıdır? Bu gibi sorular çoğaltılabilir.

Küreselleşme olgusunun (küreselleşmeyi "çok kültürlülüğe açılma" olarak tanımlamak istiyorum) yoğun biçimde yaşandığı günümüzde, pek çok dil yabancı sözcükler sorunuyla karşı karşıyadır. Bir ülke yaşamın hemen her alanıyla ilgili bilgi üretebilecek, ürettiği bilgiyi yaşama geçirebilecek düzeye gelemiyorsa, başka ülkelerden üretilen bilgiyi aktarmak durumundadır. Bu aktarma sürecinde de, eğer hazırlıklı değilse, kimi olumsuzlukları yaşamak durumunda kalacaktır.[2]

Araştırmamızın yukarıda saymış olduğumuz nedenlerden ötürü akıllarda oluşan sorulara ışık tutacağını, dil bilincinin oluşmasında ve milli kültürün gelecek kuşaklara arı bir dil ile miras bırakılmasında yardımcı olacağını düşünmekteyiz.

1.2. AMAÇ :

Bu çalışmada amacımız, Türkçeye medya ve iletişim yolu ile giren sözcüklerin dilin yapısında yarattığı anlam karmaşalarını söyleniş, okunuş, yazım problemlerini; yabancı sözcüklerin tarih süreci içinde nasıl dilimize yerleştiklerini ve bunların dilimizden neler alıp götüreceğini ortaya koymaktır.

Yabancı sözcüklerin Türkçeye giriş sürecinde kitle iletişim araçlarının rolü büyüktür. Yabancı devletlerle olan ilişkilerde kendi varlığımızı tam olarak ortaya koymamış olmamız ve zaman içinde çok sık değiştirdiğimiz eğitim politikamız da buna büyük etki etmiştir. Türk olma bilincinden ve mesleki eğitimden yoksun nice insanın tüm gün boyunca gençlerimize hitap eden televizyon programlarını değil Türkçeyi, konuşmayı öğrenmeden sunuyor olması gençlerimizi bu yozlaşmış dilin papağanları durumuna getirmiştir.

Dil bilincinin, dil bilinciyle birlikte “millet” olma bilincinin oluşması yönünde ileri doğru bir adım atabilmek, gelecek kuşakların bilinçlenmesine katkıda bulunmak bir diğer amacımız olacaktır.

---

[2] Yusuf Çotuksöken, (2002): Türkçe Üzerine -1, Papatya Yayınları, İstanbul, , s.105

1.3. ÖNEM :

Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan doğal bir araçtır. Toplumu bir araya getiren en önemli öğe ana dilidir. Diline sahip çıkan ve dilini yeni kuşaklara doğru ve güzel bir şekilde aktaran uluslar uygarlıkta gelişmiş olurlar.

Bir toplumun varlığını sürdürebilmesi, değerlerine sahip çıkmasıyla mümkündür.[3] Dil ise bir toplumu "millet" yapan değerlerden en başta gelenidir. Dil bizim için tabii bir mirastır. Bu miras sayesinde biz, asırlar boyunca devam eden varlığımızdan ve hayat tecrübelerimizden haberdar olmaktayız. Kültür varlığımızı, bütün zenginliği ile onun sayesinde öğrenmekteyiz. Dilimiz, milli varlığımızın en önemli taşıyıcısıdır. Bizi "Ezel"den "Ebed"e o taşımaktadır.

Medya ve iletişim araçları bizi dünyaya bağlayan, dünyayı bize getiren önemli unsurlardır. Kendimizi başkalarına iletişim yolu ile anlatmakta, medya ile daha geniş alanlara hitap edebilmekteyiz. Ancak iletişim ve medya araçlarının iyi ve yararlı yönleri olduğu kadar kötü ve zararlı tarafları da bulunmaktadır.

Günümüzde toplumların gelişmesinde ve ilerlemesinde büyük önem taşıyan iletişim ve medyanın, dilin bozulmasında ve anlam karmaşalarının oluşmasında rolü büyüktür.

1.4. SAYILTILAR :

Bu araştırmada aşağıdaki sayıtlılardan hareket edilecektir:

1. Günümüzde medya ve iletişim araçları toplum üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.
2. Medya ve iletişim araçları ile Türkçeye giren sözcükler, Türkçenin gramer yapısında, konuşma ve yazımında anlam karmaşasına, anlatım bozukluklarına neden olmaktadır.

---

[3] Hasan Eren, (2005): Tekrar mı yoksa Tekerrür mü?, Türk Dili 643, s.16

1.5. SINIRLILIKLAR :

Çalışmamızda Türkçenin iletişim ve medya yoluyla bozulması, anlaşılır olmaktan uzaklaşması hakkında yazılan çeşitli kaynaklar üzerinde araştırma yapılırken evren – örnek metodu kullanılmıştır.

Böylece çeşitli görüşlerden yola çıkılarak günümüzdeki durumla ilgili tarafsız nesnel düşüncenin ortaya konmasına çalışılmıştır. Zira bu konuda eser verenlerin bir kısmı konuyu sadece siyasi boyutlarıyla ele almışlar ve yapılan çalışmaları hiçe sayarak Türkçeye yabancı dillerden giren tüm sözcüklerin atılması düşüncesini savunmuşlardır. Bir kısım araştırmacı da yeni sözcük türetilemeyeceğini, Arapça ve Farsçaları dururken, önceden de bunlar kullanılmışken günümüzde de bu karşılıklarının kullanılmasını, bazıları da batı dillerinden giren sözcüklerin Türkçede tam karşılıklarının bulunmadığını, bu sebeple sözcüklerin olduğu gibi alınıp kullanılarak Batı uygarlık düzeyine ulaşabileceğimizi savunmuşlardır.

Oysa yapılması gereken, karşılık üretilebilecek sözcüklere Türkçenin yapım ve çekim eklerini kullanarak yeni sözcükler türetmek, asırlardan beri kullanılagelmiş, “Türkçeleşmiş” sözcükleri de Türkçe olarak kabullenebilmektir.

> Biz bu dilimizi atalarımızdan miras aldığımız kadar, gelecek kuşaklardan da ödünç aldık.
>
> Kızılderili Atasözü

2. KAVRAMSAL ÇALIŞMA

Bu bölümde medya ve iletişim yoluyla dilimize girmiş olan sözcüklerin medya ve iletişim araçlarında ne şekilde yer aldıkları, dilimize nasıl yerleştikleri ele alınmıştır. Literatür taraması sonucunda konu dört ana başlık altında incelenmiştir.

2.1. Kitle İletişim Araçları:

Sosyal iletişimde de, kitle iletişiminde de aracımız dildir. Ancak hitap edilen toplumun ortak dili, aynı zamanda tarihi, sosyal, kültürel bir olgudur. Dolayısıyla kullanılan dilin burada sadece gramer kaidelerine uyarak yapılan bir söz dizimi olarak değil, anlam bakımından da ele alınması gerekmektedir. Toplumlar, özellikle de okur – yazar toplumu bilgilendirmek, eğitmek, eğlendirmek ve razı etmek amacı ile bir dizi materyal geliştirmişlerdir. Bu materyaller okur – yazar ürünleri, gazete, dergi, magazin, film, radyo ve televizyon yayınları şeklindedir. Biz bu materyallerin hepsini kitle iletişim araçları olarak kabul etmekteyiz.[4]

Kitle iletişim araçları bir dizi soruya cevap olabilecek zengin bir kaynak sağlamaktadır. Belli bir grubun kültürünü açıklamak, bazı kültür öğeleri yönünden alt grupları karşılaştırmak ya da kültür değişmelerini izlemek için kullanmak gibi.

Yaptıkları dil yanlışlarını konu ederek toplumun tepkisini ölçmeye çalıştığımız sesli ve görüntülü basını temel alan "radyo televizyon sosyolojisi" her şeyden önce

[4] Ali Balcı, (2001): Sosyal Bilimlerde Araştırma, PegemA Yayıncılık, Ankara, s.209

toplum ve onu meydana getiren topluluklarla radyo ve televizyon arasındaki karşılıklı tepkilerin incelenmesidir.

Kitle iletişiminde mesajın, hedef toplum tarafından doğru algılanması amaçlanmaktadır. Bu da ancak mesajın, anlamı bozulmadan aktarabilecek şekilde hem kaynağın hem de hedefin ortaklaşa sahip oldukları tecrübeleri ifade eden işaretlerle verilmesiyle gerçekleşebilir. Dildeki kelimeler, deyimler, atasözleri, vurgular, mecazlar, ünlemler, adlar ve sıfatlar burada önem kazanmaktadır.[5] Dolayısıyla saydığımız bu dil unsurlarının yerinde ve doğru kullanılması da önemlidir. Kitle iletişim araçlarında kullanılan dilin aynı şartlardaki insanlar için ayrı anlamlar taşıyabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır.

Kitle iletişimi genel bir düşünme ve yaşama biçiminin paylaşılmasıdır. Çünkü kitle iletişim araçları doğal beşeri ilişkilerin ötesinde teknolojik bir dille, kurgusal bir dille bize hitap eder ve bu dili aktarır. Bu dille birlikte bir dünya aktarır. Bu dünya bizim tabi ki doğal dünyamızdan farklıdır. Bu dil, bir araçtan ötekine sirayet eden paylaşılan bir dildir. Yani birinde korku için kullanılan ses efekti neyse ötekinde de aynı sesi duyarsınız. Ekranın kendine göre oluşturduğu bir eğlence dili vardır.[6]

Basın yayın araçlarının yaygınlaşması ve ucuzlaşmasıyla, önce gazeteler, ardından radyolar, en sonunda da iri bir göz gibi odalarımızın baş köşesine kurulan televizyonlar kitlelere yön ve biçim vermeğe başlamıştır.[7] Hele bilgisayarlar, zihni ve aklı çeviren surları yıktığı gibi haberleşmedeki yer ve zaman sınırlarını da ortadan kaldırmıştır.

Dil konusunda basınımız yeterince özenli mi? Bu konuda bütün gazeteleri, televizyonları aynı kefeye koymak elbette doğru olmaz. Göreceli de olsa, bazı gazete ve televizyonlarımızda belli bir dil kaygısı, özeni ve duyarlılığı göze çarpmaktadır. Ancak yanlıştan geçilmeyen yayın organlarının sayısı da az değildir.[8]

---

[5] Oytun Şahin, (1999): Kitle İletişim Araçlarında Dil Yanlışları, Türk Dili 576, s.1020

[6] Ali Karaçalı, (2004): Türk Dil Kurumu Başkanı ile Söyleşi, Eğitim (Özel Sayı), s.105

[7] Fatih Sezgin, (2004): Türkçe'de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu, TDK Yay.No:844, Ankara, s.5

[8] Kemal Ateş, (2005): Türkçem Mahzun Ben Mahzun, İmge Kitabevi, İstanbul, s.11

Günümüzde durumu kötüleştiren en önemli husus, yabancılaşmanın sadece belli bir kesim içinde sınırlı kalmaması, iletişim ve eğitim araçlarının yaygınlığı dolayısıyla bütün toplumu etki alanı içine almasıdır.[9]

Yanlışın yayılma hızı, doğrunun yayılma hızından her zaman kat kat fazladır. Pırıl pırıl bir Türkçe, kimsenin dikkatini çekmez de yamuk yumuk yazılışlar ve söyleyişler herkesin diline dolanır. Özgünlüğü, en ucuz ve en kolay yoldan yakalamaya çalışanlar, "Kırıcan mı belimi", "öldürcen mi, çıldırtcan mı" gibi söyleyişlere, "Ayağını yerden kescem senin", "Çilek dudaklarına yapışıp kalıcam" benzeri dizelere(!) bel bağladıklarında, bu sözlerin içeriğinin verdiği zararın yanında yazma ve söyleme biçimleriyle de hem Türkçeye hem gençlere zarar vermektedirler. Hele Türkçe için, "Yazıldığı gibi okunur, okunduğu gibi yazılır." biçimindeki bir ezberden fazlası öğretilmemiş gençlerde, bu yazılış ve söyleyişlerin asıllarını öğrenmemeye, hatta önemsememeye yol açabilirler. Zaten internet iletişiminde, "çetleşme" adı verilen hızlı haberleşmelerde, cep telefonu mesajlarında bu biçimde yazmakta olan genç için, garip bir durum değildir bu, kendisinin de bildiği biricik yazımdır. Anadilinin yazım ilkelerini bile bilmeyen bir gençten, o dili önemsemesini bekleyebilir miyiz? Peki, önemsemediği dille doğru düşünmesini, icatlar yapmasını, yaratıcı olmasını bekleyebilir miyiz? İşte, bir çeşit oyun olarak algılanan ve ciddiye alınmayan durum, bu kadar tehlikeli sonuçlar doğurabilir. Bunu da asla gözden uzak tutmamalıyız.[10]

1980'leri, 90'ları bin bir güçlükle aşarak 2000'e ulaşan Türkiye'de giyim kuşamları, yaşama biçimleri, evlerinin içi bile aynı insanların, konuşma biçimleri de biçemleri de birbirine benziyor. Toplumu, eğitim kurumları yerine kitle iletişim araçlarının yönlendirdiği bir gerçektir bugün.[11]

Dünyanın hiçbir ülkesinde, kitle iletişim araçlarının dili bu denli bozuk, kötü, kirli, bulanık değildir. Bilindiği gibi dil, düşüncenin yansımasıdır. Düşüncesi bozuk, kötü, kirli, bulanık kişinin, hiç kuşkusuz dili de öyle olacaktır. Böyle düşünen kişilerin içinde yer

---

[9] Fatih Sezgin, (2004): Türkçe'de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu, TDK Yay.No:844, Ankara, s.9

[10] Ali Karaçalı, (2004): Türk Dil Kurumu Başkanı ile Söyleşi, Eğitim (Özel Sayı), s.131

[11] Oytun Şahin, (1999): Kitle İletişim Araçlarında Dil Yanlışları. Türk Dili 576, s.1020

aldığı kitle iletişim araçlarının çoğunda dil değil, "ilk" ve "çok" gibi kavramlar önemlidir. Binlerce kişinin öldüğü yer sarsıntısını duyuran "ilk" televizyon ya da "ilk" gazete olmanın yanı sıra, çok izlenmek, çok okunmak, yani "çok satmak/çok reklam almak" bizim "medya" için yaşamsal değerde bir ilkedir. Yazık ki aydınlar, bu "medya"ya bakarak karamsar olmakta; herkesin, her kurumun dili kirli, bozuk, yozmuş gibi bir yanılgıya düşmektedir.

Toplumun düşünsel kimliğinin sağlıklı oluşumu, özellikle bütün toplumu sürekli etkileyen kitle iletişim araçlarında kullanılan dilin önemini daha da artırmaktadır. Bu çerçevede toplumu oluşturan bütün birey ve kurumlara sorumluluklar düşmektedir: [12]

a. Öncelikle görev, eğitimcilerindir. Anadili öğretimi anaokulundan başlayıp ilk ve ortaöğretim kurumlarında anadili sevgisi, özeni yaratılmalıdır.

b. Eğitimin üst aşaması olarak üniversitelerin sorumluluğu da azımsanmamalı, üniversitelerde anadili öğretimi, ortaöğretimde öğrenilenlerin yinelenmesi olarak ele alınmamalı, bunu ileri götüren, daha çok kullanıma yönelik işlevsel bir anadili çalışması temel olmalıdır.

c. Özellikle kitle iletişim araçları açısından sanatçıların, konuşmacıların sürekli eğitimi de önem taşımaktadır. Milyonlarca kişiye seslenen TV kanallarında dil bilimci kadrosu ve dil konusunda sürekli hizmet içi eğitim çalışması bulunmaması düşündürücüdür.

d. Kitle iletişim araçları açısından politikacıların sorumlulukları da büyüktür. Bütün ulusa seslenen politikacıların, özellikle yabancı sözcükler konusunda duyarlı davranmaları, düzgün anlatımı önemsemeleri, geniş kitleleri de etkileyecektir. Politikacının asıl önemli sorumluluğu ise, Atatürk'ün dil konusundaki vasiyetini çiğnememek olmalıdır.

e. Dilbilimcinin dil kullanımı konusundaki sorumluluğunun da altını çizmek gerekir.

---

[12] Sevgi Özel, (2000): Dil kiri El Kiri, Bilgi Yayınevi, Ankara, s.54

f. Sonuçta birey olarak herkese sorumluluk düşmektedir. Dile ve dolayısıyla kimliğine sahip çıkan herkes kendi dil kullanımına özen gösterdiği gibi, kitle iletişim araçlarındaki yanlış kullanımlar karşısında gerekli duyarlığı göstermelidir.

Kitle iletişim araçları, birçok kaynakta açıkça belirtildiği gibi, 21nci yüzyılda bizi yönetecek ve en büyük güç odaklarından biri olarak karşımıza çıkacaktır.[13]

Köklü tarihi ve kişilikli yapısıyla iki bin yılına giren Türk milletinin bu yoğun iletişim ortamında geçmişte olduğu gibi bugün de diline sahip çıkması beklenmektedir.[14]

2.1.1. Kitle İletişim Araçlarında Dil:

Günümüzde yazılı, sesli ve görüntülü haberleşme araçlarının dil üzerindeki etkisi gittikçe artmaktadır. Bu etkiyi ele alan yazarlardan Halil Ersoylu düşüncelerini şöyle ifade etmektedir[15]: "Gazete, dergi, radyo ve televizyon gibi zaman ve mekân engellerini çok geniş ölçüde aşan, insanlara rahatlıkla ulaşan yayınların, batı kaynaklı kelime ve unsurların Türkçeye taşınmasından benimsettirilmesine kadar bütün oluşumlarda şu veya bu ölçüde pay ve sorumluluk sahibi olduğu açık ve kesin bir gerçektir. Bu araçlar batı kaynaklı kelimeleri taşımış ve yaygınlaştırmıştır. Bu yayınlar, bununla da yetinmeyip kullanıla kullanıla iyice eskitilen, yıpratılan bıktırılan bazı unsurların yerine, çekici ve yönlendirici ifadeler elde etmek amacıyla, yine aynı kaynaklardan başkalarını getirmektedir. Bir kısım özel radyo ve televizyonlar. artan eleman ihtiyacını niteliksiz kimselerden karşılamış, bunlar da başta Amerikan aksanı olmak üzere, değişik ses ve söyleyişlerle dili bozmuşlardır." [16]

Şengül Özerkan (1997) da kitle iletişim araçlarında yapılan dil hatalarına bol bol örnekler vermekte ve yabancılaşmada bunların oynadığı role dikkat çekmektedir.[17]

---

[13] Emre Kongar, (2003): Yozlaşan Medya ve Yozlaşan Türkçe, Remzi Kitabevi, İstanbul, s.31

[14] Hamza Zülfikar, (2000): Doğru Yazalım Doğru Konuşalım, Türk Dili 578, s.120

[15] Fatih Sezgin, (2004): Türkçe'de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu, TDK Yay.No:844, Ankara, s.105

[16] Halil Ersoylu, (1994): Türkiye Türkçesinin Çağdaş Problemleri 4 - 5, Batı Kaynaklı Kelimeler I, II, Türk Dili, 509, 513, s.375-384, 200-212

[17] Fatih Sezgin, (2004): Türkçe'de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu, TDK Yay.No:844, Ankara, s.107

Verilen örnekler arasında yabancı kelimelerin gereksiz yere kullanılışı, reklâm dilinde farklılık imajı yaratmak için yabancı kelimelere başvuruluşu ve yabancı dillerden yapılan hatalı çeviriler bulunmaktadır.

Yazılı medyada da üzerinde durulmaya ve tartışılmaya değer birtakım sorunlara rastlamakta, bu sorunların daha çok yazım alanında kaldığını görmekteyiz.[18]Yazılı basında yaşanan "yozlaşma", medyanın kendi iç hesaplaşmaları ve sistemin şeffaflığa doğru gelişme hızı çerçevesinde hallolacaktır. Ancak birlikte geliştirebileceğimiz bir ortak bilinç, bu yozlaşmaya karşı bir güç oluşturabilecektir. Aynı ortak bilincin oluşması, Türkçemiz için daha da gereklidir.[19]

Bugün medya, herkese ders vermekte, yol göstermekte ve eleştiri yapmaktadır. Bunu yapmayı görevi şeklinde görmektedir. Ancak kendi içindeki hataları, ayıpları, eksikleri görmemekte ve kurulu düzeninin dışına çıkmaya kimse cesaret edememektedir.[20] Habercilik uğruna insanlığın dahi unutulduğu bilinmektedir.

Yaygın söyleyişle "medya" hem kendi içinde, hem de toplumsal açıdan "medyatik" olanı yeğlerken, "tarafsız" yayıncılık, "basın özgürlüğü" gibi kavramların arkasına saklanabilmektedir. Ancak tüm bu vurdumduymazlıklara rağmen bir takım çalışmalar yapılmakta, çeşitli projeler ve öneriler hazırlanmaktadır. 2000 yılında Kayseri Milletvekili Hasan Basri Üstünbaş'ın hazırladığı, 26.5.1981 tarih ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Yasasının bir maddesinde değişiklik içeren yasa teklifine göre; ilan ve reklâmlardaki yabancı kelime kirliliğinin yasaklanması, yabancı kelime kullananlara ek vergi salınması ve işletmelerin ve serbest meslek sahiplerinin ad-soyadı ve işlerini gösteren Türkçe levha asmaları zorunluluğu getirilmektedir.[21] Fakat bu tasarı yasalaşmamıştır.

Günümüzden yaklaşık yüz yıl öncesinde eser veren yazarlarımızdan Ömer Seyfettin meslektaşlarına bir yazısında şöyle seslenmektedir: ""Ey Türk muharrirleri! Yazmadan evvel Türkçe konuşmasını, anadilimizin şivesini, ahengini, tabiatını, tecvidini

[18] Hasan Eren, (2005): Medyadan Gözlemler, Türk Dili 645, s.196

[19] Emre Kongar, (2003): Yozlaşan Medya ve Yozlaşan Türkçe, Remzi Kitabevi, İstanbul, s.11

[20] Emre Kongar, (2003): Yozlaşan Medya ve Yozlaşan Türkçe, Remzi Kitabevi, İstanbul, s.68

[21] Nidai Sulhi Atmaca, (2004): Çırpınış, Toroslu Kitaplığı, İstanbul, s.332

öğrenmeye, ondaki gizli, derin, vasi güzelliklerin farkına varmaya gayret ediniz. Ve unutmayınız ki karalama değil, eser yazıyorsunuz! [22]Yazdığınızı herkes anlarsa, severse kitaplarınız çok satılacak, zengin olacak, sa'yınızın mükâfatını göreceksiniz. Dünküleri taklit etmekte devam ederseniz, bir gün nihayet onlar gibi meyus olarak yazı yazmaya tövbe edecek, otuz milyonun lisanı diye telif ettiğiniz kitabın beş yüz tane satılmadığını, kâğıt parasını çıkarmadığını görerek müteessir olacaksınız. Sizden sonra gelecek olan nesil, idrakinize rağmen muhafazakâr ve maziye muhip kaldığınızı görürse, size ebedi lanetler edecektir" (Genç Kalemler, C.I1, sayı 1, 11 Nisan 1911) [23] O dönemde belki günümüzdeki kitle iletişim araçları yoktu. Sadece yazılı basın vardı. Ama bu konuda duyarlı olmak için gelişmiş teknolojilere gerek duyulmadığını yazarımızın sözlerinden açıkça anlayabilmekteyiz.

2.1.2. Televizyon ve Dile Etkileri:

Bir dilin doğru ve iyi kullanıldığı üç önemli yer vardır:

1- Kitle iletişim araçları: Radyo, televizyon, sinema, basın, kaset, plak, kitap, afiş, video…

2- Tiyatrolar.

3- Okuldaki eğitim.

Kitle iletişim araçları 20. yüzyılın en büyük buluşları arasında yer alan araçlardır. Bu araçların içinde de televizyon hem göze hem kulağa hitap etmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Televizyon içerik olarak ulusal bir araçtır, ulusal kültürü yansıtır. Onu uluslararası kılan, ulusal sınırları aşma özelliğidir.

Televizyon, en önemli ifade ve iletişim aracı olan dil üzerinde de oldukça olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Bu etkilenme, iki biçimde olmaktadır. Birincisi kullanılan söz sayısının azlığı, ikincisi ise kendi ana dilinin yozlaşmaya başlamasına etkisi...[24] Bu iki etmen, yabancı kaynaklı programların yanı sıra, yerli programlarda da sıkça rastladığımız yabancı kelimelerin kullanılması ve Türkçenin yanlış telaffuzu ile olmaktadır.

---

[22] Sevgi Özel, (2000): Dil kiri El Kiri, Bilgi Yayınevi, Ankara, s.153

[23] Sevgi Özel, (2000): Dil kiri El Kiri, Bilgi Yayınevi, Ankara, s.152

[24] Hasan Eren, (2005): Tekrar mı yoksa Tekerrür mü?, Türk Dili 643, s.17,18

TRT Yayın Planlama Dairesi Başkanı Rıdvan Çongur, “Türk halkının, televizyon yayınlarını düzenli bir biçimde izleme bakımından Avrupa dahil bütün gelişmiş ülkeleri geride bıraktığını; 3–12 yaş grubu çocukların neredeyse tamamının boş saatlerinin %80'ini televizyon karşısında geçirdiğini, televizyon izleme sıklığının çocuklarda %99 olarak belirlendiğini, televizyon ve radyoların çocuklar için bir okul görevini gördüğünü, anadilin gelişmesinde, Türkçenin söyleyiş biçimlerini kavrama ve öğrenmede en çok etki alanına giren çocukların Türkçeyi televizyondan öğrendiklerini, bu nedenle yayın dilinin büyük önem taşıdığını vurgulamıştır.[25]

Günümüz şartlarındaki bir aile ortamını düşündüğümüz zaman televizyondan ve televizyon programlarından en kötü etkilenen ve en çok zarar gören kesimin çocuklarımız olduğu apaçık ortadadır. Zira televizyon, okuma ve okuduğunu anlama becerisini, zahmetini gerektirmemekte, sinema gibi ulaşım sorunu yaratmamakta, iletilerini görüntüleme özelliği ile de radyodan daha çekici olmaktadır. Televizyon hem görsel hem de işitsel duyulara yönelik bir kitle iletişim aracı olması nedeniyle de çocuğun toplumsallaşma sürecinde çok önemli bir yere sahip olmaktadır. Televizyonun eğlendirmek ve öğretmek işlevi yanında, bireylerin kendilerini tanımaları, kişiliklerini geliştirmeleri için ortam hazırlayan bir araç olma özelliği de vardır.[26] Açılışından kapanışına kadar izleme alışkanlığının yaygın olduğu toplumumuzda, büyüklerini örnek alan çocukların da televizyonla sürekli karşı karşıya bulunmaları kaçınılmazdır. Bu bakımdan kişiliğin, dünya görüşünün temellerinin atıldığı ve oluştuğu çocukluk çağında televizyon, üzerinde önemle durulması gerekli bir etken olmaktadır.

Kendilerini tüm gün boyunca televizyona emanet ettiğimiz çocuklarımız kitap okumaktan, bizi biz yapan değerlerden uzaklaşmakta; zamanla şuursuzlaşarak otomatikleşmektedirler. Hepsi birbirinin aynı, aynı giyinen, aynı şekilde karnını doyuran aynı doğrultuda düşünen bir kitleye dönüşmemizde kendimizi sorgulamalı, çocuklarımızı televizyonun bir kapatma düğmesinin olduğuna, o olmadan da zaman geçirebileceklerine, bilgi edinebileceklerine, eğlenebileceklerine inandırmalıyız.

---

[25] Nidai Sulhi Atmaca, (2004): Çırpınış, Toroslu Kitaplığı, İstanbul, s.357

[26] Hasan Eren, (2005): Tekrar mı yoksa Tekerrür mü?, Türk Dili 643, s.16,17

2.2. Türkçe'de Batı Kaynaklı Sözcüklerin Tarih İçindeki Seyri :

Dilimizdeki batı kaynaklı kelimelerin tarih içindeki seyrini ele alırken, Türklerin Anadolu'ya yerleşmeye başladıkları ilk dönemlerden günümüze kadar geçen dönemleri incelemek gerekmektedir. Ancak sözlü kültür geleneğinin ağır bastığı toplumumuzda eski metinler oldukça sınırlıdır.[27] Bu bakımdan sayılara dayalı değerlendirmeleri amaç edinen bir çalışmada ilk dönemlere inmek mümkün görünmemektedir. Çalışmamızda bu süreç, İlk Dönemler, Gerileme Dönemi(İmparatorluğun yok oluşu) Cumhuriyet Dönemi ve Atatürk'ün Türkçe üzerine çalışmaları ve Günümüzdeki durum olmak üzere dört başlık altında toplanmıştır.

2.2.1. İlk Dönemler

Bir dilin gelişmesi, halka doğru yaklaşması ihtiyaçlara, veya o dilin bilinen veya henüz sezilmemiş kanunlarına göre olmakta ve bu hareket de ancak gerçek dil bilginleri tarafından kolaylaştırılıp, dilin akış ırmağına sokulmaktadır.[28]

Türkçenin bilinen ilk yapıtlarından olan Göktürk Yazıtlarına (8. yy.) baktığımızda çok arı bir dille yazılmış olduklarını görmekteyiz. Bu metinlerde Çince birkaç sözcük dışında, yabancı sözcük hemen hemen hiç bulunmamaktadır. Uygurlardan kalan metinlerin de (az sayıda Sanskritçe sözcük dışında) katışıksız bir Türkçeyle yazıldığı söylenebilir. Daha bu ilk metinlerden Türkçenin kendi kendine yeten bir dil olduğunu anlamaktayız. Türkçenin geçmişteki gücünün, güzelliğinin bir büyük tanığı da Yunus Emre'nin şiirleridir. Bugün bile taptaze duran Yunus Emre(XIII. yüzyıl) şiirlerindeki Türkçeyi, o dilin tadını, güzelliğini, anlatım gücünü hepimiz bilmekteyiz. İşte böylesine bir ozanı yetiştiren Anadolu, İslamiyet'in etkisiyle daha o yıllarda Arapça ve Farsçanın etkisine girmeye başlamıştır.

---

[27] Fatih Sezgin, (2004): Türkçe'de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu, TDK Yay.No:844, Ankara, s.10

[28] Nejat Muallimoğlu, (2003): Türkçe Bilen Aranıyor, Avcı Yayınları, İstanbul, s.209

Yeni bir din ve yeni bir medeniyet, çıktığı ve alındığı milletin veya milletlerin dili ile birlikte gelmektedir. İslamlık ve İslam medeniyeti de bize, çıktığı Arap, ve bizden önce İslamiyet'i benimseyen -hem o devir de hem de sonraları yakın temasımız olan- İran dilleri ile gelmiştir. Selçuklular döneminde Arapça, hem bilim dili hem de devlet dili olmuştur. Öte yandan İran edebiyatının etkisiyle Farsça sözcüklere de kapı aralanmış, bu iki dilin Türkçe üzerindeki baskısı yüzyıllarca sürmüştür. İslami Türk Edebiyatı uzun süre Yeni Fars (İslam) edebiyatının etkisinde kalmıştır. Önceleri Arapça kelimeler, hatta dini terimler bile Türkçeye, Arapçadan değil Farsça kelimelerle birlikte girmişlerdir. Tıpkı Uygurların, Ötüken'den çıkıp Tarım bölgesine yerleştikleri zaman yeni dinleri, kültür ve medeniyetleri, yerleştikleri ve hakim oldukları milletlerden alıp geliştirmeleri ve başka milletlere götürmeleri gibi, İran'da yerleşen Türkler de yerli dil ve kültürü hem benimsemiş hem de ona katkıda bulunmuşlardır. Önceleri bu etki, daha çok, İran'a hakim olan ve orada yerleşen Batı Türklerinde görülmüş; sonraları Doğu Türklerine ve onların diline geçmiştir. Ali Fethi Karamanlıoğlu, Türk kültürünün araştırılmasında çok büyük hizmetleri olan M. Fuat Köprülü'nün, Türkiyat Mecmuası'nda "Yeni Farisi'de Türk Unsurları" başlıklı makalesinde (İstanbul, 1942), bu konu üzerinde durduğunu belirtmektedir. Ali Fethi Karamanlıoğlu, bu konuda Almanya'da da çok önemli bir eser yayınlandığını ilave etmektedir: G. Dörfer, Türkisch und Mongolische Elemente im Neupersischen (Yeni Farsçada Türkçe ve Moğolca unsurlar) üç cilt Wiesbaden, (I, 1963; II. 1965, III, 1967.) Ne var ki, önceleri normal, karşılıklı etkileme-etkilenme şeklinde olan durum Türkçe aleyhine gelişmeye başlamıştır.[29]

Türkçeye, Türkçenin çeşitli dil ve lehçelerine tarih boyunca pek çok dillerden ödünçleme yapılmıştır. Özellikle de yakın ilişki kurulan halkların dillerinden. Eski Türkçenin Göktürkçe evresinde yabancı dil oranı % 1 iken, özellikle Budacı metinlerin çevirisinin yapıldığı Uygurca döneminde bu oran % 20'leri bulmuştur. Bu dönemlerde genellikle Çince, Moğolca, Pehlevice, Sanskritçe, Tibetçe, Toharcadan sözcükler alınmıştır. XI. yüzyıldan itibaren İslam din ve kültürünün etkisine giren Türk halklarının dillerinde Arapça ve Farsçanın etkisi, baskısı artmıştır. Bilim dilinin Arapça, sanat dilinin Farsça olması, bu dillerden çeşitli çevirilerin yapılması, Türk dil ve lehçelerindeki Arapça ve Farsça sözcüklerin sayıca artmasına yol açmıştır. Selçuklular döneminde Farsça resmi dil durumundadır. Osmanlı, Çağatay ve Azeri

[29] Nejat Muallimoğlu, (2003): Türkçe Bilen Aranıyor, Avcı Yayınları, İstanbul, s.179

edebiyatçılarının kimi yapıtlarını Farsça ve Arapça yazmaları, dönemin sanat geleneğine uygun düşse bile, Türk dilleri açısından olumsuz sonuçlar vermiştir. XIII.-XIX. yüzyıllar arasındaki Türk dünyası edebiyat geleneğinde (özellikle Osmanlı, Azeri, Çağatay), gazel, kaside, mesnevi ya da düzyazı türü yapıtlarda Arapça ve Farsça sözcüklerin oranı % 60-80 arasında değişmektedir. Bu etkileme yalnızca sözcük düzeyinde kalmamış, kimi dil öğelerinin de Türkçe'ye girmesiyle durum tehlikeli bir boyut kazanmıştır.

Yabancı sözcükler ve onların arkasındaki yabancı dil baskısına karşı zaman zaman tepkiler de doğmuştur. XI. yüzyılda Kaşgarlı Mahmud'un Divanü Lügat-it-Türk'ü, genelde Araplara Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanmış bir sözlük (Türkçe-Arapça) ise de, özelde Türkçede Arapçanın baskısına karşı duyulan bir tepkinin ürünüdür. Yeni dinin kurmak istediği medeniyetin ne biçimde ve nasıl geliştiği açık olarak bilinmekle birlikte, Kaşgarlı Mahmud'un ifadesine bakılırsa[30], Türkler, On birinci asırda, kendi ay ve hafta adlarını artık unutmuş, bunların yerine Arapçalarını kullanmaya başlamışlardır.[31]

Kaşgarlı Mahmud eserinin önsözünde şöyle demektedir: "Tanrı devlet güneşini Türk burçlarından doğdurdu. Zamanımızın hakanlarını onlardan çıkardı ve onları yer yüzüne egemen kıldı, dünya uluslarının yönetimini onların eline verdi. Onları bütün toplumların üstünde tuttu. Onlarla birlikte çalışanları yükseltti... İmdi, derdini dinletebilmek ve çeşitli tehlikelerden korunabilmek için onların diliyle konuşmaktan başka yol yoktur. Büyük din bilginlerinden işittim ki; Peygamberimiz "Türk dilini öğreniniz çünkü onların egemenliği sürekli olacaktır" buyurmuştur. Bu hadis doğruysa, Türk dilini öğrenmek bir din buyruğudur; doğru değilse akıl bunu gerektirir."[32] Tük diline duyarlı olan bilginimiz o dönemde eser veren kişilerin dile daha duyarlı yaklaşmalarına yol açabilecek bu sözleri yazmakla asıl amacının ne olduğunu bize göstermektedir. Ancak kendi döneminde ne kadar anlaşılabilmiştir? Dildeki yabancı sözcüklerin artmasına bu yazdıkları engel olabilmiş midir? Kendinden sonra gelenler onun sözlerine ne kadar kulak asmışlardır?

---

[30] Besim Atalay, (1998): Divanü Lügat-it Türk Tercümesi, Ankara, s.290-291

[31] Nejat Muallimoğlu, (2003): Türkçe Bilen Aranıyor, Avcı Yayınları, İstanbul, s.173

[32] Besim Atalay, (1998): Divanü Lügat-it Türk Tercümesi, önsöz, Ankara,

Osmanlı ülkesinde, XV. ve XVI. yüzyıllarda Aydınlı Visali, Tatavlalı Mahremi (öl. 1536) ve Edirneli Nazmi (öl. 1554) yalın Türkçeyle Divan şiiri örnekleri ortaya koymuşlar ancak izleyenleri çıkmamıştır. Çağatay Edebiyatında Ali Şir Nevai, özellikle Farsçaya karşı savaş açmıştır. Muhakemet-ül-Lugateyn adlı yapıtında Türkçe ile Farsçayı karşılaştırmıştır.[33] Türkçe'nin anlatım özellikleri yönünden Farsça'dan daha güçlü olduğunu ileri sürmüş ama yapıtlarında Arapça ve Farsça sözcük ve tamlamaları kullanılmaktan da vazgeçememiştir. Sözlü geleneği temsil eden halk edebiyatı sanatçıları ise kentlere yerleştiklerinde yabancı dillerden gelen sözcüklere yapıtlarında yer vermişlerdir.

Beylikler döneminde Karamanoğlu Mehmet Bey, 15 Mayıs 1277'de çıkardığı ünlü fermanıyla herkesin Türkçe konuşmasını buyurur. Ancak bu çıkış bir yere varamaz. Türkçe giderek yerini Arapça ve Farsçaya bırakır. Bu durumdan XIV. yüzyılda Aşık Paşa şöyle yakınmaktadır:

Türk diline kimesne bakmaz idi
Türklere hergiz gönül akmaz idi
Türk dahi bilmez idi bu dilleri
İnce yolu ol ulu menzilleri

Buna benzer tepkiler Anadolu'da iki ayrı dilin ortaya çıkmasını önleyememiştir. Bundan sonra Anadolu'da XX. yüzyıla dek Türkçe halkın dili, Osmanlıca sarayın ve aydınların dili olarak yaşamıştır.[34]

Her milletin dili, tarih boyunca diğer dillerle sürekli bir etkileşim içindedir. İnsanların hayatlarını sürdürebilmeleri için ihtiyaç duydukları nesneler de konuşulan dili etkileyebilmektedir. Bu etkileri kendi dilimizde de görmekteyiz. Türklerin İslamiyeti kabulüyle, dilde Arapça ve Farsça etkisi artmıştır. Anadolu'nun yurt edinilmesiyle de, karşılaşılan yeni millet ve kavimlerin dillerinden etkilenmemek

[33] Yusuf Çotuksöken, (2002): Türkçe Üzerine -1, Papatya Yayınları, İstanbul, s.204

[34] Kemal Ateş, (2005): Türkçem Mahzun Ben Mahzun, İmge Kitabevi, İstanbul, s.88,89

mümkün olmamıştır. On birinci yüzyılda Doğu Anadolu'ya yerleşilmesiyle birlikte Bizans İmparatorluğu içinde yer alan Rum ve Ermenilerden birçok kelime dilimize girmeye başlamıştır. Böylece göçebe hayatta bulunmayan birçok eşya ve kavramın adı dilimize yerleşmiştir. Bunu izleyen yüzyıllarda yerleşik hayat tarzının mimari ve çevreyle ilgili kelimeleri yanında yeni karşılaşılan birçok meyve, sebze ve diğer gıda maddelerinin adları alınmıştır.

On dördüncü yüzyılda Osmanlı Devletinin kurulmasıyla Rumeli'ye geçiş sonucu bu ve bunu takip eden yüzyıllarda Sırplar, Slavlar, Macarlar, Cermenler ve Romenlerle; Karadeniz ve Akdeniz kıyılarına ulaşılınca Cenevizliler, Venedikliler, Portekizliler ve İspanyollarla karşılaşılmıştır. Bütün bu kavim ve milletlerden, dilimize kelimeler geçmiştir. Gemicilik ve ticaretle ilgili birçok kelime, Ceneviz ve Venediklilerle olan ilişkiler sonucu İtalyancadan alınmıştır.[35]

Yahudilerin İspanya'dan Osmanlı devletine göç etmeleri sonucu onaltıncı yüzyıldan sonra tıp ve ticaret alanlarında İspanyolca ve İtalyanca birçok kelime geçmiştir. Aynı yüzyılda kapitülasyonlar dolayısıyla Fransa ile kurulan dostça ilişkiler sonunda bu dilin Türkçe üzerinde ciddi etkileri belirmeye başlamıştır. Tanzimat'tan sonra bile Batı denince çoğunlukla Fransa anlaşılmıştır. Birçok aydın bu ülkenin dil ve kültürü ile yakından tanışmıştır. Bugün bile Batı dillerinden alınan kelimelerin çoğu Fransızcadaki telaffuzuna göre kullanılmaktadır.[36] Ancak Amerikan etkisinin kendisini yoğun bir şekilde hissettirmeye başladığı günümüzde bu kural bozulmaya başlamıştır.

2.2.2. Gerileme Dönemi ve Sonrası

Gerileme döneminin başlamasıyla batı uygarlığı karşısında duyulan hayranlık ve eziklik duygusu, ecnebi dil bilmenin ve bu dillerden kelimeler kullanmanın bir meziyet sayılmasına yol açmıştır. Önceleri batıya ilgisiz kalan Osmanlı Devleti, sonraları Avrupa ülkelerine sefirler yollamaya başlamıştır. Fransa, Almanya ve Rusya'yı anlatan sefaretnamelerde pek çok yabancı kelime geçmektedir.

Tanzimat'a kadar dış ülkelerde beş elçiliği bulunan Osmanlı Devleti, Tanzimat döneminde dokuz elçilik daha açmış ve hemen hemen bütün Avrupa başkentleriyle

[35] Fatih Sezgin, (2004): Türkçe'de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu, TDK Yay.No:844, Ankara, s.11

[36] Fatih Sezgin, (2004): Türkçe'de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu, TDK Yay.No:844, Ankara, s.12

Amerika Birleşik Devletlerine Türk elçiler göndermiştir.

Osmanlı Hariciye Nezaretinde, Osmanlı dış temsilciliklerinde Latin yazısı kullanılmıştır. Diplomatlarımız yalnız yabancılarla yaptıkları yazışmalarda değil, kendi aralarında da Fransızca kullanmaya başlamışlar, bir sonraki aşamada ise Fransızcayı Hariciyenin resmi dili kabul etmişlerdir. 1856 Paris antlaşmasıyla Osmanlı Devletinin bundan böyle Avrupa hukukundan yararlanacağına karar verilince İmparatorluk resmen ve hukuken Avrupa devletleri arasına alınır. Artık Avrupa'da yapılan irili ufaklı, önemli önemsiz, hemen bütün toplantılara Osmanlı temsilcilerinin katıldığı görülmektedir.[37] Batı dilleri öğrenilir, öğrenciler gönderilir, oradan uzman ve teknisyenler gelir. Bu sıklaşan ilişkiler sonunda Osmanlı İmparatorluğunda Fransızca ikinci bir dil gibi yayılır.

Matbaanın kuruluş yılı olan 1727'den önce kelime aktarımları daha çok konuşma dili ile olmakta ve yerel kalmaktadır. Matbaanın getirdiği imkânlar sayesinde yabancı kelimelerin dile girme ve yayılmasında yazılı dil daha hâkim bir rol üstlenmeğe, Tanzimat'la birlikte birçok devlet kurumunun ve aydınların batıya yönelmesi sonucu etkisini daha da güçlü bir şekilde hissettirmeğe başlamıştır. Roman, hikâye, tiyatro ve tenkit gibi yeni edebi türler farklı duygu ve düşünceleri de beraberlerinde getirmiştir. 1831'den itibaren toplumumuz gazete ile tanışmıştır. 1870'li yıllarda bir yandan gazete tefrikaları ile bir yandan da kitap halinde basılarak yayılan bu yeni edebi türler, toplumda batı kültürüne karşı doğmaya başlayan hayranlıkla bir araya gelince dilde yeni bir yabancılaşmanın hızla yayılmasına yol açmıştır. Gazeteciliğin başlamasıyla da haberler ve makaleler aracılığıyla birçok yabancı kelime dilimize girmiş ve kitlelere yayılmıştır.[38]

Tanzimat'tan sonra özellikle gazetenin çıkmasıyla zaman zaman halk diline yönelmek gerektiğini söyleyen, bu gereksinimi duyan yazarlar olmuşsa da edebiyat dili bu dönemde de, Servet-i Fünun döneminde de gene Osmanlıcadır.

Şüphesiz biraz da bu içtimai sebeplerin tesiri ile Tanzimat nesli dediğimiz aydınlar zümresi dil meselesi üzerine dikkatle eğilmek ihtiyacını duydukları zaman Türkçenin içinde bulunduğu durum şu idi :

---

[37] Fatih Sezgin, (2004): Türkçe'de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu, TDK Yay.No:844, Ankara, s.13

[38] Fatih Sezgin, (2004): Türkçe'de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu, TDK Yay.No:844, Ankara, s.14

Arapça ilim dili, Farsça edebiyat dili olarak itibarlarını muhafaza etmekteydi. Edebi yazı dili Gökalp'ın deyişi ile «üç dilden meydana gelmiş bir Esperanto»ya benzemekte idi. Arapça ve Farsça sözlerin miktarı Türkçeye nispetle çok daha fazlaydı. İfade tarzı ve cümle yapısı da Türkçe cümle kuruluşuna uymamaktaydı.

Yazı dili ile konuşma dili arasında, hem kelime hazinesi, hem de ifade şekli bakımından derin bir uçurum vardı: Konuşma dili temiz bir Türkçe, yazı dili ise yabancı unsurlarla dolu, zevksiz ve anlaşılmaz bir Osmanlıca idi. Okullarda Türkçe dersleri okutulmayıp, bunun yerine çocuklara Arapça ve Farsça ile bu dillerin gramer kaideleri öğretilmekteydi.

Temiz Türkçe küçümsenmekte, ciddi ve önemli konulara ait yazışmalar mutlaka Arapça-Farsça sözlerin çoğunluğunu teşkil ettiği o yapmacık dil ile yazılmakta; bunların sade bir Türkçe ile kaleme alınması yazanın cahilliğine veya hitap edilen şahsa karşı hürmetsizliğine delil sayılmaktaydı. Böylece, Arapça ile Farsçanın desteğinden mahrum bir Türkçenin yüksek bir edebiyat ve kültür dili olamayacağına inanılmakta idi. Türkçe ancak avamın kullandığı bir çeşit günlük konuşma dili olabilirdi.

II. Meşrutiyet'in getirdiği özgürlük ortamında dil tartışmaları da hızlanmış, ulusal bilincin uyanması, halka doğru yönelme atılımları "Türkçenin sadeleşmesi" eylemine uygun koşulların hazırlanmasında önemli bir etken olmuştur. İşte bu koşullarda Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp, Ali Canip Yöntem gibi yazarların başlattığı sadeleşme eylemi başarıya ulaşmıştır. Ziya Gökalp'ın dilin sadeleşmesi konusundaki düşüncelerini şöyle özetleyebiliriz:

1. Ulusal dilimize erişebilmek için, Osmanlıca hiç yokmuş gibi bir yana atılmalı, halk edebiyatına yön vermiş olan Türkçe benimsenmelidir. Yazı dilinde de İstanbul halkının, özellikle İstanbul hanımlarının konuştuğu Türkçe örnek alınmalıdır.
2. Halk dilinde eşanlamlısı bulunan Arapça ve Farsça sözcükler atılmalı, tam eşanlamlısı bulunmayanlar korunmalıdır.
3. Halk dilinde yaşayan, söyleniş ve anlam yönlerinden yanlış sayılan Arapça ve Farsça sözcüklerin bu bozulmuş biçimleri Türkçe sayılmalı, bu sözcüklerin yazılışları da söylendiği gibi olmalıdır.

4. Yerlerini yenilerine bırakmış, ölü bir nitelik kazanmış olan eski Türkçe sözcükler yeniden diriltilmemelidir.

5. Yeni bir terim yapılacağı zaman, önce halk dilindeki sözcükler arasında aranmalı, bulunmazsa Türkçe ekler ile Türkçe köklerden türetilmeli, türetme de olanaksızsa Arapça ve Farsçadan alınmalıdır. Teknik alanla ilgili sözcüklerse yabancı dillerden olduğu gibi alınmalıdır.

6. Arapça ve Farsçanın ekleri, kuralları ve bu kurallara göre yapılmış tamlamaları dilimize sokulmamalıdır.

7. Halkımızın bildiği ve kullandığı her sözcük Türkçe sayılmalıdır.

8. Ülkemiz Avrupa uygarlığına kesin bir biçimde girmeye kararlı olduğuna göre, bütün çağdaş kavram ve anlamları karşılayacak yeni sözcüklere gereksinmemiz vardır. Bunun için en etkili yol, bu uygarlığın anıtlaşmış yazınsal, bilimsel ve felsefi yapıtlarını çevirmektir. Böylece Türkçe, en yüksek düşünce ve duyguları anlatma yolunda zorlanacak; bu yapıtlarda işlenen duygu ve düşüncelere, soyut kavramlara karşılıklar bulunacaktır; bunun için de önce konuşma diline başvurulmalı, yoksa türetmeye (ibdama) çalışılmalıdır.

Türkçe köklerden sözcük türetme yerine Arapça köklerden "şeniyet", "mefkure" gibi sözcükleri türeten Ziya Gökalp'ın düşüncelerinde kimi çelişkiler olsa da Osmanlıca, bu yazarların başlattığı sadeleşme akımıyla sarsılmıştır.[39] Türkçe ülküsü, artık özlemden eyleme geçmiştir.

Tanzimat devri aydınlarının başlattıkları dil hareketi var olan kötü şartları ortadan kaldırmak gayesini taşımaktadır. Onların giriştikleri bu hamle 1932 yılına gelinceye kadar, sadeleşme alanında hayli ilerleme kaydetmiştir. Atatürk'ün yaptığı son ve kesin hareket ile de diğer bütün pürüzler giderilmiş, o zamana kadar el sürülmemiş karanlık noktalar aydınlanmıştır. Böylelikle, dil hareketinin başlamasına sebep olup, aydınları bu yöne iten şartlar geçen yüzyıllık süre içinde bir bir ortadan kalkmış ve sadeleşme hamlesi hedefine ulaşmıştır. Nitekim yukarıda sıraladığımız hususlardan hiç biri 1908'lerde artık söz konusu değildir.[40] Yazı dili ile konuşma dili arasındaki büyük uçurum kapanmıştır. Türkçe bazı kimselerin küçümsediği bir dil olmaktan kurtulmuştur.

[39] Kemal Ateş, (2005): Türkçem Mahzun Ben Mahzun, İmge Kitabevi, İstanbul, s.89

[40] Necmettin Hacıeminoğlu, (1973): Türkçenin Karanlık Günleri, s.22,23

Okullarda Türk çocukları kendi ana dillerini okuyup öğrenmeğe başlamışlardır. Aydınlarda dil şuuru ve Türkçe sevgisi uyanmıştır. Dilimize vaktiyle girmiş bulunan Arapça-Farsça sözlerin lüzumsuz ve fazlaları ile Türkçe karşılığı bulunanlar çoktan atılmıştır. Türkçe kendi benliğine kavuşmuş, milli bir dil olmuştur.

2.2.3. Cumhuriyet Dönemi ve Atatürk'ün Türkçe Üzerine Çalışmaları

Atatürk, Kurtuluş Savaşı'nın ardından yeni bir savaşı başlatmıştır; bu, Türk toplumunu her alanda değiştirme, çağdaşlaştırma savaşıdır. Cumhuriyet ilan edilerek; halifelik, saltanat kaldırılmış; eğitim ve öğretimde birlik sağlanmış; yargıda, giyim ve kuşamda yenilikler yapılmıştır. Uluslararası saat ve takvim benimsenmiş, tekkeler kapatılmıştır. Atatürk bu devrimlerle çağdaş ve ileri bir ulus yaratmayı amaçlamaktadır.

Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında basın dilinde yabancı sözcük oranı % 70 dolayındadır, bu oranın büyük bir kısmını da Arapça ve Farsça sözcükler oluşturmaktaydı. Atatürk'ün önderliğinde girişilen Yazı Devrimi (1928) ile Dil Devrimi (1932), teokratik, monarşik düzene, böyle düzenlerin önerdiği yöneticileri kutsallaştıran, halkı kullaştıran dünya görüşüne bir tepkiden yola çıkmaktaydı. Bunun için Dil Devrimini yalnızca Arapça ve Farsça sözcüklere karşı açılmış bir savaş olarak görmek yanlıştır. Yazı ve dil devrimleri, yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaşlaşma, uygarlaşma yolunda girişip başardığı en önemli atılımlardır. Dil Devrimiyle dilimize kazandırılan sözcüklerin (terim sözlüklerindeki öneriler de hesaba katılırsa) 50.000 dolayında olduğu rahatlıkla söylenebilmektedir. Dil Devrimi, yabancı dillerin boyunduruğuna karşı bir özsavunmadır. Bugün Türkçede 20 bin dolayında yabancı sözcük vardır; bunun 7-8 bin kadarını Arapça ve Farsça sözcükler oluşturmaktadır. Öbürleri Almanca, Bulgarca, Çince, Ermenice, Fransızca, İbranca, İngilizce, (Amerikan İngilizcesi), İspanyolca, İtalyanca, Japonca, Latince, Macarca, Moğolca, Portekizce, Rusça, Rumca, Rumence, Slavca, Yunancadan ödünç alınmıştır.[41]

[41] Yusuf Çotuksöken, (2002): Türkçe Üzerine -1, Papatya Yayınları, İstanbul, s.205

Yazı konusunda ve dil konusundaki tartışmalar Tanzimat'la birlikte süregelmektedir. Cumhuriyet'le birlikte güçlenen ulusçuluk, halkçılık gibi ilkeler dilde de bir devrimi gerektirmektedir. Zira bu yeni kurulan devlet için acil bir ihtiyaçtır ve Atatürk'ün deyişiyle "Ülkesinin yüksek istiklalini korumasını bilen Türk milleti, dilini yabancı dillerin boyunduruğundan kurtaracaktır." Gazi M. Kemal 1930 [42]

"Dilimizi yabancı diller boyunduruğundan kurtarmak" gerekiyordu. Ama nasıl? Atatürk, Harf Devriminden sonra dil konusunu da ele almıştır. 1 Eylül 1929'da okullardan Arapça ve Farsça dersleri kaldırılmıştır. Bu, dilimizin yabancı sözcüklerden arınmasında önemli bir adımdı. Harf devrimi için kurulmuş olan "dil encümeni" bir yandan dilimizin arıtılması için de çalışmaktaydı. Böylece dilimizi arılaştırmanın, özleştirmenin koşulları hazırlanmaktaydı.

12 Nisan 1931'de Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti kurulmuştur. Tarihimiz kadar dilimizin de araştırılması önem teşkil etmektedir. Atatürk "Artık dil işlerini düşünecek zaman gelmiştir." diyerek 12 Temmuz 1932'de Türk Dil Kurumu'nu(o zamanki adıyla Türk Dili Tetkik Cemiyeti) kurmuştur. Ardından 26 Eylül'de birinci Türk Dil Kurultayı toplanmış, Atatürk bu kurultaya bilim adamları ve öğretmenlerin yanı sıra şairlerin, yazarların, gazetecilerin ve Türkçeyi en sade biçimde konuştukları düşünülen köylülerin de katılmasını istemiştir. Bu kurultayda Türkçenin kökeninin çok eskilere gittiği ve yaygın bir dil olduğu belirtilmiş, yazı dili ile halkın dili arasındaki en büyük farklılık olan yabancı sözcüklerin yerine Türkçe kökenli sözlerin konulması amacıyla halk ağzından sözler derlenmesi, tarihi Türkçe metinlerin taranarak unutulmuş eski sözlerin ortaya çıkarılması ve Türk lehçelerinin söz varlığından yararlanılması yollarıyla yabancı kökenli sözcüklere Türkçe karşılıklar bulunması çalışmalarını başlatmıştır. Yapılacak çalışmalar şöyle belirlenmiştir: [43]

1. Osmanlıca sözcüklere Türkçe karşılıklar bulmak.
2. Eski belgelerden Türkçe sözcükleri tarayıp yeniden kullanım alanına çıkarmak.

---

[42] Oktay Sinanoğlu, (2005): Bye Bye Türkçe, Otopsi Yayınları, İstanbul, s.1

[43] Kemal Ateş, (2005): Türkçem Mahzun Ben Mahzun, İmge Kitabevi, İstanbul, s.90,91

3. Anadolu halkının kullandığı Türkçe sözcükleri derlemek, kullanım alanına sürüp yaymak.

4. Türkçenin tarihini araştırmak, kökenine yönelmek.

5. Türkçenin yapısını, sözcük köklerini, eklerini incelemek, buna göre yeni Türkçe sözcükler türetmek, özellikle bilim dallarındaki ihtiyacı karşılamak üzere terim yaratma yollarına gitmek.

Bugün Türkçede kullandığımız uçak, açı, üçgen, artı, eksi gibi pek çok sözü ve terimi Atatürk'ün başlattığı çalışmalar, dilimize kazandırmıştır. Fakat zamanla Türkçecilik hareketi "tasfiye" hareketine dönüşmüş, bir Arapça ve Farsça düşmanlığı halini almıştır. Bu aşamada ise halkın en çok kullandığı sözcükler bile (millet, kitap, nur, nişane, Allah,…gibi) yabancı sözcük kabul edilerek bir kelime düşmanlığı başlatılmıştır. Atatürk'ü etkileyen bu tasfiyeci dilciler onun halka hitap ettiği konuşmaları da bu yönde yazmasını sağlamışlardır. 26 Eylül 1934'te Dil Bayramı münasebetiyle yazdığı tebrik ve teşekkür telgrafında şöyle demektedir:

"Dil Bayramından ötürü, Türk Dili Araştırma Kurulu genel özeğinden, ulusal kurumlardan, birçok kutunbitikler aldım. Gösterilen güzel duygulardan kıvanç duydum. Ben de kamuyu kutlarım."_Gazi M. Kemal

Yine o yıllarda İsveç Veliahdı şerefine Çankaya Köşkünde verilen yemekte veliahda hitaben:

Bu gece, ulu konuklarımıza, Türkiye'ye uğur getirdiklerini söylerken, duygum, tikel özgü bir kıvançtır. Burada kaldığınız uzca, sizi sarmaktan hiç durmayacak ılık bir sevgi içinde bu yurtta, yurdunuz için beslenmiş duyguların bir yankusunu bulacaksınız. İsveç, Türk uluslarının kazanmış oldukları utkuların silinmez damgalarını tarih taşımaktadır…….. Avrupa'nın iki ucunda yerlerini berkiten uluslarımız, ataç özlüklerinin tüm ıssıları olarak baysak, önürme, uygunluk kıldıcıları olmuş bulunuyorlar; onlar, bugün, en güzel utkuyu kazanmaya anıklıyorlar: baysal utkuyu…….

Ünlü babanız, yüksek Kıralınız Beşinci Gustav'ın gönenci için en ısı dileklerimi sunarken, Altes Rouyal sizin, Altes Rouyal Prenses Luiz'in, sevimli kızımız Altes Rouyal

Prenses İngrid'in esenliğine tüzün İsveç ulusunun gönencine, genliğine içiyorum.[44] Şeklinde konuşmasını tamamlamıştır.

Atatürk dilimizi, bütün yabancı kökenli sözcüklerden arındırmak istemiştir. Birkaç yıl bu yolu denemiştir. Ancak kısa bir zamanda bunun çıkmaz bir yol olduğunu, zamanla tasfiyeciliğin nerelere gideceğini görerek, 1935 güzünde, dilimize yüzlerce yıldan beri yerleşmiş olan sözcükleri atmaktan vazgeçmiş,[45] geliştirdiği "Güneş Dil Teorisi" üzerinde durmuştur.

Teori, yeryüzündeki dillerin Türkçeden doğduğunu ileri sürmektedir. Fakat bu sadece bir teoridir. Dillerin doğuşu ile ilgili daha pek çok teori bulunmaktadır. Güneş Dil Teorisine göre mademki bütün dillerin kökeni Türkçedir o zaman bu sözleri dilimizden çıkarmaya gerek yoktur. Buna göre yabancı kökenli sözler Türkçeyle açıklanmaya çalışılmıştır. Örneğin, "termal" sözünün "ter" sözünden geldiği söylenerek tasfiyecilik hareketi durdurulmaya çalışılmıştır. Atatürk'ün amacı aydınların, yazarların, bilim adamlarının ve halkın dikkatini dile çekmektir. Atatürk'ün yaptığı bu çalışmalarla Türkçe, Yazı ve Dil devrimleriyle gerçek kimliğini bulmuş; Türkiye insanlarının hemen her türlü gereksinmelerini, her yeni olgu, kavram, nesne vb.yi panel olarak karşılayabilecek yetkinlikte bir bilim, kültür, felsefe ve sanat dili durumuna gelmiştir.

Atatürk döneminde dil çalışmaları böylece Türkçenin yapısına uygun olarak sürdürülmüştür. Yine bu dönemde Halk Ağzından Derleme Sözlüğü, Tarama sözlüğü Türk Dil Kurumu tarafından basılmış, Atatürk Geometri Terimleri Sözlüğü'nü yazmıştır.

Atatürk'e göre **Türk dili, Türk milleti için mukaddes bir hazinedir**. Çünkü Türk milleti geçirdiği nihayetsiz hadiseler içinde ahlakının, ananelerinin, hatıralarının, menfaatlerinin, velhasıl bugün kendi milliyetini yapan her şeyin dili sayesinde muhafaza olunduğunu görmektedir. **Türk dili, Türk milletinin kalbidir, zihnidir**.

---

[44] Hakimiyet-i Milliye, 4 Birinci teşrin(Ekim), (1934): Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C.II, s.274

[45] Nidai Sulhi Atmaca, (2004): Çırpınış, Toroslu Kitaplığı, İstanbul, s.149

2.2.4. Günümüzdeki Durum

Cumhuriyet döneminde batı ile ticaret, kültür, eğitim ve savunma gibi her alanda ilişkiler artmıştır. Yirminci yüz yılda bilim ve teknikteki hızlı gelişme sonunda yeni buluşlar, batıdaki adlarıyla birlikte alınmaya devam etmiştir. Yabancı dil eğitimi yaygınlaşmış, ilk, orta ve yüksek öğretimde yabancı dille eğitim yapan kurumların sayısı artmıştır. İlim terimlerinde batı dilleri ağırlık kazanmış, hatta kaynak dil olarak Arapça ve Farsça yerine Yunanca ve Latincenin benimsenmesi savunulmuştur. Dildeki sadeleşme sırasında atılan birçok Arapça ve Farsça kelimenin yerini batı kaynaklılar almış, yerel ağızlardan yapılan derlemeler sırasında da farkında olmadan birçok yabancı (daha çok Yunanca ve Ermenice) kelime dile sokulmuştur. Bu arada çalışma, eğitim ve gezi amaçlı yurt dışı yolculukları sıklaşmış, yabancı ülkelerde ikamet eden Türk vatandaşlarının oranı yükselmiştir. Ülkemize gelen yabancıların sayısı da sürekli olarak artmış, uluslar arası ve çok uluslu şirketler de yaygınlaşmıştır. Bu dönemde dilimize giren yabancı kelimelerde Fransızca olanlar çoğunluktadır. Ancak 1950'lerden sonra artan Amerikan etkisi dolayısıyla İngilizce kelimelerin girişi de hızlanmıştır. 1980'lerden sonra bu etki daha da belirginleşmiş, İngilizce eğitim, radyo ve televizyon yayınları artmış, iş yerlerine yabancı adlar verilmesi yaygınlaşmıştır.[46]

Bir dilin üzerindeki yabancı etkiler, ses, kelime, ek ve söz dizimi olmak üzere dört alanda kendisini göstermektedir. Bu dört alanda ise ilk etkilenmeler kelimede başlamakta, arkasından ses, ek ve söz dizimindeki etkilenmeler gelmektedir. Alıntı kelimeler, kelime türleri açısından değerlendirildiğinde giriş önceliği isimlerdedir. İsimlerin arkasından ise, yabancı etkinin derecesine göre sırasıyla, sıfatlar, zarflar, ünlemler, bağlaçlar, edatlar, zamirler ve fiiller gelmektedir. Kesin bir ölçü olmamakla birlikte, isimler, sıfatlar ve zarflar olağan etkileşim sınırlarında bulunurken, bağlaçlar, edatlar, zamirler ve fiiller, aşama aşama, yabancı etkinin derecesini göstermektedir. Türkçe, yabancı baskının bazı derecelerini, Osmanlıca döneminde yaşamıştır. Türkçeye, Arapçadan ve Farsçadan, isimler, sıfatlar, zarflar, bağlaçlar, ünlemler ve edatlar girmiştir. Zamir örnekleri genel kullanıma girmemiş, ancak münferit olarak bazı ifadelerde yer almış, fiiller ise kullanılmamıştır.[47]

---

[46] Fatih Sezgin, (2004): Türkçe'de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu, TDK Yay.No:844, Ankara, s.14-15

[47] Mehmet Özmen, (2000): İsim ve Sıfat Tamlamalarında Bozulmalar, Türk Dili 586, s.354

Türkçe, İslam dünyasıyla temastan sonra nasıl Arapça ve Farsçanın etkisine girdiyse, Tanzimat'tan beri de batı dillerinin, ağırlıklı olarak da önce Fransızcanın sonra da İngilizcenin etkisi altına girmiştir. Diğer batı dilleriyle olan etkileşim ise olağan etkileşim sınırlarını geçmemiştir. Batı dillerinden gelen etkileşim, tıpkı İslami dönemdeki gibi, kelime düzeyini aşmış, ek alma ve söz dizinini etkileme düzeyine ulaşmıştır. Şu anda kelime ve ek alma süreciyle söz diziminden etkilenme aşamasını birlikte yaşamaktayız. Batı dillerinden, önce isimler ve sıfatlar alınmış, sonra sıra zarflara, ünlemlere gelmiştir. Şimdilik, isim, sıfat, zarf ve ünlem aşamasındayız. Etkilenmenin zamir ve fiil aşamasına gelineceği sanılmamakta; ancak, bağlaç ve edat aşamalarının kapıda olduğunu belirtmek gerekmektedir. Üç beş yıldır, ortaklıkları gösteren yazışmalarda ve özellikle evlenme ve nikâh davetiyelerinde, yazı dilindeki kullanılışıyla çok sık görmeye başladığımız İngilizce & "and" bunun habercisi olarak görülmektedir. Türkçe görülmekle birlikte, son yıllarda dilimize yerleşen "artı"nın İngilizce "plus"ın çevirisi olduğunu da biliyoruz. Batı dillerinden alınan ekler ise şimdilik, *+masyon*, *+kolik* ve *+matik'le* sınırlı görünmekle birlikte, bu eklerle veya ekleşmiş unsurlarla kurulmuş kelimeler, ister argoda, ister mizahta, şakada veya günlük konuşma dilinde olsun, Türkçeye girmiş bulunmaktadır. Batı dillerinden, kelime ve ek alanında olduğu gibi, söz dizimindeki etkilenmeler de kendisini göstermiştir. Bunun örneklerini hem cümlede hem de kelime gruplarında görmekteyiz.

Türkçede, kelime grubu alanındaki etkilenmelerin ilk kurbanları her zaman isim ve sıfat tamlamaları olmuştur. Bunu İslami dönemde de, batı etkisinde de görüyoruz. Batı dillerinin isim ve sıfat tamlamaları üzerindeki etkileri, ellili yıllardan sonra hızla artmış, günümüzde ise neredeyse, içinden çıkılmaz bir hal almıştır. Şimdi, bütün dikkatimize, bütün titizliğimize ve uyarılarımıza rağmen, Arapça ve Farsça etkisindeki sürecin aynısını, batı dilleriyle olan etkileşimde de yaşamaktayız. Dileğimiz, batıdan gelen etkileşimi de, Türkçenin ana dokusuna fazla zarar vermeden en az tahribatla atlatabilmektir.[48]

Güncel sorunlarımızın en önemlilerinden biri de yabancı (batı) kökenli sözcüklerin (talk show, mega, medyatik, hit, konsensüs, konteks, konsept, reyting ve

[48] Mehmet Özmen, (2000): İsim ve Sıfat Tamlamalarında Bozulmalar, Türk Dili 586, s.355,356

daha yüzlercesi) dilimizde giderek artma eğilimi göstermesidir. "Bilim ve teknoloji üretemeyen bir ülkenin bunları dışardan almak zorunda kalması durumunda, bunun dilde de yansıması olacağı" gerçeği her ne kadar doğruysa da, bunun birtakım önlemler alınmasını gerektirmeyeceği de söylenemez. Bugün yabancı sözcüklere karşılık bulma çalışmalarında yeterince çaba gösteremiyoruz. Kitle iletişim araçlarından yeterli desteği alamıyoruz. Dahası kitle iletişim araçları bu süreci hızlandırmaktadır. Kimi televizyon adları yabancıdır; Show, Star, Flash, vb. Bazı gazetelerin verdiği eklerin bir kısmının da yabancı olduğu dikkat çekmektedir: Brunch, Viva, Pahsa, vb.[49]

1862'lerde yazı dilimizdeki 100 sözcüğün 33'ü Türkçe, 67'sini yabancı sözcükler teşkil etmekteydi. 70 yıl sonra yani Türk Dil Kurumunun kurulduğu 1932'de yazı dilimizdeki Türkçe sözcük oranı %43'e ulaşmıştır. Dil devriminden kırk altı yıl sonra 1978'de %85'i bulmuştur. Şimdi ise bu oran yine geriye doğru hızla gitmektedir. [50]

2.3. Yabancı Diller İle Türkçenin İlişkisi

Yeryüzünde bugün konuşulmakta olan iki yüz yirmi beş dolayında (Washington Üniversitesi'nce yapılan çalışmaya göre iki yüz yirmi iki dil- Cumhuriyet, 7 Nisan 1990) dilin hemen her birinde az ya da çok yabancı sözcük, bu sözcüklerle birlikte başka toplumlara ait kavramların var olduğu görülmektedir. Çünkü başka dillerle hiç ilişkisi olmamak demek, bir toplumun hiç bir toplumla ilişkisi bulunmaması demektir. Böyle bir durum hele günümüzde olanaksızdır. Ancak bir dile yabancı dillerin etkisinin aşırı ölçüde olması, dilin kendi benliğini yavaş yavaş yitirmesine, yabancılaşmaya, temel söz varlığına kadar inerek, dilin pek çok kavramının kendi öğeleriyle anlatılamamasına, yeni kavramların bulunamamasına, eğitim ve öğretimin anadiliyle gerçekleştirilmemesine sebep olmaktadır.[51]

Diller arasındaki yabancı sözcük alışverişi, her şeyden önce yeni kavramları karşılayacak sözcüklerin kaynak dilde bulunmaması ya da o dilin olanakları içinde

[49] Yusuf Çotuksöken, (2002): Türkçe Üzerine -1, Papatya Yayınları, İstanbul, s.69,70

[50] Nidai Sulhi Atmaca, (2004): Çırpınış, Toroslu Kitaplığı, İstanbul, s.149

[51] Nidai Sulhi Atmaca, (2004): Çırpınış, Toroslu Kitaplığı, İstanbul, s.218,219

yaratılmaması nedeniyle gündeme gelmektedir. Yabancı sözcükler ödünçlendiği dilde birtakım kıpırtılar oluşturur: Bir dilin sözvarlığına yabancı sözcükler belirli bir renk ve canlılık, hatta zenginlik katar. Aynı zamanda yabancı sözcüğün içerdiği kavramın o dilde karşılığının bulunması yolunda bir devinim başlatır. Yabancı sözcükler, içerdikleri kurumlar ve ideolojilerin göstergeleri olduğu için, toplumsal yaşamda birtakım kurum ve töreleri sarsarken, yeni birtakım alışkanlıkların, törelerin, kurumların oluşmasına da zemin hazırlamış olur. Ancak bir dil, yabancı dillerin etkisine aşırı ölçüde açık kalıyorsa, tehlike çanları çalıyor demektir. [52]

Türk diline şu veya bu zamanda geçmiş yabancı sözcüklerin, başka anlam veya anlamlarının kaynak veya taşıyıcı dillerinden birer ikişer -üstelik Türk dilinde karşılıkları olduğu halde- Türkçeye getirilmesi, dildeki "alan genişlemesi"ne yol açmakta, bu durum ise dildeki kirlenmenin önemli sebeplerinden birini oluşturmaktadır. Bu durumdaki her yeni anlam, her yeni karşılık, Türk dilini boyunduruğu altına almaya çalışan yabancı dillerin gücüne güç katılmaktadır.[53]

Dilimize sızan kelimeler arasında Türkçelerinin kolaylıkla bulunabileceği ve uydurulabileceği pek çok kelime bulunduğu gibi, karşılıkları bulunmadığından ve belki de uydurulmayacağından, hançerimize ve Türkçenin kurallarına uydurarak kendimize mal etmekten başka çaremiz olmadığı çok, pek çok kelime de yer almaktadır. [54]

Hayat şartları karşısında yüz yüze gelinen varlıklara bulunan adlar dilin kelime hazinesini oluştururlar. Dilimizdeki yabancı sözcüklerin varlığının en önemli sebeplerinden biri, Türklerin ilk dönemlerde göçebe bir toplum olmasıdır. Kaşgarlı Mahmud'un ünlü eserini incelediğimizde teknik, ticari, ilim, siyaset, sosyal alanlarla ilgili hiçbir sözcüğe rastlanmamaktadır. Bunun için biz bu sahalardaki kelimelerin hemen hemen hepsini Batı dillerinden almaya mecbur kalmışızdır. Kaşgarlı'nın Divan-ı Lügat-it Türk'ünde, Kaşgarlı'nın eserini yazdığı dönemde Türklerin geçimini sağladığı ziraat ve avcılık ile ilgili şu kelimeler vardır:[55]

---

[52] Nidai Sulhi Atmaca, (2004): Çırpınış, Toroslu Kitaplığı, İstanbul, s.217

[53] Hamza Zülfikar, (2000): Doğru Yazalım Doğru Konuşalım, Türk Dili 586, s.344

[54] Nejat Muallimoğlu, (2003): Türkçe Bilen Aranıyor, Avcı Yayınları, İstanbul, s.639

[55] Nejat Muallimoğlu, (2003): Türkçe Bilen Aranıyor, Avcı Yayınları, İstanbul, s.637

adhıg merdeği, ayı yavrusu

angut , şarap tıpası

aluç, alıç

aguj/agız, memeli hayvanların doğurduklarında yavrularına verdikleri ilk süt.

aluçin, yenilen, boğumlu bir bitki,

argağ, balık avlamak için kullanılan ucu eğri demir, olta

argu, iki dağ arası

bakanuk, at tırnaklarının ortasındaki tümsecik et parçası.

bala, kuş yavrusu.

*bıgrı*l, tulum ve benzeri kapların dolunca hasıl ettiği büküntü, girinti ve çıkıntı.

bırkığı, atın veya eşeğin genizden ses çıkartması.

bogra, her hayvanın aygırı

botuk, deve yavrusu,

çalgay, kuş kanadının uçları,

çawıg, kamçı ucu,

emşen, kürk yapılan deri.

enük, aslan, sırtlan, kurt ve köpek yavruları.

etlig, et takılan çengel.

ırk, dört yaşına girmek üzere bulunan koyun.

kaygalak, ördekten küçük bir su kuşu.

kılkuş, ördeğe benzeyen bir kuş.

korday, kuğu cinsinden bir kuş

olduk at , nalsız at.

oğurluk, dişisi bulunmayan aygır.

öyez, bir çeşit sivri sinek.

saglık, dişi koyun

sorgan, çorak yerde biten ot.

topurgan, ayak basıldığında tozuyan toprak.

terlik, teri çekmek için eğerin veya palanın altına konan keçe.

turumtay, yırtıcı kuşlardan biri.

ulyan, kokusu güzel ve yenilen bir bitkinin kökü.

yalıç, keçi kılının diplerinde bulunan ince tüy.

Dilimizde Batı kaynaklı kelimeler Anadolu'nun yurt edinilmesiyle görülmeye başlanmıştır. Batının medeniyetçe daha ileri topluluklarıyla temasa geçilince denizcilik, ticaret ve kunduracılık ve marangozluk gibi mesleklerde kullanılan sözcükler hemen hemen topyekün dilimize girmiştir. Karşılaşılan yeni eşya ve kavramların adları halinde girmeğe başlayan kelimeler, yeni buluşlar arttıkça, Batı medeniyetine yönelen toplumumuzu daha çok etkisi altına almıştır. Bir buçuk yüz yılı aşan çabalarla farklı bir uygarlık alanına girme süreci, Batının terimlerini, alfabesini, kültür ve medeniyet kurumlarını benimsememiz sonucu dilimizde de değişikliklere yol açmıştır.

Önce sefaretnamelerle kendini gösteren, sonra bütün fikir ve sanat alanına yayılan Batıyı tanıma merakı, yer yer amacından saparak, alafrangalaşma, milli değerlere karşı duyarsızlık ve aydın-halk yabancılaşmasına dönüşmüş, ağırlığı Fransızcadan olmak üzere bütün Avrupa dillerinden kelimelerin dilimize akın etmesine yol açmıştır.[56]

Ersoylu (1994), Batı kaynaklı kelimelerin giriş süreci ile Arap-Fars kaynaklıların girişi arasındaki benzerliğe dikkat çekerek, dilin genel işleyişi, kullanımı ve yabancı unsurlarla olan uyum ve uyumsuzluğunun, tarihindeki yabancı unsurlar dolayısıyla dönüştüğü durumla açıklanabileceğine işaret etmektedir. İslamlaşma ile ilk zamanlar yavaş bir şekilde başlayan ve XI. asırda Kutadgu Bilik'e yansıyan 400 dolayındaki Arapça ve Farsça kelime ile o zamanlar gözden kaçan yabancılaşma akımı, Cumhuriyet döneminde kesinleşen Batı uygarlığına giriş hareketiyle bu kez değişik bir cepheden kuşatmasını sürdürmüştür.[57]

Bir dilin yabancı kelime kabullenme derecesi, o dilin kurallılık (systematisation) derecesiyle ters orantılıdır. Bu açıdan dilleri, homojen, alaşımlı ve heterojen olmak üzere üç ana grup altında toplama eğilimi vardır. Bazı diller, ses yapılarını olduğu gibi alabilmekte, bazıları ise, kendi ses kalıplarına dökmektedirler. Türkçe kelimelerin hecelerinde ses uyumu bulunması, harflerin birbirini belli bir oranla takip edişi ve hecelerdeki sesli-sessiz harf dizilişlerindeki kurallar, bu ölçülere uymayan kelimelerin dilimize girişini zorlaştırmaktadır. Ancak göçler ve değişik uygarlıkların etkisine çok açık

[56] Fatih Sezgin, (2004): Türkçe'de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu, TDK Yay.No:844, Ankara, s.5,6

[57] Fatih Sezgin, (2004): Türkçe'de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu, TDK Yay.No:844, Ankara, s.104,105

bir tarih dolayısıyla milletimiz, dilinin bu kurallarından büyük çapta ödünler vermek zorunda kalmıştır. Dilimizin özünde; kelimelerin başında c, l, m, n, r, v ve z harflerinin bulunmaması, kelime sonlarının b, c, d ve g ile bitmemesi, hece başında iki sessiz harfin bulunmaması gibi pek çok kısıtlayıcı kural vardır. Osmanlıca Batıdan aldığı kelimeleri bu ölçüler altında bazı değişikliklere uğratmış, ancak kurallara aykırı birçok kelimenin olduğu gibi kalmasına karşı konamamıştır. Değişik dillerin istilası Türkçenin kurallarını gevşetmiş bu da Batıdan gelen kelimelere karşı yeterince direnç gösterilememesinin bir sebebi olmuştur. On dokuzuncu yüzyılda hızlanan kelime alışı özümsemeyi yavaşlatmış ve birçok kural dışı durumları olağan hale getirmiştir. Halk bu kelimeleri, bir takım sesli harfler ekleyip bazı harfleri değiştirerek, atarak veya ses uyumunu sağlayan şekiller kullanarak dilin yapısına uydurmaya çalışmıştır: carcur, damat, otobüs, traktör, kondoktor, istop, kırko (kriko), mostra, panjur, patos (batöz), salamanca, sandviç, sitres, spor, spiker, vb. gibi. Ancak bu değişiklikler çoğunlukla aydınlar tarafından benimsenmemiş, böylece üzerinde tam uzlaşılamayan birçok farklı imla ortaya çıkmıştır. Öte yandan dilin standart hece yapısı da bozulmuş, altı tip temel heceden hiç birine uymayan, çift sessizle başlayan, daha da ileri giderek altı harfinden sadece birisi sesli olan heceler yaygınlaşmıştır. Bu tip heceler bulunduran alıntı kelimelere örnek vermek gerekirse: trençkot, ropdöşambr, sfenks, strateji, prens, kramp, branş, tramplen gibi pek çoğu sayılabilir.

Biz Türkler ülke komşularımızdan kolaylıkla kelime, hatta onların dilleriyle ilgili kuralları almayı nedense benimseyivermişiz. Sanki bir apartmanda oturuyoruz da üst katımıza veya karşımıza birileri taşınmış, çocuklarımız hemencecik yeni gelenlerin çocuklarıyla kaynaşıvermiş.[58] Dilimiz elbette bu yeni kelimelerle zenginleşmiş sayılmaz; sadece dilimizdeki kelime sayısı çoğalır, o kadar.

Bir dilin zenginliği, o dilin kendine özgü kelimelerinin çokluğu ile ölçülmelidir. 1998 yılında, Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlük'ü üzerine yapılan bir araştırmanın sonuçları bize göstermektedir ki:

Sözlükteki söz varlığı	: 98.107
Sözlükteki Türkçe söz sayısı	: 45.888
Sözlükteki yabancı söz sayısı	: 14.264

[58] Saim Sakaoğlu, (2005): Türkçenin Güncel Sorunları, Türk Dili 646, s.295

Sayılar, bugün için yüz binin üzerinde bir kelime topluluğu ile değerlendirilebilecektir.[59] Bizi biz yapan, bizi bir millet haline getiren en önemli unsurun dil olduğunu hepimiz biliyoruz. Bu bakımdan dilimizin üzerine titremek, onu yabancı kelimelerin istilasından korumak, onun serpilip gelişmesini sağlamak Türk dilini kullanan herkesin görevidir. Özellikle dil bilginleri, yazar ve şairler, mesleklerinin en önemli vasıtası olarak dili kullanan basın yayın mensupları bu konuda daha duyarlı ve dikkatli olmak zorundadır. Devlet adamlarımızın ve siyasilerimizin de örnek alınacak bir tutum içinde olmaları beklenmelidir.[60]

2.3.1. Türkçeye Batı Kaynaklı Dillerden Giren Sözcükler

Batı uygarlığı ile girdiğimiz temaslar neticesinde pek çok sözcük dilimizde kendine bir yer bulabilmiştir. Bu bölümde batı dillerinden Türkçeye giren sözcüklere yer verilmiştir.

Türkçeye İtalyancadan giren sözcükler :

abluka	acente	alabora	antika	avanta	Avrupa
badana	balo	banka	barbunya	berber	bilet
bomba	borsa	cıvata	ciro	conta	çaçaron
çıma	çikolata	çimento	dalavere	dalyan	damacana
depozito	düet	dümen	entrika	familya	fatura
fava	filika	fiyonk	forsa	fulya	gardiyan
gazete	gondol	ıstampa	imparator	iskele	kadavra
kamara	kampanya	karamela	karantina	karyola	levent
limonata	lira	lokanta	martı	mafya	mobilya
parola	paso	pastane	posta	racon	reçine
safra	salam	salamura	salatalık	sardunya	sera
tiyatro	toka	torna	tulumba	urba	vardiya
vazo	vida	vizite	volta	villa	zebra

Tablo-1: İtalyancadan Dilimize Giren Kelimeler

Kaynak: Ali Püsküllüoğlu; Türkçedeki Yabancı Sözcükler Sözlüğü, Arkadaş Yayınları, 2003. Ali Özgüler; Türkçemizdeki Yabancı Kelimeler Sözlüğü; Sim Matbaacılık; 1989

[59] Saim Sakaoğlu, (2005): Türkçenin Güncel Sorunları, Türk Dili 646, s.295

[60] Komisyon, (1995): Yabancı Kelimelere Karşılıklar, Türk Dil Kurumu 13, Ankara.

Türkçeye Fransızcadan giren sözcükler :

abajur	abone	ajanda	aktüalite	amorti	atlet
atölye	bagaj	biblo	bisküvi	bronşit	büro
ceket	daktilo	dejenere	dekoratör	direkt	disiplin
doktor	duble	editör	egzotik	ekstra	elips
empoze	etüt	fabrikatör	feodal	final	fonksiyon
ganyan	garnitür	garson	geometrik	gofret	grafik
hektar	hangar	hemofil	hepatit	hipnotize	hoparlör
imaj	idealist	iyon	izole	jaguar	jelatin
jimnastik	jüri	kabare	kabine	kafein	kaktüs
kaşmir	kilo	klarnet	klinik	kolej	koma
kongre	konser	konserve	koordine	kravat	krema
kreş	kulvar	kupon	kürtaj	labirent	laboratuar
laik	lise	lokal	maket	makinist	makyaj
mayonez	maske	melodi	meridyen	mesaj	mikrobiyoloji
misyon	model	moral	motor	müze	müzik
narkotik	net	nilüfer	noter	numara	obje
ofis	omlet	optik	otel	paket	palmiye
peron	piknik	piyes	portre	proje	rapsodi
rejim	rektör	risk	roman	ruj	salon
sansür	sekreter	seminer	sifon	sinema	sivil
sosis	sosyalizm	sürpriz	şezlong	şifre	şofben
tabldot	taşeron	termal	traktör	Türkolog	tül
ülser	vagon	valiz	virüs	volt	voltmetre

Tablo 2: Fransızcadan Dilimize Giren Kelimeler

Kaynak: Ali Püsküllüoğlu; Türkçedeki Yabancı Sözcükler Sözlüğü, Arkadaş Yayınları, 2003. Ali Özgüler; Türkçemizdeki Yabancı Kelimeler Sözlüğü; Sim Matbaacılık; 1989

Türkçeye Yunancadan giren sözcükler :

aforoz	afyon	alfabe	anahtar	anormal	aristokrasi
azot	barbar	barut	bezelye	biyopsi	bodrum
brom	cımbız	çerez	çinakop	defne	delta
demokrat	efe	embriyo	fanus	fasulye	fesleğen
fırın	fidan	fiske	fol	gen	halat
harita	Hıristiyan	hipodrom	hora	hülya	ıhlamur
ideal	İncil	istavrit	kadırga	kangal	kestane
kilise	kukla	kundura	lahana	levrek	limon
lüfer	mancınık	manyak	marul	maydanoz	metre
mimik	nektar	okaliptüs	organik	otomatik	ozon
paçavra	palamut	panayır	papatya	papaz	paskalya
peçe	pelin	pide	pilaki	piramit	polis
safsata	salyangoz	siyanür	takoz	telefon	televizyon
tifo	uskumru	ütopya	vaftiz	vernik	yalı
yortu	yunus	zargana	zoka	zooloji	

Tablo 3: Yunancadan Dilimize Giren Kelimeler

Kaynak: Ali Püsküllüoğlu; Türkçedeki Yabancı Sözcükler Sözlüğü, Arkadaş Yayınları, 2003. Ali Özgüler; Türkçemizdeki Yabancı Kelimeler Sözlüğü; Sim Matbaacılık; 1989

Türkçeye Latinceden giren sözcükler :

ağustos	akvaryum	arena	balina	biber	boğa
çar	dekar	doçent	doktrin	enginar	fakülte
fok	gladyatör	iskele	Jüpiter	kalsiyum	kandil
kanser	lavabo	lüks	mart	mayıs	mimoza
Neptün	ordinaryüs	pagan	pedal	pestil	petrol
serum	site	stadyum	şema	tabela	terminal
tuğla	Uranüs	üniversite	vajina	vana	vapur
virgül	vitamin	vize	volkan		

Tablo 4: Latinceden Dilimize Giren Kelimeler

Kaynak: Ali Püsküllüoğlu; Türkçedeki Yabancı Sözcükler Sözlüğü, Arkadaş Yayınları, 2003. Ali Özgüler; Türkçemizdeki Yabancı Kelimeler Sözlüğü; Sim Matbaacılık; 1989

Türkçeye İngilizceden giren sözcükler :

aerobik	AİDS	aysberg	bar	basketbol	biftek
blucin	buldok	caz	center	cips	aircondition
dolar	faul	film	full-time	feribot	Fiber glas
fikstür	finiş	flaş	flört	folklor	forvet
frikik	ful	futbol	Fuel oil	golf	handikap
half-time	hobi	hokey	hostes	hurra	humor
hipermarket	hotel	jilet	joker	kamera	ketçap
klip	klozet	koç	kompüter	kola	klüp
karavan	kek	lazer	lobi	maç	magazin
maço	mastır	medya	menajer	mikser	mont
mayın	mors	nakavt	naylon	ofsayt	okey
otostop	playback	poker	pop	radar	ralli
rafting	rekortmen	reyting	roket	rodeo	ring
rekor	ruf	sandviç	selfservis	set	silikon
sinemaskop	skorboard	slayt	soket	skeç	spor
sponsor	standart	star	süper star	süper market	şerif
skor	spiker	sprey	standbay	stres	şampuan
şarapnel	şut	şok	tanker	tank	tişört
tenis	tayt	teflon	test	teyp	talk şov
transistor	tunik	turbo	torpido	trol	tramvay
tost	tünel	video	viski	voleybol	volkmen
yat	zaping	zoom			

Tablo 5: İngilizceden Dilimize Giren Kelimeler

Kaynak: Ali Püsküllüoğlu; Türkçedeki Yabancı Sözcükler Sözlüğü, Arkadaş Yayınları, 2003. Ali Özgüler; Türkçemizdeki Yabancı Kelimeler Sözlüğü; Sim Matbaacılık; 1989

Türkçeye diğer Batılı dillerden giren sözcükler :

aspirin	amigo	avanak	adam	anorak	ançüez
amin	barok	bızdık	bumerang	çay	çar
çap	cacık	çemen	cunta	dizel	domates
dingil	denklem	bakır	element	fahrenhayt	harakiri
haham	haziran	haç	haraşo	gocuk	geyşa
gür	kombina	kumpir	kayış	kama	kepenk
kobra	kanarya	kopça	gulaş	kapuska	kuruş
hamburger	kramp	karate	kungfu	laborant	lümpen
lonca	haydut	kobay	maun	mokasen	mikado
mucur	madik	moruk	mandalina	matador	mazot
moment	nisan	panzer	revir	soğan	simge
röntgen	ren geyiği	palaska	palavra	romans	portakal
robot	satsuma	sauna	şempanze	şaman	Şamanizm
samba	sigara	salaş	semaver	soba	step
şapka	şarampol	şablon	şalter	şilep	şnitzel
troyka	tabaka	tango	torpido	tırtıl	tel
temmuz	tundra	totem	tayfun	tsunami	veranda
vermut	votka	varoş	vanilya	yılan	yağ
yuva	yoga	yogi	zeplin	zebra	zangoç

Tablo 6: Diğer Batılı Dillerden Dilimize Giren Kelimeler

Kaynak: Ali Püsküllüoğlu; Türkçedeki Yabancı Sözcükler Sözlüğü, Arkadaş Yayınları, 2003. Ali Özgüler; Türkçemizdeki Yabancı Kelimeler Sözlüğü; Sim Matbaacılık; 1989

2.3.2. Türkçeye Doğu Kaynaklı Dillerden Giren Sözcükler

Yabancı dillerle sadece Batı dillerini kastetmediğimizi çalışmamızın en başından itibaren ifade etmekteyiz. Bu bölümde sosyal ilişkilerimiz ve inançlarımızdan dolayı doğu dillerinden gelerek dilimize yerleşen sözcüklere yer vermekteyiz.

Türkçeye Arapçadan giren sözcükler :

aba	acaba	acemi	aciz	adalet	adet
adil	af	afet	avret	alelacele	alem
alkol	aman	amenna	arıza	arsa	arz
asabi	asgari	aşikar	aynı	Azeri	badire
baharat	bakla	bekar	beyanat	billur	bornoz
budala	cadde	caiz	cellat	cemile	cereme
cetvel	ceviz	ceza	ciddi	cinayet	cumhur
cüzdan	cumartesi	çeyiz	dağdağa	dahi	darbuka
devlet	dikkat	din	diyanet	dua	dünyevi
ebedi	ecel	eczahane	eda	edebiyat	ehliyet
elbet	emir	emlak	ender	enkaz	esaret
esasen	esef	eşkıya	esrar	etraf	faaliyet
fahişe	falaka	farazi	feda	fen	ferah
fersah	fettan	fıkra	fıstık	fidye	fitre
fukara	fuzuli	gaddar	gaflet	galiba	gam
garip	garipsemek	gazel	gazi	gidişat	gulyabani
haç	haber	hafız	hafiye	halk	hakim
haraç	harbiye	harem	hasıla	hasret	hatıra
haydut	haysiyet	hece	his	hokkabaz	hurafe
hücum	hüviyet	hırs	ibret	ifrit	ihtiva
ikmal	insan	isim	İslam	işgal	kabahat
kahverengi	karargah	kibar	kitap	kuvvet	lahmacun
lehçe	lütfen	madde	mahrem	medeniyet	meşgul
millet	mizaç	muhasebe	müftü	mütecaviz	naaş
nadir	nefer	nikah	nöbet	okka	ömür
özür	papağan	raf	rahibe	ramazan	ressam
sabah	safran	sefa	servet	seyran	siyaset

şahıs	şikayet	şeytan	talimat	takip	talim
tatbikat	terbiye	teşebbüs	tezahürat	tıp	tılsım
tüccar	ucube	umumi	ücret	unvan	vade
vakıf	veciz	veliaht	vezne	yahut	yekun
yetim	zaaf	zahire	zamane	zambak	zamir
zarafet	zavallı	zebani	zeka	zembil	zemzem
zerre	zeytin	zıkkım	zılgıt	zıt	zifaf
zihin	zirve	ziyaret	zuhurat	zulüm	zümre
zürafa	zürriyet	zevk			

Tablo 7: Arapçadan Dilimize Giren Kelimeler

Kaynak: Ali Püsküllüoğlu; Türkçedeki Yabancı Sözcükler Sözlüğü, Arkadaş Yayınları, 2003. Ali Özgüler; Türkçemizdeki Yabancı Kelimeler Sözlüğü; Sim Matbaacılık; 1989

Türkçeye Farsçadan giren sözcükler :

abdest	aferin	ahenk	armut	arzu	aşikar
avare	azade	ayna	baca	bahane	bahçıvan
baharat	bayraktar	bedava	beddua	berbat	bertaraf
beygir	beyzade	bitap	bitaraf	bostan	cadı
cambaz	canan	canavar	cefakar	cihan	cimri
cümbüş	çabuk	çamaşır	çarşamba	çare	çenebaz
çember	çengel	çeşme	çingene	çirkin	çuvaldız
çünkü	dadı	damat	derbeder	derviş	dil
divane	dost	düşman	efsane	ejderha	erişte
feryat	gergedan	gonca	günahkar	hançer	hastane
hercai	hırdavat	hoşbeş	ibrişim	ilkbahar	işkembe
işkence	kahraman	karpuz	keman	kiremit	köfte
küstah	kumbara	leblebi	lale	marpuç	merdiven
meyve	mumya	nadide	naz	nargile	nevruz
nişan	numune	ordugah	oyunbaz	oruç	pabuç
pazartesi	pehlivan	pembe	pencere	pervane	perşembe
peygamber	pilav	peri	putperest	reçel	rengarenk
revani	rüzgar	sahtekar	sarhoş	serzeniş	şadırvan
şaheser	şeftali	şehzade	şehir	şeker	tarçın
tarhana	teneşir	terzi	tezgahtar	turfanda	usta
üstat	viran	yaban	yadigar	yasemin	yegane
yekpare	zedelenmek	zehir	zemberek	zerdali	zımpara

Tablo 8: Farsçadan Dilimize Giren Kelimeler

Kaynak: Ali Püsküllüoğlu; Türkçedeki Yabancı Sözcükler Sözlüğü, Arkadaş Yayınları, 2003. Ali Özgüler; Türkçemizdeki Yabancı Kelimeler Sözlüğü; Sim Matbaacılık; 1989

2.4. Türkçe'de Yabancılaşma ve Sebepleri

Türkçe dünyanın en eski, en köklü, en zengin dillerinden biridir. Yer yüzünde en kalabalık insan topluluğu tarafından konuşulan beşinci dil olma özelliğini de taşımaktadır. Fakat zaman içinde, ilişkiye girdiğimiz toplumlar, teknoloji ve bilim alanındaki gelişmeler, yabancı dille eğitim alma merakımız gibi çeşitli nedenlerle yabancı dillerden alıntıların ve kuralların dilimize girmesi dilimizin özünde barındırdığı güzellik için bir tehlike unsuru oluşturmuştur. Bu tehlike, dilin yabancılaşarak kirlenmesidir.

Dil kirliliği; hava, su, çevre kirliliğine hatta ve hatta ahlak kirliliğine benzemez. Dil kirlendi mi düşünce de kirlenmektedir. Dil kirliliği toplum kirliliğiyle özdeştir. Dil, kültüre ve düşünceye can ve ruh verir. Düşüncenin de kültürün de enerjisi dildir. Dil düşünceye, düşünceler de topluma biçim kazandırırlar. Kültürel zenginliklerini koruyamayan toplumların kimlik bunalımına düştükleri tarihi bir olgudur.

Yabancı sözcüklere kendi dilimizde farklı anlamlar verdiğimizde ya da bunları farklı biçimde kullandığımızda bu sözcüklerin Türkçe olarak kabul edilmeleri ne derece meşrudur? Ya da daha önemlisi böyle bir hakkımız var mıdır? Yabancı bir dildeki sözcüğü alıp ona bütünüyle yeni bir anlam ya da bütünüyle değişik bir kullanım biçimi verebilir miyiz? Verdiğimiz zaman da ona Türkçe diyebilir miyiz?[61] Yabancı kelimelerle Türk dilinin kurallarına göre yazmak veya konuşmak Türkçe mi sayılacaktır? Osmanlı Türkçesinde hiç değilse fiillerimiz yabancı dillerin fiillerine karşı koyabilmiştir. Şimdi ise yabancı kelimeler fiilleriyle birlikte gelmektedir. Yabancı kelimeler artık sadece el yazması kitaplarla gelmemektedir; bu geliş tankla, tüfekle gelişten daha tehlikeli bir durum almıştır. Bilgisayar adlı dev bir canavar Türkçenin kelime zenginliğinin temeline dinamit koyarken zengin kurallarının da kökünü kazımaya çalışmaktadır.[62]

---

[61] Emre Kongar, (2003): Yozlaşan Medya ve Yozlaşan Türkçe, Remzi Kitabevi, İstanbul, s.110

[62] Saim Sakaoğlu, (2005): Türkçenin Güncel Sorunları, Türk Dili 646, s.303

Cumhuriyet döneminde Atatürk'ün üzerine titrediği Türkçe, bugün orta ve yüksek öğretim kurum ve kurullarının yöneticileri tarafından bir tarafa itilip, İngilizceye ağırlık verilmesi gayreti gösterilmekte, çocuklara ve gençlere Türkçenin yeterli olmadığı düşüncesi işlenmekte, bunlara çanak tutan kitle iletişim araçları, özellikle radyo, televizyon ve basın kuruluşları kendi adlarından başlayarak bir İngiliz veya Amerikan sömürgesi kimliği edinmeye çaba harcamakta, bu tür girişimleri destekleyip ödüller dağıtmaktadır.[63]

İletişim araçlarının dilimize etkileri kaçınılmaz etkilerdir. Sözgelimi, cep telefonlarında ve internette yaratılan şifrelenmiş ya da telegrafik dil kendi başına bir kötülük sayılmalıdır. Modern hayat, kendi ihtiyaçlarına uyarlanmış alt dilleri elbette oluşturacaktır. Burada temel sorun, olup bitenlerin bilince çıkarılması ve zihinlerde egemenlik kurmasına olanak verilmesi sorunudur. Düşünce ve eğitim yaşamımız yeterince gelişmiş olmazsa, gerek Türkçe, gerekse gençler bu yeni alt dillerin darlığından ileri gelen sorunlarla karşılaşabilir. Gelişmeyen kuşaklar, gelişmeyen bir dil vb. sorunlar.[64]

Günümüzde yüz yüze kaldığımız bu ve bunun gibi pek çok sorun Türkçenin telaffuzu, vurgusu ve tonlaması üzerinde radyo ve televizyonun bir tür okul işlevi, eğitici işlev görmesi beklentisini ortaya koymaktadır. Televizyon ve radyolardaki kişilerin çeşitli konuşma biçimleri özellikle gençleri ve çocukları etkisi altına almaktadır. Oysa ki bu kişiler Türkçemizi bilen, onu güzel konuşan insanlar olmalıdır.[65] Her gün tanıtım filmlerini izlediğimiz, satın aldığımızda okumak için sayfalarını çevirdiğimiz yazılı basında da durum pek iç açıcı görünmemektedir.

Memleketimizde yayımlanan dergi adlarından birkaç örnek verelim:[66]

Negatif, Triplex, Girl, Focus, Forme-Sante, Elle, House, MarieClaire, Capital, Outdoor, Fenomen, Benissimo, Amica, Maviology, She, Amann, Evita, Information

[63] Nevzat Gözaydın, (2000): Türkçe Bilinci ve Karum, Türk Dili 285, s. 228

[64] Ali Karaçalı, (2004): Türk Dil Kurumu Başkanı ile Söyleşi, Eğitim (Özel Sayı) 105, s.133

[65] Saim Sakaoğlu, (2005): Türkçenin Güncel Sorunları, Türk Dili 646, s.299

[66] Nidai Sulhi Atmaca, (2004): Çırpınış, Toroslu Kitaplığı, İstanbul, s.334

week, Home, Country Home, Maison Franchaise, Kariyer, Health&Shape, Klips, Light, Gurme, Mimoza, Vizyon, Douna, Aktüel, Bazaar, Max, Power, Voyager, Seans, Aksiyon, Beauty, Options, Paramatik, Business Week, Radikal, TV Guide, Excellence Executive, İstanbul Life, Weekend, Otomoto….

Görüldüğü gibi hiç hoş olmayan bir tablo ile karşı karşıya kalmaktayız. Durum sadece beli bir kesimi değil milletimizi ilgilendiren bir sorunu açıkça gözler önüne sermektedir. Türk Dil Kurumu Yönetim Kurulunda da dilimize yeni giren terim ve sözlerin gümrük kapılarından başlayarak Türkçeleştirilmesine girişilmesi gerektiği sık sık vurgulanmıştır.[67] Fakat bu problemin çözümü sadece bir kurumun ya da birkaç kişinin yapacağı çalışmalarla gerçekleştirilebilir olmaktan çok öteye geçmiştir.

Unutulmamalıdır ki dildeki karmaşıklık, bireyin ya da toplumun yaşamındaki karmaşıklıktır.[68] Sözcüklerin gizemli aynalarında yozlaşmaya başlayan bir dil o dili konuşanların yozlaşmasının ilk belirtisidir.[69]

2.4.1. Yabancı Dille Eğitim

Bugün radyolarda, televizyonlarda, eğitimde bölünmeyi güçlendirecek biçimde diğer dillere olanak verilmesini isteyenler Atatürk'ün şu değerlendirmesini düşünmelidirler:

"Biz Balkanları niçin kaybettik biliyor musunuz? Bunun tek bir nedeni vardır. Bu da İslav araştırma cemiyetlerinin kurduğu dil kurumlarıdır. Bizim içimizdeki insanların milli şuurları uyandırıldığı zaman biz Balkanlar'da Trakya sınırlarına çekildik."[70]

Dünyanın hiçbir ülkesinde, eğer o ülke sömürge değilse, resmi dilinden başka bir dille eğitim ve öğretim yapılmaz. Yabancı dile ihtiyacı olanlar ya da öğrenmek isteyenler gereken yabancı dili öğrenirler. Ancak öğretim ana dille yapılır.

---

[67] Hasan Eren, (2005): Viyadük, Türk Dili 646, s.291

[68] Emre Kongar, (2003): Yozlaşan Medya ve Yozlaşan Türkçe, Remzi Kitabevi, İstanbul, s.209

[69] Zahit Güney, (2003): Benim Dil Sancılarım Bitmeyecek mi?, Türk Dili 285, s.263

[70] Nidai Sulhi Atmaca, (2004): Çırpınış, Toroslu Kitaplığı, İstanbul, s.322

Bir ülkenin eğitim dili tümüyle yabancı bir dile çevrildiğinde o ülkenin kendi dili bir buçuk nesil sonra kaybolur. İlk önce, babalar kendi çocukları ile kendi dillerinde konuşamaz olurlar; Kazakistan'da, İrlanda'da, Cezayir'de olduğu gibi... Sonra, eğer uyanıp, uyandırıp tedbir alan çıkmazsa o ülkenin, milletin adı bile tarihten silinir.[71]

Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinde, özellikle Fransa ile girişilen temaslarla ülke sınırları içinde pek çok yabancı okulu açılmış, bu okullarda eğitim görmek bir prestij meselesi olmuştur. 19. yüzyılın ikinci yarısında ve 20. yüzyıl başında ülke birçok ülkenin (özellikle İngiltere, Fransa, Almanya ve Amerika'nın) kültürel etkisine açık duruma gelmiştir. Bu okullar hem kendi ülkelerinin hem de bağlı oldukları dinlerin değerlerini eğitim verdikleri öğrencilere yansıtmışlardır. Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinde, 20. yüzyıl başında, ülke sınırları içindeki yabancı dile eğitim yapan okulların bulunduğu yerler ve sayıları şöyledir:

Öğretimin Fransızca yapıldığı okul sayıları ve bulundukları yerler:

Adana(1), Amasya(4), Diyarbakır(2), Kayseri(1), Malatya(3), Mardin(1), Mersin(1), Samsun(1), Sivas(1), Tokat(1), Trabzon(1), Şebinkarahisar(2), Urfa(1), Kadıköy(1), Harput(5), Havran(4), Filistin(7), Lübnan(28), Suriye(3)

Öğretimin İngilizce yapıldığı Amerikan okullarının sayıları ve bulundukları yerler:

Adana(1), Adapazarı(3), Amasya(10), Ankara(4), Antep(1), Biga(l), Bitlis(2), Boğazlıyan(1), Bursa(3), Dersim(2), Diyarbakır(3), Ergani(2), Ertuğrul(2), Erzurum(1), Geyve(1), Harput(9), İzmir(2), İzmit(2), Malatya(1), Manisa(1), Maraş(2), Mardin(3), Mersin(1), Muş(2), Sivas(20), Siirt(3), Sungurlu(1), Şebinkarahisar(1), Talas(1), Tarsus(2), Tokat(1), Urfa(1), Van(2), Yozgat(2), Suriye(27), Amman(20).

[71] Oktay Sinanoğlu, (2005): Bye Bye Türkçe, Otopsi Yayınları, İstanbul, s.141,142

Görüldüğü gibi İmparatorluk sınırları içinde Fransızca öğretim yapan 69 okula karşılık İngilizce öğretim yapan Amerikan okullarının sayısı 140'tır (2 kat). Fransız ve Amerikan etkisinin odaklaştığı Suriye; Lübnan ve Filistin'deki okullar dışlanırsa, Anadolu'da 30 Fransız okuluna karşılık bunun 3 katının üzerinde (93) Amerikan okulu bulunmaktadır. Öğretimin Birliği Yasası'ndan önce 37 kentte 72 Fransız okulu, 19 ilde 27 Amerikan okulu, yalnızca İstanbul'da 83 İngiliz okulu, 44 Rus, 25 İtalyan okulu bulunmaktadır. Elazığ'da bile 83 yabancı okul bulunmaktadır.[72]

Bu duruma o dönemde de birçok kişi tepki göstermiş, ünlü şairimiz Mehmet Emin Yurdakul, bugünkü yabancı dille öğretim yapan okulların benzeri olan yabancı okullar için düşüncelerini şöyle ifade etmiştir:

"Bu okullar, dersleri ve yetiştirme şekilleriyle Türk gençliğini bağlı bulunduğu toplumdan yüz çevirtip başka toplumlara sevgi gösteren ve yabancı bir ideale doğru sürükleyen kuruluşlardır. Yabancı okulların daha az olmayan bir kötülüğü de ücretlerinin çok yüksek oluşundan ötürü, buraya yalnız zengin ve yüksek sınıftan ailelerin çocuklarının gönderilmesidir. Demokrasi için sınıf ahlakından daha şanslı bir şey yoktur. Zengin sınıf çocuklarının halkın çoğunluğundan ayrı bir eğitim görmesi, sonuçları çok tehlikeli olan sosyolojik bir hatadır. Ülkenin en büyük liderlerine bakınız: Hiçbiri yabancı okullardan birinde okumuş mudur?"[73]

Günümüzde de durum pek farklı değildir. Yabancı dille eğitim veren okullar bugün “Anadolu Lisesi” adıyla Anadolu’nun çeşitli yerlerinde eğitime devam etmekte, Yabancıların açtıkları okullar da eğitimlerini sürdürmektedir. Ancak tüm bunlar bizim bu konuda yapabileceğimiz çalışmalardan alıkoymamalıdır:[74]

1) Türk eğitim düzeyinin eğitim dili her dalda her düzeyde Türkçe olmalıdır. Bu aşırı bir istek veya görüş değildir. Sömürge ruhuna itilmemiş her ülkenin eğitim dili, kendi resmi dilidir.

---

[72] Oktay Sinanoğlu, (2005): Bye Bye Türkçe, Otopsi Yayınları, İstanbul, s.298

[73] Cumhuriyet 24.03.2000, Aktaran Atilla İlhan

[74] Oktay Sinanoğlu, (2005): Bye Bye Türkçe, Otopsi Yayınları, İstanbul, s.124

2) Meslek dalının gereksinimine göre çeşitli yabancı diller, ayrıca özel ve hızlı yöntemlerle iyi bir düzeyde öğretilmelidir. Bu özel yaz kurslarıyla bile halledilebilir.

3) Ezberci, kopyacı, kalıpçı yerine araştırıcı ruhta gençler yetiştirilmelidir. Üniversitelerde, özenti değil, gerçek anlamda araştırmaya ağırlık verilmelidir. Bu araştırmalar dış siyaset olsun, iktisat olsun, bilim ve sanat olsun, tarih olsun, her dalda devlete, hükümete, millete ışık tutacak, bilgi verecektir. Üniversite, devlet ve sanayi arasında sıkı bir dayanışma kurulacaktır.

Üniversitelerdeki durumdan bu kurumlarda görev yapan kişiler de rahatsızlıklarını belirtmişlerdir.Yabancı dille eğitim-öğretim yapılması konusunda YÖK başkanlığında bulunmuş Prof. Dr. Mehmet Sağlam özetle şöyle demektedir: [75]

1. Türkçe'nin bilim dili olarak gelişmesi engellenmektedir.
2. Bilimsel ürünlerin topluma mal olması gerçekleşememektedir.
3. Öğretimde etkililik derecesi zayıflamakta, üstelik YÖK'e ek mali yük getirmektedir.
4. Ne yabancı dil, ne de ilgili bilim dalı gereği gibi öğretilememektedir.
5. Toplumun yabancı dil isteğinden, yabancı dille eğitim-öğretim anlamı çıkarılmamalıdır.
6. Toplumun beklentisi, iyi derecede yabancı dil bilen nitelikli meslek adamıdır.

İngilizce ile öğretim sadece derslerin İngilizce verilmesi ve İngilizcenin öğretilmesi değildir. Yabancı dille öğretim yapıldığında ülke kaynaklarının büyük bir bölümü de bu yabancı dille yazılan ders kitaplarına aktarılmaktadır. Bu konuda da kesin bir rakam söylemek çok güçtür. Çünkü pek çok özel yayınevi bu kitapları ithal etmekte ve satmaktadır. Kitapların hepsi Uzak Doğu ülkelerinde basılmış, maliyeti ve kalitesi son derece düşük olmalarına karşın Türkiye'de Amerika fiyatıyla, İngiltere fiyatıyla satılmaktadır. Yabancı dille öğretim yapılan bir okulda bir öğrencinin bir yıllık kitap harcaması 500 veya 1000 dolarsa bunu Türkiye'de yabancı dille öğretim yapan öğrenci

[75] Nidai Sulhi Atmaca, (2004): Çırpınış, Toroslu Kitaplığı, İstanbul, s.289

sayısı ile çarpıldığında ne kadar paranın yurt dışına gittiği de tahmin edilebilmektedir.[76] Kısaca sorun sadece dil sorunu değil, aynı zamanda ekonomik bir sorundur.

2.4.2. Bilim ve Teknolojideki Gelişmeler

Günümüzde Bilim ve Teknolojide ortaya çıkan gelişmelerle birlikte her dilde bilimin ve tekniğin gelişen ihtiyaçlarını karşılamak için yeni terimler türetmek icap etmektedir. Bu türetmeyi, genellikle dilciler değil, o bilimsel ya da teknik konuyu icat eden bilim adamı yapmaktadır. Çünkü ilk kez yazar veya anlatırken, yeni kavramların adını kendisinin koyması gerekmektedir. O konu başka bir dilde icat edilmişse de yeni konuyu ilk kez ülkesine getiren tanıtan, uygulayan, daha da geliştiren bilim adamına, bu getirdiği yeni kavramların adının karşılığını kendi dilinde bulmak sorumluluğu düşmektedir. Onun için bilimin ön saflarında vuruşan, dünya bilim meydanında güreş tutması gereken bilim adamının, konuştuğu yabancı dil veya diller kadar kendi dilinin yapısını, sözcük, terim türetme kurallarını çok iyi bilmesi gerekmektedir.[77]

Çağımızda, etrafımızı bir yığın eşya doldurmuştur. Bunların çoğunun adı, icat edildikleri ülkenin dilinde konmuştur. Eşya alınırken de ona kendi dilimizde yeni bir ad bulma yoluna gidilmemiş veya gidilememiştir. Çünkü bu icatların sayısı çok hızlı artmaktadır ve onlara uygun düşen kavramlar düşüncemizde oluşmamıştır. Karşılık bulunduğu zaman ise çoğunlukla geç kalınmaktadır. Yabancı ad bir defa yayılıp benimsendikten sonra sunulan Türkçe karşılıklar tutunamamaktadır. O halde mal gümrüğü gibi bir de dil gümrüğü bulunması kaçınılmazdır. Ancak bu eşyayı ithal eden veya üreterek satışa sunanlar da yabancı ad kullanmayı hem daha kolay hem de çekici bulmaktadırlar.[78]

Yabancı bir sözcüğün Türkçe'si kendiliğinden ortaya çıkmaz. Düşünmek, arayıp bulmak, kaynaklarda yoksa türetmek gerekir. “Türkçe'si yok” denilen yabancı sözcük, kendi dilinde nasıl var olmuştur? Dili, konuşanlar zenginleştirirler. Türkçeleri yok diye elimiz, dilimiz bağlı oturdukça bu yokluk sürüp gidecektir. “Başka dillerde var olan

[76] Ali Karaçalı, (2004): Türk Dil Kurumu Başkanı ile Söyleşi, Eğitim (Özel Sayı), s.105- 116

[77] Oktay Sinanoğlu, (2005): Bye Bye Türkçe, Otopsi Yayınları, İstanbul, s.21

[78] Fatih Sezgin, (2004): Türkçe’de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu, TDK Yay.No:844, Ankara, s.45

sözcükler benim dilimde de var olabilir" inancıyla çalışırsak yokluğu yenebiliriz. Altmış yıl önce ruzname'nin, namzet'in, hafriyat'ın, muhacir'in... Türkçeleri var mıdır? Ne yapalım yok! diye boynumuzu bükseydik dilimiz, gündem, aday, kazı, göçmen sözcüklerini kazanabilir miydi?[79]

Bir dili konuşan kimse, gereksediği aracı yapamıyorsa, başkalarından aktarıyorsa, onun adını da türetemiyordur. Bir aracı kullanan kişi, onu bir yabancı ele gerek duymadan yapabiliyorsa, ona kendi dilinden ad bulmakta da güçlük çekmez. Bir dille konuşup yazmak o dili bilmek değildir. Önemli olan o dille düşünmek, üretmek, düşünsel bir alan yaratabilmektir. Soyut varlıklar üretemeyen bir topluluğun dilinde soyutu yansıtan kavramın yeri yoktur. Sözcük dağarcıklarının kısıtlı olması nedeniyle anlatımda güçlük çekenler çoğunlukla "şey" sözcüğüne sığınmaktadırlar.[80]

Bilimi oluşturan bilgi birikimi ile dil arasındaki ilişki çok önemli olduğu gibi, dille düşünce ve yaratıcı uygulama arasındaki ilişki de çok güçlüdür. Terimlerin çok belirgin ve açık olması gereken bilim dünyasında bulanık ifadeye yer yoktur.[81] Çünkü bu, kavram kargaşasına yol açacaktır. Türkçe bu yozlaşmaya ihtiyacı olmayan, türetme yeteneği matematikçilere parmak ısırtacak düzeyde, bilimcisini de halkını da kafaca ve gönülce birleştirebilecek nitelikte nadir bir dildir. [82]

Her yeni buluş, her yeni teknolojik gelişme insanları ezmek için değil, milletimizin, Türk Dünyası'nın, ve insanlığın maddi ve manevi refahı için kullanılmalıdır. Çünkü bize atalarımızdan ve binlerce yıllık Asya ve sonra üç kıtayı barıştıracak zenginlik ve derinlikteki kültürümüzden koca bir insan anlayışı ve insanlık sevgisi miras kalmıştır.[83]

---

[79] Nidai Sulhi Atmaca, (2004): Çırpınış, Toroslu Kitaplığı, İstanbul, s.250

[80] Nidai Sulhi Atmaca, (2004): Çırpınış, Toroslu Kitaplığı, İstanbul, s.165

[81] Fatih Sezgin, (2004): Türkçe'de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu, TDK Yay.No:844, Ankara, s.96

[82] Oktay Sinanoğlu, (2005): Bye Bye Türkçe, Otopsi Yayınları, İstanbul, s.28

[83] Oktay Sinanoğlu, (2005): Bye Bye Türkçe, Otopsi Yayınları, İstanbul, s.109

2.4.3. Bilgisayar ve İnternet

Haberleşme araçlarına her gün bir yenisi eklenmektedir: Kullanımının yaygınlaşması sonunda, daha çok da son on yıl içinde kendini hissettiren diğer bir yabancılaşma kaynağı, artık günümüzde hemen hemen bütün iletişim araçlarını saf dışı bırakacak gibi görünen bilgisayardır. Cep telefonlarıyla bilgisayar ağlarına ulaşılmaya başlanması bu iletişimi daha da yaygın hale getirmiştir. Bilgisayarlardaki donanım ve yazılım adlarının hemen hemen hepsi İngilizce olduğu gibi, kullanılan programlama dilleri ve hazır programlar da çoğu zaman bu dildedir. El kitaplarını ve programlara ait yardım dosyalarını anlayabilmek için de yabancı dil (veya en azından terim) bilgisi gerekmektedir. Bu sebeple bilgisayar kullanıcıları kendi aralarında çok sayıda yabancı kelime taşıyan bir dille konuşurlar.

İnternetteki yarım milyara yakın kullanıcısıyla bilgisayar ağları, kişiler arası doğrudan haberleşmeye imkan vermektedir. Internet yardımıyla birçok konu hakkında haberler takip edilebilmekte, elektronik posta aracılığıyla karşılıklı yazışmalar ve her türlü bilgi kaynağı alışverişi olmakta, eğitim yapılabilmekte, kütüphane dokümanlarına ve kataloglarına ulaşılabilmektedir. Adres verme ve protokol standardı belirleme dışında, teknik ve yönetim bakımından merkezi bir yapıya sahip olmayan bu sistemin denetlenmesi ve kontrol altında tutulması da çoğu yönden mümkün görünmemektedir. Artık zaman ve mekân sınırları ortadan kalktığı gibi, bu iletişim; ülke, din ve milliyet engellerini de tanımamaktadır. Dünya çapındaki bu haberleşme ağında daha çok İngilizce yaygın olduğundan, kullanıcılar ister istemez birçok yabancı kelimeyi sözlüklerine katmak zorunda kalmaktadırlar. Artık günün her saatinde karşılarındakilerle chat yapmakta, değişik ortamlarda "surf" yaparak *"WEB sitelerini"* ziyaret etmekte, buradan *"file"lar "download"* etmekte, *"homepage"leri* okumakta ve mesaj bırakmaktadırlar. Ekranda çıkan ikaz ve açıklamalar çoğunlukla İngilizcedir. Hatta artık dergi, gazete, radyo ve televizyon yayınları da büyük ölçüde bilgisayara taşınmış bulunmaktadır. Çeşitli *"Search engine"ler* yardımıyla, verilen anahtar kelimeler ve kişi adları ile her konuda uçsuz bucaksız bilgi yığınlarına ulaşmak mümkündür. Bu bilgilerin çoğu da yabancı dilde olduğu için, kullanıcılar bu dilleri öğrenmeğe zorlanmış olmaktadırlar.[84]

---

[84] Fatih Sezgin, (2004): Türkçe'de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu, TDK Yay.No:844, Ankara, s.110, 111

2.4.4. Televizyon ve Radyolar

27 Kasım 1998'de sona eren ve TRT tarafından düzenlenen Radyo ve Televizyon yayınlarında Türk Dilinin Kullanımı konulu geçici danışma kurulunda Televizyon baş sözcüsü Mehpare Çelik şöyle demektedir:

"Bir toplum ana dilinin kurallarını önemsemiyor ve uygulamıyor ise kültürünü ve dilini kaybetmek üzeredir. Anaokullarından başlayarak bütün okullarda yaşanan bu yabancılaşma, ulusal dilimizin bağımsızlığını yitirmesine neden olmuştur. Ulusal dilimiz kirlenmiştir." Konuşmasının sonunda Çelik, doğru düzgün bir kültür-sanat yöntemi bulunmadığını, Türkçe öğretiminin kesintisiz uygulanmasını, (RTÜK) bünyesinde "Dil İzleme Komitesi" oluşturulmasını önermiştir. [85]

Günümüzde birebir etkileşim içinde olduğumuz televizyon ekranlarında "bay bay" diye veda edilmekte "waaw" ünlemiyle hayret belirtilmektedir. Daha kötüsü bunlar bir kesimin günlük konuşmalarına da girmiş bulunmaktadır. Birçok televizyonun adı İngilizcedir veya kısaltma adlarını İngilizce telaffuz etmektedirler: Eyç Bi Bi, En Ti Vi, Si En Bi Si gibi. Birçok programın adı yabancıdır. TRT de ara sıra bu akıma kapılmıştır. 1999 seçimlerini sunan TRT-1 19 Nisanda The Best of Seçim adlı bir magazin bandı yayınlamıştır. 2000 yılı Eylül başlarında gazeteler, Türk Dil Kurumunun Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) için hazırladığı bir rapordan bahsetmişlerdir. Bu raporda radyo ve televizyon yayınlarındaki yabancı kelime istilasına dikkat çekilerek dildeki yozlaşmaya örnekler verilmektedir. Bir kısım yabancı kelimeler fiillerle birlikte kullanılmaktadır: Akompanye etmek, momentumu yakalamak, asistlik yapmak, irrite etmek, ajitasyon yapmak, absorbe olmak, prezante etmek, ajite etmek, piyasayı fonlamak, start vermek, vb.[86] Çoğu Türkçe karşılığı bulunan bu sözcüklerin özellikle TV ekranlarından gözümüzün içine baka baka yinelenmesi kitle iletişim araçları yoluyla anlam-düşünce düzleminde bulanıklık, belirsizlik, yabancılaşma yaratmaktadır: alternatif, animasyon, doping, check up, data, döviz, fax, fast food, fotokopi, fütüroloji, holding, medya, mega, rating, repo, self-servis, site, stres, süper, hiper, show vb.

---

[85] Nidai Sulhi Atmaca, (2004): Çırpınış, Toroslu Kitaplığı, İstanbul, s.359

[86] Fatih Sezgin, (2004): Türkçe'de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu, TDK Yay.No:844, Ankara, s.106

Feyza Hepçilingirler'e göre televizyon tüm kötü güçlerin 60–70 yılda yapamadığını daha geniş düşünürsek 600–700 yılda yapamadığını 10 yılda yapmıştır. İnsanları ne söylediğini bilmez, söyleneni anlamaz duruma getirmiştir. "Televizyon icat oldu, zaten olmayan mertlik tümden bozuldu. Televizyon kanallarının adlarından başlayarak (Show, Star, Flash, vs.) program adlarına kadar (Top Secret, Pop Stop, Top On, First Class, Magazin Forever vs.) her şey İngilizceleşti. Türkçeyi "banal" bulup İngilizce konuşmak, iki sözün arasına yabancı bir sözcük sıkıştırmak, o da olmazsa hem Türkçesini hem İngilizcesini bozup çorba haline getirilmiş bir dille meramını anlatmaya çalışmak moda oldu." dedikten sonra bu garip kullanımlara birçok örnek vermektedir: start almak, klip çekmek, zaplamak, formatlar kullanmak, asiste etmek, recordlara geçmek, specifique konular konuşmak gibi. Artık kaç yıllık sanatçılar "The best of... " albümleri çıkarmakta, TRT sunucuları "cumulative" puan artışından bahsetmektedirler. Bu özentiye kapılanlardan bir kısmı ise bilgisizlikten, "yan profilden", "full dolu", "otomatikman olarak" veya "bütün full konsantresini vermek" gibi gülünç laflar sarf etmektedirler. [87]

Bugün uydu antenleri ve kablolu yayınla yabancı kanallar seyredilebildiği gibi yurdumuzda tamamen veya kısmen yabancı dille yayın yapan televizyonlar da vardır. Birçok yabancı film Türkçe alt yazıyla yayınlanmaktadır. Filmlerin Türkçeleştirilmesi sırasında veya yabancılarla yapılan röportajlarda, yabancı dildeki sözler arka planda işitilmektedir. Böylece bu dilleri bilenler verilenleri yabancı dilde takip etmekte, bilmeyenlerde ise bir yakınlaşma ve kulak alışkanlığı sağlanmaktadır.[88] Televizyonların dış ülkelerdeki muhabirleri, kurulan canlı bağlantılarda çok sayıda yabancı kelime taşıyan bir dille konuşmaktadırlar.

Külebi de dilimize ekleriyle girmiş yabancı kelimelerin televizyonlarda yanlış kullanımlarına örnekler vermektedir; "Kaset deşifreleri yapıldı.", "Kazanlarda büyük deformeler oluyor." veya "Haberi duyunca şok oldu." gibi. Yabancılaşma modası radyo ve televizyonları sarmıştır. Bu durum Türkçeyi kısa bir süre sonra İngilizce-Türkçe karma bir dil haline getirebilecektir. "Show TV, Prima, Star gibi kanallar, Capital Radio gibi bir radyo istasyonu, ayrıca bu radyolarda anonslar: ... ninety nine point five (99.5),

[87] Fatih Sezgin, (2004): Türkçe'de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu, TDK Yay.No:844, Ankara, s.107

[88] Fatih Sezgin, (2004): Türkçe'de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu, TDK Yay.No:844, Ankara, s.110

financial report (para durumu), weather report (hava durumu),… Radyolardaki bu tür sunumlar dinleyiciyi İngilizceye programlamış durumdadır. Türkçeleri varken batı dillerinden karşılıkların kullanılması da durumun vahametini artırmaktadır: yapım-prodüksiyon, bildiri-deklarasyon, eşgüdüm-koordinasyon, kökten.-radikal gibi.

Medyanın gençleri olumsuz anlamda etkilediği bir başka boyutu da, reklamlardır. Reklamların dili, görsel malzemeleri, tüketime yönelik kışkırtıcılığı ile gençlerimiz zihinsel olarak etkilenmektedir. Kuşkusuz reklam ticari bir faaliyettir ve genel ahlak ilkelerine aykırı bir reklamcılık biçimi sergilemediği sürece, eleştiriyi de hak etmiyor gibi görünebilir. Ama, reklamlardaki görsel ve yazınsal mesajlar, gençlerimizin hayallerini de kirletmekte, özellikle yoksul genç kesimlerde büyük bir özentiye yol açmakta, gençlerin içinde bulunduğu ekonomik şartları, "şiddetli" yöntemlerle zorlamalarına varacak kadar, yine olumsuzluklara neden olmaktadır. Ne yazık ki içinde bulunduğumuz modern zamanlarda medya, öğretici ve geliştirici bir rol oynamaktan çok, özendirici, kışkırtıcı ve yanlış yönlendirici bir rol oynamaktadır. [89]

Reklâm dili gittikçe artan bir oranda yabancı kelimelerle donatılmaktadır. Gazete ve dergilerde bir kısım firmaların yabancı dilden verdikleri ilanlar, belki sadece o dilleri bilenleri ilgilendirdiği için böyledir. Ancak herkese hitap eden sesli ve görüntülü medyada yabancı dil kullanımına böyle bir mazeret aranamaz. Televizyondaki reklamların birçoğu, yabancı televizyonlar için hazırlanmış yazıları, Türkçeleştirmeden ve görüntüleri hiçbir· değişikliğe uğratmadan sunmaktadır. Burada dinleyici veya seyirci, o yabancı dili biliyorsa kendine bu reklamın bir ayrıcalık sağladığını düşünerek memnun olmakta, bilmiyorsa çağrıştıran yüksek teknoloji, yüksek uygarlık ve bilimin ulaşılması zor dorukları gibi kavramlar altında ezilmektedir.[90]

Televizyon ve radyolardaki bu yapay dille birlikte artık Türkiye'de olup bitenleri öğrenme şansımız kalmamıştır. Radyo ve televizyonlar sürekli bu yapay dili kullanmakta, Türkçeyi her biçimde çarpıtmakta, bazen bizleri anlayışı kıt insanlar haline getirmektedir. Bazen ekranda gördükleriniz bile yanlış aktarılmaktadır. Çünkü medyanın

[89] Ali Karaçalı, (2004): Türk Dil Kurumu Başkanı ile Söyleşi, Eğitim (Özel Sayı), sayı 105, s.145

[90] Fatih Sezgin, (2004): Türkçe'de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu, TDK Yay.No:844, Ankara, s.109

kimseden korkmamakta, istediğini yapabilmektedir.[91] Kültüre ve kültürel değerlerimize, bu arada sanata ve edebiyata da yüzeysel ve yoz bir yaklaşımı sergileyen televole kültürü sonunda kendi dilini de yaratmıştır. Buna televole dili denmektedir. [92]

"Günün sounduna mı sadık kaldınız, yeni sesler aradınız mı? Aslında ukalalık etmeyim, ses demek gerekir, ama doğru tabir saund…"[93]

"Birçok yıllar evveline giderek karşınıza bir nostaljiyle gelmek istiyorum."[94]

"Kendimin çok sevdiğim bir özelliği her zaman neşeli olmam!"[95]

"Böylece konuklarımızın da beğenisini aldık."[96]

2.4.5. Yazılı Basın :

Kitle iletişim araçlarını ;

1. Gazete ve dergiler
2. Televizyonlar ve radyolar, şeklinde gruplayarak incelediğimizde, birçok dergi ve gazete yabancılaşmaya daha ad koyarken başlamaktadırlar. Son yıllarda yayınlanan dergi ve gazetelerin büyük bir çoğunluğunun adı batı kaynaklı yabancı kelimelerden seçilmiştir. Günümüzde bir kısım yabancı kelimeler basın tarafından bulunup dilimize sokulmakta, tanıtılmakta ve yayılmaktadır.

Gazetelerdeki, ukalalık değil de "çok bilmişlik" diyebileceğimiz yabancı kelime kullanma hastalığı Türkçemizdeki baş ağrılarından biridir. Nedense, güzel Türkçeleri olan sözcüklerin özellikle İngilizceleri, daha az olmakla birlikte Latince ve Fransızcaları da kullanılmaktadır. Bunlar dil bilincinin zayıfladığı ortamlarda ortaya çıkan çok

---

[91] Emre Kongar, (2003): Yozlaşan Medya ve Yozlaşan Türkçe, Remzi Kitabevi, İstanbul, s.174

[92] Emre Kongar, (2003): Yozlaşan Medya ve Yozlaşan Türkçe, Remzi Kitabevi, İstanbul, s.219

[93] Çiğdem Tunç, Edip Akbayram'a soruyor; TRT /1, 28 Haziran 1992/17.00

[94] Orhan Gencebay, Show TV, 13 Haziran 1992/21.00

[95] Gülay Eralp, TRT / 2, 3 Haziran 1992 / 16.00

[96] Star, 6 Haziran 1992 / 18.15; bir eğlence izlencesi

bilmişlerin örnekleridir.[97] Birçok sayfa adı ve bölüm başlığı da yabancıdır. Bunları köşe adları, yazı başlıkları ve alt başlıklar izlemektedir. Gazete ve dergilerde yer alan yazılar ayrıntılı olarak ele alındığında da, haber, makale, çizgi roman, karikatür, fıkra ve yorum gibi her türde gittikçe artan bir yabancılaşma göze çarpmaktadır.[98] Bir ara gündemimizi hayli işgal eden ve Türkçenin telaffuz kurallarına çok zıt olan ombudsman, 2 Eylül 2000 tarihli Hürriyet gazetesinde bir köşe yazarı tarafından "Yeni bir kelimemiz oldu" diye yarı şaka yarı ciddi uzun uzun açıklanmıştır, bir çok gazete başlığında ve haberinde yer almıştır. Ancak konu şimdilik kapandığı için olsa gerek, bu ucube unutulmuş gibi görünüyor. Fakat köşede halen bu isim kullanılmakta. Günümüzde toplumumuzda İngilizceyi birazcık sökebilenlerin sayısındaki artış da böyle bir eğilimi cesaretlendirmektedir. [99] Zaman zaman gazete manşetlerinin dahi İngilizce çıktığı olmaktadır.

Spor gazeteleriyle, gazetelerin spor sayfalarına baktığımızda karşımıza daha karışık bir manzara çıkmaktadır. Bu sayfalara bakınca başlı başına bir "spor dili" oluştuğu izlenimini edinebilmekteyiz. "Tarih yazmak, destan yazmak" için alana çıkan oyuncular, karşı takımı "sahalara gömmek”te, "yenmekte”, "devirmek”te, "silmek"tedir. Sporun anlamı, amacı düşünüldüğünde, önce kitle iletişimcilerinin kullandığı "spor dili", sonra bu dilin etkisi ruhbilimcilerce incelenmeli diye düşünebiliriz. Spor sayfalarındaki haberlerin “öfke, kavga, karşıtlık, ayrışma, öç alma, vurma, kırma…” gibi duygu ve eylemleri çağrıştıran biçimleriyle, kimi köşe yazarlarının bu duygu ve eylemleri körükleyen yazıları, yazık ki spor karşılaşmalarından sonra insanları sokağa dökmektedir. Özellikle ayaktopu karşılaşmalarından sonra insanların başarıyı kutlamak ya da yenilginin acısını bir yerlerden, bir şeylerden çıkarmak için silah bile kullanmasında, bu dilin nokta kadar da olsa payı olabileceği düşünülebilir. Çünkü Türkiye'de gazetelerin en çok (ya da tek) okunan yeri spor sayfalarıdır.[100] Kimi gülmece dergileriyle, kimi gazetelerin spor sayfaları ya da spor gazetelerinde ise, dilin canına ters taraftan okunmaktadır:

"Gol şov (yapmak), bastırmak, fark atmak, fark yemek, kesmek, kapışmak, yakmak, (topla/golle) imza atmak, oymak, inletmek, bombardıman etmek, yıldırmak, kontratak yapmak, kontrataktan dalmak, çakmak, forse etmek, nefis vurmak, (topu)

[97] Saim Sakaoğlu, (2005): Türkçenin Güncel Sorunları, Türk Dili 646, s.300

[98] Fatih Sezgin, (2004): Türkçe’de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu, TDK Yay.No:844, Ankara, s.105

[99] Fatih Sezgin, (2004): Türkçe’de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu, TDK Yay.No:844, Ankara, s.108

[100] Sevgi Özel, (2000): Dil kiri El Kiri, Bilgi Yayınevi, Ankara, s.135

filelere göndermek, sokağa dökmek, çılgına çevirmek, aslanlaşmak, kıymak, doğramak, kıvırmak, geçirmek, hesaplaşmak, füzelemek, füze yollamak, yerle bir etmek, sollamak, kıran kırana oynamak, kök söktürmek, zımbalamak, pozisyon yakalamak (kaçırmak), pozisyona girmek... " gibi eylemlerin yanı sıra, kimi kez takımlar, kimi kez oyuncular için, "aslan, dev, kral, füze, bomba, şov, süper, star, yıldız, olay, şimşek, fırtına..." gibi sözcükler de sıklıkla kullanılmaktadır. Yabancı sözcüklerin ağır bastığı spor dilinin iki yüz, üç yüz sözcüğü aşmadığını da bilhassa belirtmek gerekmektedir. [101]

Medya dili diye bahsettiğimiz bu dili, medya yazarlarının anlatımıyla kısaca şöyle özetleyebiliriz: *Ntv, CNBC-e, CNN Türk, Star, Atv, Show,* Prima, *Bravo, Flash, Number One* adlı televizyonlardan ülkemizde ve dünyada olup bitenler; Marie Clair, *Vizyon, Klips, Aktüel* gibi dergilerden moda, sanat, sosyete dünyaları izlenmektedir. *"İn"* olan çekici, "out"lar iticidir... Atalarımızın suyuna ekmek bandığı patates aşı, karnı çağdaş "menü"yle doyuran *"kumpir"e* yenilmekte, tatlı tuzlu yiyecekler *"çiz"lenimekte,* "burger"laşmakta, lahmacun *"Urfa Villa*"larda *"pizza"laşmakta, "dü*rüm*land"lerden* evlere *"jet servis"* yapılmaktadır. Devlet büyüklerimiz de artık *"Yorum yok"* dememekte, haberci ordusunu, *"No* comment!"la durdurmaktadır. [102]

2.4.6. Özentiler

Dil, milleti ayakta tutan en temel unsurdur. Yaşar Kemal Filler Sultanı ile Kırmızı Sakallı Topal Karınca romanında fillerin karıncaları yok etme planlarını şöyle anlatır: "En baştaki sorun dil," dedi Sultan. "Bunu unutmayın. İlkönce dillerini unutup karıncalıktan çıkacaklar, fil olmak için can atacaklar… Her karıncanın içinde bir fil padişahı yatacak. Karıncaların kellelerini kesmektense dillerini kesmek daha doğrudur .[103]

Bir ulusa egemen olmanın en güvenilir yolu onun dilini ve kültürünü yok etmektir. Değişik lehçeleriyle iki yüz milyon insanın dili olan Türkçe, bugün Türkiye'de bile müşterisi bulunmayan, kusurlu ya da ihracat fazlası mal muamelesi

---

[101] Sevgi Özel, (2000): Dil kiri El Kiri, Bilgi Yayınevi, Ankara, s.134

[102] Sevgi Özel, (2000): Dil kiri El Kiri, Bilgi Yayınevi, Ankara, s.44

[103] Fatih Sezgin, (2004): Türkçe'de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu, TDK Yay.No:844, Ankara, s.103

görmektedir. Türkçe etiketi gören müşteri eski Doğu Bloku ülkelerinin ürünü sanıp mallarımıza elini bile sürmemektedir. Bu utanç verici durumu kim yaratmıştır?

Bugün, Anadolu'da tarihi ve kültürel mozaiği bir arada tutan, ulusal kimliğimizi yaratan, iletişimi sürdüren Türkçe'dir. Herkes okuyup yazmasa bile ülkemizdeki büyük çoğunluk bu dili konuşup anlaşmaktadır. Ağız ve lehçe farkları önemli değildir. Türkçe'miz, ulusal kimliğimizin en temel öğesi, kültürümüzün simgesidir. Tarihi varlığını diliyle koruyan Türk, bugünü diliyle yaşamakta, geleceğini yine diliyle tasarlamaktadır.

Kültür ve dil, bir ürün değil bir süreçtir; sürüp giden bir eylemdir. Kültür, kendimize yaraşır bir düzen yaratmak demektir. Bunun için de çağdaş dünyayı yeniden yorumlamalı, onu nesnel biçimde değerlendirmeliyiz. Ama her şeyden önce, bize saldıran, kültürümüzü ve dilimizi içine çekmeye ve kendine benzetmeye çalışan yabancı kültürünü dışlamamız, en kısa zamanda ülkemizden uzaklaştırmamız gerekmektedir. Biz, bir zamanlar yurdumuzda var olan gelişmiş uygarlıkların ve kültürlerin mirasçısıyız. Böyle bir geçmişi olan kültürümüzün değerlerine, olumlu gelenek, görenek ve inançlarına, kurumlarına ve ahlaki yapısına sahip çıkmalıyız. Yaratıcılığımızı, teknolojiyi ve sahip olduğumuz her şeyi kullanarak, karşımızdakiler kadar güçlü iletişim kurumları geliştirmeliyiz. Ancak bu yolla bizi yoz kültürleriyle güdümlemek, köleleştirmek isteyenlere karşı koyabiliriz. Bu bağlamda, asla sorgulamayan, eleştirmeyen eğitim düzenimizi de baştan ayağa değiştirmemiz gerek-mektedir.

Yabancı dillere duyulan özenti ve yerli değerlerin horlanması yabancılaşmayı hızlandırmıştır. Osmanlı Devletini kuran asıl unsur Türkler olmakla beraber çok uluslu imparatorlukta bu kimlik ön plana çıkmamıştır. Bu durum tarih boyunca değişik coğrafyalarda yabancılaşan Türk boyları açısından daha geniş bir çerçevede ele alınırsa milli duygu ve benlik bilincinin zayıflığı anlamına gelmektedir. Göktürk ve Orhun kitabelerinde Çinlileşme tehlikesinden bahsedilmekteyken Macaristan ve Bulgaristan' da yerleşen boyların yabancılaşması, durumun orta çağlardaki örnekleridir. XI. asırda yazılan Divanü Lügati't -Türk, bir yandan Araplara Türkçeyi öğretmek amacını taşırken öte yandan da bu dilin Arapçadan geri olmadığını ispata yöneliktir. Araplar uzun süren Osmanlı hâkimiyeti ve daha sonra beliren Fransız ve İngiliz etkilerine karşı direnç

gösterirken, millet olarak dillerine bakış açılarının önemi ortaya çıkmaktadır. Ferguson (1972) Arapların kendi dillerini dört açıdan üstün gördüklerini belirtmektedir: Onlara göre Arapça güzeldir, klasik şiire, resmi ve yarı resmi hitabete uygun beliğ bir dildir. Gramatik simetrisi ve sağlam mantık yapısı dolayısıyla çeşitli kelime türetmelerine elverişlidir. Kelime hazinesi zengindir. Ayrıca, Kuran dili olması dolayısıyla kutsal bir nitelik taşımaktadır: Allah'ın ve meleklerin konuşma aracıdır. Cennet lisanıdır. Kuran'ın 1400 yıllık değişmezliği de klasik Arapçayı ayakta tutmuştur. Nice kavim ve mukaddes dil kavramları Arapçayı yabancı dil etkilerinden koruma mücadelesi veren aydınların parolası olmuştur.[104]

Çağdaşlaşmak, topluma, ulusal değerlere arka dönmek değildir. Yabancı kültürlerin değerlerine teslim olmak ise hiç değildir. Türk ulusu bu türden olumsuz bir deneyimi Tanzimat döneminin saplantısı "Batılılaşmak" ülküsüyle yaşamıştır. Batılılaşmanın tam karşıtı diyebileceğimiz çağdaşlaşmayı ülkü edinmemiz ne kadar zorunluysa, dilimiz Türkçe'nin ulusal kültürün gelişmesi ve yayılmasında önemli bir araç ve ulusal duygunun gelişmesinde, bağımsızlığın korunmasında da o denli önemli olduğunu hiç akıldan çıkarmamamız gereklidir. Kültürümüzde ne varsa dilimizde de o vardır. Dil ile kültür birbirine eşdeğer, iki bağımsız bütün değil; tek bir varlığın, birbirinden ayrılmaz, biri ötekisiz olmaz iki parçası gibidir. Çok özen ister. Dilin insan için başardığı veya insanın dil yardımıyla başardığı her şeyi, insan önce bu tek dilde, anadilinde öğrenmiştir. Dilimiz sadece bu özelliğiyle bile her türlü saygıya değer... Dünyanın başka bir yerinde anadilini bizim kadar horlayan, saygıya değer bulmayan bir başka ülke "aydını" var mıdır acaba? Anadilimiz, bizi henüz dile sahip olmayan bir yaratık halinden çıkarıp konuşan, düşünen bir varlık haline sokmuştur. Kültür dilde yaşar, gelişir, birikir. Kültürü yaratan ve kültürün yarattığı insan; bir **homo lingua** ya da **homo** loquens; konuşan, dünya yada ötekiler ile iletişim kurabilen bir varlıktır.[105] İnsanı bu hale getiren de özentisiz, taklitsiz kullandığı en saf dil, ana dilidir.

Bir toplum gelişmemiş, üst kültürünü yaratamamışsa, ne denli ileri teknoloji kullanırsa kullansın sonu yıkımdır. Fakat günümüzde televizyon, radyo, program, dergi, dükkân ve mağaza adları için yabancı hayranlığına düşen bir toplumun ne derece kendi

[104] Fatih Sezgin, (2004): Türkçe'de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu, TDK Yay.No:844, Ankara, s.97

[105] Nidai Sulhi Atmaca, (2004): Çırpınış, Toroslu Kitaplığı, İstanbul, s. 238,239

kültürünü ve kendi düşünce yapısını yansıttığı ve bayrağını ne derecede temsil ettiği düşünmeye değerdir.[106] Yabancı malı düşkünlüğü gibi bir yabancı sözcük düşkünlüğü de maalesef öteden beri ülkemizde yaygınlaşmıştır. Daha çok toplumun üst katlarında ve özentici kesiminde, bu işgale kapı açılmıştır. Türkçeye yönelen işgal hareketine yıllardan beri direnen kesim ise, köylüler ve halk ozanları olmuştur.[107]

Milli değerlere karşı bu duyarsızlık eğilimi günün modasına göre değişik dillerden yer adları alınmasına ve bu adlarla açılan işyeri tabelalarının yayılmasına yol açmaktadır. Osmanlı döneminde yabancı isimli iş yerleri daha çok ecnebiler tarafından açılmakta iken son yıllarda gittikçe artan bir hızla işyeri adları yabancılaşmaya başlamıştır.

Yabancı dillere duyulan bu hayranlık Osmanlı uyruğundaki Rum ve Ermeni azınlıkların dillerine karşı da gösterilmiştir. Değişik kültürleriyle toplumun genel yapısından ayrılan bazı gruplar, kullandıkları yabancı dille, takındıkları tavır ve davranış biçimiyle kendi aralarında bir alt sosyal zümre oluşturmakta ve içine girdikleri dayanışma ile güven ve aidiyet duygusu aramaktadırlar.[108]

Cumhuriyet döneminde Atatürk'ün başlattığı dil çalışmalarıyla, toplumda bu bilinç uyanmış, dile duyarlı hale gelinmiş, millet konuştuğu dile sahip çıkmıştır. Kasım 1928'de çıkarılan Yeni harflerin kabulü yasasında: "Türkçe özel veya resmi levha, tabela, ilan ve sinema yazılarıyla, kezalik Türkçe özel veya resmi bütün süreli, süresiz gazete, kitap ve mecmuaların Türk harfleriyle basılması ve yazılması mecburidir."[109] denilmektedir. Kabul edilen bu yasa uygulanmış, başka toplumlar tarafından da örnek alınmıştır. 1933 yılında Türkiye'ye gelen Mısırlı politikacı Fikri Abaza'nın ülkesine dönüşünde "El Ahram" gazetesinde yayımlanan Türkiye izlenimlerinden de bu sonucu çıkarabilmekteyiz:[110]

---

[106] Oktay Sinanoğlu, (2005): Bye Bye Türkçe, Otopsi Yayınları, İstanbul, s.337

[107] Nidai Sulhi Atmaca, (2004): Çırpınış, Toroslu Kitaplığı, İstanbul, s. 359

[108] Fatih Sezgin, (2004): Türkçe'de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu, TDK Yay.No:844, Ankara, s.101

[109] 1353 Nolu Türk Harflerinin Kabulü ve Tatbikatı Hakkındaki Yasanın 4ncü maddesi (Kasım 1928)

[110] Nidai Sulhi Atmaca, (2004): Çırpınış, Toroslu Kitaplığı, İstanbul, s. 240

"Yabancı mağazalar kapılarının üstüne kendi dilleriyle yazılmış tabela asamazlar. İngiliz, Fransız, İtalyan, Amerikan ve Yunanlıların Türkiye'de dilleri, yeni harflerle Türkçe'dir. Türkler yalnız kapitülasyonları değil kapitülasyonlardan yararlananları da ezmişlerdir. Ey büyük Gazi! Gözyaşlarımla karışık, gönülden kopan saygılarımı yüksek katına sunuyorum."

Günümüzde ise dilimiz bir yandan eski Yunan ve Roma yer adlarına geri dönerken işyeri adları da Fransa, Amerika, İngiltere, İtalya ve Yunanistan'dakilere benzemeye başlamıştır. Artık en büyük şehirlerimizin bulvarlarından, kerpiç duvarlı mütevazı köylerimizin tozlu sokaklarına kadar her yeri "modaya uygun" isimli işyerlerimiz süslemektedir. Bu durumu sadece turizmle açıklamak mümkün değildir. Hepçilingirler(2000) "Tatilinizi nece alırdınız?" başlıklı yazısında sahillerimizdeki durumu ele almaktadır. Günümüzde moda İngilizceden-yanadır.[111]

İngilizceyi iyi bilen, yabancı ülkelerde öğrenim görmüş bazı kişiler şu düşünceyi savunurlar: İngilizceye veya başka yabancı bir dile vakıf olanlar, hiçbir zaman konuşmalarına o dillerin kelimelerini katmaz; bu özellik, bir veya birkaç dilde rahat konuşabilmenin göstergesidir.[112] Bu nitelikte ve bilinç içinde olan kimse ana diline de tam anlamıyla hâkimdir. Yabancı kelime, hatta yer adları, on yıl öncesine kadar yaptığımız gibi Türkçe imla ile ve Türkçe ses uyumlarına uymuş şekilleriyle yazılmalı, söylenmeli, yabancı imla kullanılmasından böbürlenme değil utanç duyulmalıdır.[113] Oysa bugün yabancı ülkelerde eğitilenler, kendilerini ayrıcalıklı görmektedirler. Kendilerine güvenleri tamdır. Herkesten saygı ve itaat beklemektedirler.[114] Bu tavır giderek ortalama aydın veya okur yazarlarda da bir gösteriş aracı olarak yaygınlık kazanmıştır. Batı dillerini bilmek alafrangalığın rağbet bulmasıyla tek başına yeterli bir meziyet sayılmaya başlamıştır.

Amaç dili yoksullaştırmak değil, zenginleştirmektir. Dilimizin malı olmuş sözcüklere bunun için dokunmamak gerekir. Ancak bir yayılma halinde ve bazen

---

[111] Fatih Sezgin, (2004): Türkçe'de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu, TDK Yay.No:844, Ankara, s.102

[112] Hamza Zülfikar, (2000): Doğru Yazalım Doğru Konuşalım, Türk Dili, s.117

[113] Oktay Sinanoğlu, (2005): Bye Bye Türkçe, Otopsi Yayınları, İstanbul, s.208

[114] Fatih Sezgin, (2004): Türkçe'de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu, TDK Yay.No:844, Ankara, s.59

kendi kural ve imlalarıyla Türkçe'ye girmekte olan yeni sözcüklerin dilimizi zenginleştireceği ileri sürülemez. Osmanlı Türkçesi döneminde bunun acı denemesi yaşanmıştır. Bugün o dönemi eleştiriyoruz. Aynı yanılgıyı tekrarlamamalıyız.[115] O gün de bugün de daha çok yarı-aydın (entel) dilinde gözlenen özentinin önüne geçilmelidir. İnsanlarımız, Türkçede karşılıkları olan yabancı sözcükleri de ne yazık ki kullanıyorlar, hatta bazen onların Türkçe'de bir karşılığı olabileceği dahi akıllarına gelmiyor:

abartı	*mübalağa*	acı	*ıstırap*	aç gözlü	*haris*
adını anmak	*zikretmek*	akaryakıt	*petrol*	albeni	*cazibe*
anlak	*zeka*	aşama	*etap*	baskıcı	*otoriter*
cana yakın	*sempatik*	cankurtaran	*ambulans*	çeşitleme	*varyasyon*
çevre bilim	*ekoloji*	dağınık	*pejmürde*	dil bilgisi	*gramer*
donatı	*ekipman*	duygudaş	*sempatizan*	eğitim	*pedagoji*
el topu	*hentbol*	ev	*hane*	gövde bilim	*anatomi*
güvenceci	*garantör*	hız yolu	*otoban*	ılımlı	*mutedil*
ışıldak	*projektör*	İçten yanmalı	*dizel*	İlke	*prensip*
ince yağ	*rafine*	kabartma	*rölyef*	kayırıcı	*torpil*
mayalanma	*fermantasyon*	olay	*fenomen*	onama	*tasdik*
ölçü	*norm*	özen	*itina*	pamuklu	*koton*
pazarlama	*marketing*	ruh bilim	*psikoloji*	sargı	*bandaj*
savsöz	*slogan*	şişlik	*ödem*	şölen	*ziyafet*
taban	*platform*	takım	*kadro*	tekel	*patent*
tez	*acele*	tutu	*rehine*	uç	*limit*
uçan top	*voleybol*	urbilim	*onkoloji*	uygar	*medeni*
uzun çalar	*longplay*	üstünlük	*avantaj*	varsayım	*hipotez*
yabancı para	*döviz*	yabansıl	*egzotik*	yalıtım	*izolasyon*
yankı	*eko*	yapımcı	*prodüktör*	yükümlü	*mükellef*
zorunlu	*zaruri*	zorunluluk	*mecburiyet*	zorunlu	*mecburen*

Tablo 9: Türkçesi Bulunan Ancak Yabancı Dillerdeki Karşılıkları Kullanılan Sözcükler ; Kaynak: Püsküllüoğlu, Ali, Öztürkçe Sözlük, Arkadaş Yayınları, 2003

[115] Nidai Sulhi Atmaca, (2004): Çırpınış, Toroslu Kitaplığı, İstanbul, s.237

Dilin bir ulusun varoluşundaki önemini göz ardı edenler, yaşamı sadece paraya ve tüketime bağlayanlar bilmelidir ki "Türkçe bizim ses bayrağımızdır". Biz bugün dilimizi Osmanlıcalaştıranları nasıl suçluyorsak, yarınki kuşaklar da dilimizi "Türkilizce" yaptığımız için bizi suçlayacaklardır. Bu utançtan kurtulmak için her Türkün, Türkçe bilinç ve sevgisiyle ana dilini koruması "yabancı diller boyunduruğuna" vermemesi bir vatandaşlık görevidir.[116]

2.4.7. Öz Türkçeciler

Bir dilin söz varlığı denince, yalnızca, o dilin kelimelerini değil, deyimlerin, kalıp sözlerin, atasözlerinin, terimlerin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bütünü anlamaktayız.

Bir toplumun hayat tarzıyla birlikte dini inancı, hangi milletlerle ne ölçüde ilişki kurmuş olduğu, nelere değer verdiği, hatta nükteye olan eğilimi hep söz varlığının incelenmesiyle ortaya çıkmaktadır. Her dili konuşan toplum, çevresini, çevresindeki olayları, gerçekleri kendince algılamakta ve bunları anadilinde oluşmuş kavramlarla anlatmakta; kısaca, dünyayı kendi dilinin penceresinden görmektedir.

Türk milletinin tarih içinde çeşitli nedenlerle ilişkide bulunduğu toplumların dillerinden, teknolojik gelişmeler ve eğitim gibi sebeplerle kendi dil varlığına çeşitli sözcükler kattığı bilinmektedir. Zaman zaman bu sözcükler ve bu sözcüklerin geldiği dillerin kuralları Türkçeyi tehdit etmiş, aydınlar, düşünürler, yazar ve şairler bu duruma tepkilerini göstermişlerdir. Tanzimat'la birlikte gerçekleştirilen "sadeleşme" hareketleri sonuç vermiş ve öze dönme hareketi gerçekleştirilmiştir. Türkçedeki sadeleşme hareketleri, dilin içyapısına musallat olan ve onu toplumun ortak değerlerinden koparan yabancı etkileri frenleme, hafifletme veya ortadan kaldırma amacıyla, kullanımdaki dile bir tepki olarak ortaya çıkan yönlendirme hareketleridir.[117]

---

[116] Aysel Ceyhun, (2000): "Vat İz Diz?" ve "Dis iz e benk" reklamının düşündürdükleri, Türk Dili 578, s.124

[117] Nidai Sulhi Atmaca, (2004): Çırpınış, Toroslu Kitaplığı, İstanbul, s. 149

Cumhuriyet döneminde ise Atatürk'ün başlattığı çalışmalarla hem halkta hem de eğitimli azınlıkta dil bilinci oluşturulmuştur. Atatürk'ün kurduğu Türk Dil Kurumu, ve Dil Encümeni o dönemde bu çalışmaları yürütmüş, dilimize içinde barındırdığı kök ve eklerle türetme yoluyla pek çok sözcük kazandırılmıştır. Ancak zamanla bu hareket amacından sapmış, Türkçenin en eski dönemlerinden, anlamını en arı dille konuştuğu düşünülen halkın bile bilmediği sözcükler bulma, bulunan bu sözcüklerin köklerine ekler getirilerek yeni sözcükler türetme yoluna gidilmiştir. Girilen bu yolun sonunda halk konuşulan dile yabancılaşmış, konuşulanı, gazetelerde yazılanı anlamaz hale gelmiştir. Atatürk'ün amacı yeni sözcükler türetilmesini ve dil bilincinin uyanmasını sağlamakken, bu amaç "tasfiyeciler" tarafından saptırılmıştır. Dönemin dil bilimcileri tarafından yapılmaya çalışılan dildeki Arapça ve Farsça sözcüklerin dilden atılmasıyla sadece o sözcükler değil o sözcüklerle halkın ve Türk kültürünün oluşturduğu ata sözleri, deyimler, kalıp sözler, terimler argolar,…yani dilin söz varlığı dışlanmaktadır. Bu durumda sözvarlığının çoğaltılması bir hayal olmaktan öte geçemeyecektir. Söz varlığı, söz darlığına uğratılmaya çalışılmış, bu durum Atatürk tarafından engellenmiştir. Atatürk, zamanla bu durumun vehametini görmüş ve geri adım atmıştır. Daha sonra "Güneş Dil Teorisi"ni geliştirerek Türkçedeki halkın kullandığı bütün sözcükleri milliyetlerine bakmadan Türkçe saymıştır.

Cumhuriyet döneminde Atatürk tarafından engellenen Tasfiyeciler, bugün de değişik kişiliklerle aynı görüşleri savunmaktadırlar. Oysa dilimiz bizim onu yozlaştırma çabalarımıza rağmen dimdik ayakta, tüm benliğiyle karşımızda durmaktadır. Bizim bozuk ifadelerimizi düzenlemekte, kendini korumaktadır. Bugünkü dilimiz, bin yıllık geçmişimizin belki de en güvenilir belleğidir. Bu durumda tasfiyeciler "sözümüzü daraltanlar, kısıtlayıcılar," olmaktan öte geçemeyeceklerdir. Günümüzde işte bu sebeplerle toplumca dikkatimizi gerektiren durumlar söz konusudur:

1. Türkçede yaşayan karşılığı bulunmayan ve bugün tarladaki köylünün, fabrikadaki işçinin, okuldaki çocuğun ve sokaktaki her sınıf vatandaşın anladığı, kullandığı ve yabancı asıllı olduğunu dahi bilmediği «akıl, şuur, zeka, vicdan, kalp, beden, ruh, can, namus, şeref, haysiyet, din, iman, kitap, kalem, defter, dünya, ahiret, cennet, cehennem, vatan, millet, devlet, şikayet, zafer, ... » gibi yüzlerce kelimeyi masa başında, hem de ehliyetsiz kimselerin yalan-yanlış uydurdukları "sözcük"lerle değiştirmeye kalkışmak saçmalıktır.

2. Türk milletinin şarkısına, türküsüne, fıkrasına kadar girmiş, şeref gibi, haysiyet gibi kelimeleri atıp, onların yerine konuşma dilinde kibir yahut izzeti nefis manalarında kullanılan ve Türkçeye Fransızcadan geçmiş olan "onur"u almak budalalıktır. Bu yetmiyormuş gibi, "onur"un Türkçe olduğunu iddia etmek de saçmalıktır.

3. Sadece yabancı asıllı kelimeleri değil, "alın yazısı, düşünce, sensizlik, korkunç, yalvarmak, yakınmak, bütün" gibi Türkçe kelimeleri dahi «uydurma sözcüklerle» değiştirmek hem hainlik, hem de barbarlıktır.

4. Batı dillerinden gelen ve henüz halk tarafından benimsenmemiş olan «komisyon, delege, personel, kontrol, enflasyon, konsorsiyum, konsomasyon, solist, mönü, seksiyon, sektör, tekstil, protokol, brifing, enstantane, deklarasyon» gibi kelimelere ses çıkarmayıp da, Türk milletinin iliğine işlemiş, ruhuna sinmiş «hayat, ömür, cesaret, vicdan, ahlak» gibi yüzlerce kelimeyi dilden atmaya kalkışmak önce ahmaklık, sonra barbarlıktır. İşte bütün bu yanlış hareket ve samimiyetsiz davranışlar yüzünden, bugün Türkçe feryat etmektedir.[118]

Türkçeyi daha da öz Türkçeleştirmek mümkün değildir, hala bu yolda ısrar etmek, dilimizi en ilkel diller derecesine indirmeye çalışmaktır.[119]

Duyguların en asili ile, milli duygularla, düşüncelerin en ciddisi ile, ilmi düşüncelerle ele alınmış iken, Atatürk'ün ölümünden sonra bilgisizlik ve kötü niyetin pençesinde bir tahrip silahı gibi kullanılan dil hareketine artık «dur!» demenin zamanı gelmiştir. Tarihimiz boyunca hep milliyetçiler ve Türkçüler tarafından bir milli dava olarak ele alınan Türkçecilik akımı, ilk defa son yıllarda cahillerle solcuların elinde soysuzlaştırılmıştır. Dikkatle bakıldığı zaman görülüyor ki, "öz Türkçecilik" sloganı ile ortaya atılanların milliyetçilik ve Türkçülükle hiç bir alakaları yoktur. Dil konusunda ırkçılık yapacak kadar ileri giden bu kimselerin, diğer bütün meselelerde milliyetçilerin karşı safında yer almış olmaları, bunlarla iş birliği yapan gafilleri uyandırmaya yetmez mi? [120]

---

[118] Necmettin Hacıeminoğlu, (1973): Türkçenin Karanlık Günleri, s.38,39

[119] Nejat Muallimoğlu, (2003): Türkçe Bilen Aranıyor, İ, Avcı Yayınları, İstanbul, s. 359

[120] Necmettin Hacıeminoğlu, (1973): Türkçenin Karanlık Günleri, s. 91

3. ALAN ÇALIŞMASI :

3.1. GİRİŞ :

Bu araştırmada; dilde “bozulma”, “yozlaşma” kavramlarının yaşandığı birçok uzman tarafından ifade edilen günümüzde, bu kavramların gerçekliği, gözle görülebilirliği analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla önce kitle iletişim araçlarının, medyanın bu bozulmadaki etkileri incelenmiştir. Zira kitle iletişim araçları ve medyanın günümüz şartlarında ve daha önceki dönemlerde bu duruma etkisi tartışma götürmeyen bir gerçektir. Sonraki aşamada ise Türkçenin tarihi seyri içinde gerçekleşen dil ilişkileri, sözcük yağmaları araştırılmış; oluşan yabancılaşmanın sebepleri ele alınmıştır.

Araştırma konusu olarak seçilen “Medya ve İletişim Yoluyla Türkçeye Giren Yabancı Sözcükler” bir anda gerçekleşen bir yığılma ile dilimize yerleşmiş değillerdir. Osmanlı İmparatorluğu’nun değişik dönemlerinden beri çeşitli devletlerle girdiği ekonomik, siyasi, kültürel ilişkiler sürecinde bazen kavramlara karşılık bulunamamasından, bazen özentilerle, bazen de eğitim sisteminin ele geçirilmesi gibi sebeplerle Türkçe içerisinde kendilerine yer edinebilmişlerdir.

Çalışmanın başlangıcında “Kitle İletişim Araçları” ele alınmıştır. Yazılı ve görsel basın olarak nitelendirdiğimiz bu araçlar sürekli toplumla etkileşim içinde bulunduklarından toplumun kullandığı dili etkiler, düşüncesini yönlendirir durumdadırlar. Çünkü toplumlar bilgi edinmek, eğlenmek, eğitilmek gibi sebeplerden ötürü bu materyalleri geliştirmişlerdir. Günümüzde pek çok insan televizyon seyrederek günün tamamını geçirmekte, dünyanın her yeri ile ilgili pek çok bilgiye internet ile ulaşabilmekte, gündemi yazılı basından; gazete ve dergilerden takip etmektedir.

Literatür taramasının ikinci ve üçüncü aşamalarında ise “Türkçedeki Batı Kaynaklı sözcüklerin Tarih İçindeki Seyri” ele alınmış, Türkçeye girerek yerleşen bu sözcüklerin çeşitli dönemlerdeki varlıkları incelenmiştir. Türkçenin ve Türklerin daha çok hangi yabancı diller (milletler) ile ilişki içinde olduğu ortaya konmuş, Türkçeye Doğu ve Batı kaynaklı yabancı dillerden girerek yerleşmiş sözcükler, örneklemelerle tablolar halinde verilerek incelenmiştir. Günümüzde Amerikan İngilizcesinin etkisi altında olan Türkçe, geçmiş dönemlerde Latince, Farsça, Arapça, Fransızca, İtalyanca, İngilizce, Yunanca, Bulgarca gibi pek çok yabancı dil ile etkileşim içinde olmuş ve bu dillerden bir çok kelime

alışverişi yaşanmıştır. Ancak bu alışverişlerde bizler misafirperverliğimizi göstererek dilimizin kapılarını sonuna kadar bu dillere açık bıraktığımızı günümüzde daha iyi bir şekilde görebilmekteyiz.

Kitle iletişim araçlarının (KİA) dilimizde meydana getirdiği kirlenmeyi ölçmek maksadıyla gözlem tekniği kullanılmıştır. Bu amaçla dokümanter araştırma yapılmış ve seçilen KİA'lar detaylı taramalarla incelenmiştir. KİA'ların üzerinde yapılan gözlemin, araştırma amacına hizmet etmesi, planlanması, sistemli olarak kaydedilmesi, geçerlilik ve güvenilirlik bakımından bilimsel niteliği sürekli kontrol edilmiştir.

Çalışma süresince katılmalı gözlem yapılmamış, diğer gözlem türü olan katılmalı olmayan ya da sistemli gözlem yapılmıştır.[121] Sistemli gözlem ile objektif gözlenebilir olaylar ve değişik KİA'ların gözlenmesi prosedürü iç içe ele alınmıştır. Gözlem üniteleri, diğer bir ifade ile her bir KİA, Türk Dil Kurumu (TDK) Türkçe Sözlüğü kullanılarak kontrol edilmiş ve kaydedilmiştir. Özetle sistemli gözlem tekniği ile yapılanmış bir kayıt etme tekniği kullanılmıştır.

3.2. Araştırma Yöntemi :

Gözlem, belli bir ortam ya da kurumdan oluşan davranışlar ayrıntılı olarak araştırılmak istendiğinde tercih edilen bir veri toplama tekniğidir. Gözlem de diğer veri toplama teknikleri gibi geçerlilik ve güvenilirlik gereklerini karşılamak ve genel araştırma etik standartları ile tutarlı olmak durumundadır.

Çalışmanın güvenilirliğinin test edilmesi, ölçümlerin rastgele hatalardan arındırılmasıyla sağlanmıştır. Birden fazla gözlemcinin aynı konudaki değerlendirmelerinin uyuşması tekniği yerine gözlemlerin zamana bağlı tekrarlanması sağlanmış ve değişik KİA'ların değişik zamanlardaki taramaları yapılmıştır.

Çalışmanın geçerliliği ise kaydedilen gözlemlerin gerçek ve doğru olarak ölçülmesiyle sağlanmıştır. TDK'nın Türkçe sözlüğü gözlemler sırasında temel başvuru kaynağı kabul edilmiş, bütün tarama çalışmaları boyunca etkin olarak kullanılmıştır.

[121] Ali Balcı, (2001): Sosyal Bilimlerde Araştırma, PegemA Yayıncılık, Ankara,

Gözlem çalışmaları, KİA yöneticileri ve çalışanlarına bilgi verilmeden yapılmış, ancak yayınların kamuya açık yapılıyor olmaları etik sorununu gidermiştir.

KİA'ların taranması sürecinde yapay laboratuar ortamı kurulmamış, doğal ortanda çalışılmıştır. Ancak doğal ortam içinde katılımcı şeklinde bulunulmamış, yalnızca okuyucu, dinleyici ve izleyici olarak taramalara devam edilmiştir.

3.2.1. Araştırma Modeli:

Gözlem çalışmalarında davranışın veya aranan konunun frekansı kaydedilmemiş, bu yönüyle çalışma, "tamamen yapılaşmamış alan araştırması" şeklinde icra edilmiştir. Gözlemin yapılma aşamaları sırasıyla;

a. Araştırmanın amacı tespit edilmiştir.
b. Gözlenecek KİA'lar seçilmiştir.
c. Arzu edilmeyen yabancı kaynaklı sözcükleri tespit edebilmek maksadıyla TDK Türkçe Sözlüğü ana kaynak olarak kabul edilmiştir.
d. İncelenecek KİA'lar piyasadan temin edilmiştir.
e. İzlenecek KİA'lar için program tespiti yapılmıştır.
f. Gözlem biçimi seçilmiştir. Bu çalışmanın tamamen yapılaşmamış alan araştırması olacağı belirlenmiş ve doğal ortamın dışına çıkılmamıştır.
g. Örnekleme stratejisi belirlenmiştir. bu aşamada seçilen KİA'lar cinslerine göre ayrılmıştır.
h. Gözlem yapılmış ve alan notları kaydedilmiştir.
i. Verilerin analizi sürecinde Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğü kullanılarak kodlama yapılmıştır. Kodlamanın ardından veriler analiz edilmiştir.
j. Gözlem çalışmasının son aşamasında bulgular raporlaştırılmış ve tez çalışmasının üçüncü bölümü oluşturulmuştur.

Gözlem çalışması sürecinde yansız örnekler kullanılmış, dini ve siyasi içerikli KİA'lar çalışma kapsamı dışında tutulmuştur. Ana kaynak olarak seçilen TDK Türkçe Sözlüğü, çalışmanın maliyetini(zaman ve para olarak) düşürmüş ve kullanılan tek bir

çalışma sorusu, sınırlılık açısından gözlem tekniğinin en büyük olumsuzluğunu ortadan kaldırmıştır.

Taranan KİA'larda içerik analizi yapılmış ancak güvenilirliğin sağlanması maksadıyla objektif kodlama kullanılmış ve kodlama sisteminin yanlılığını ortadan kaldırmak için örnekleme sistemli bir şekilde uygulanmıştır. Özet olarak içerik analizi, doküman analizi şeklinde yapılmış ve ilkin kategoriler oluşturularak, yabancı kelimelerin dokümanda yer aldıkları cümleler kaydedilmiştir. Yabancı sözcüklerin sıklığı bu çalışmanın dışında tutulmuştur.

3.2.2. Evren ve Örneklem :

Çalışma süresince doğal alanımız içerisindeki bütün KİA'lar evren olarak kabul edilmiştir. Değişik zamanlarda seçtiğimiz örneklemler ile de çalışma tamamlanmıştır.

3.3. Yazılı Basında Yapılan Taramalar :

1993 yılında Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nin yaptığı bir araştırmaya göre: "Ülkemizde en doğru ve en yüksek oranda Türkçe kullanan gazete %75 oranıyla Cumhuriyet gazetesidir. Kimi gazete ve yazarlar Türkçeyi uydurukça diye küçümserken yazarlardan Mustafa Ekmekçi %96 ile Türkçe kullanımında birinci, % 87 ile Melih Cevdet ikinci, %85 ile Oktay Akbal üçüncü sırada yer almıştır. Devletin resmi yazışmalarında oran %68.9, özel yazışmalarda ve yazında sanat dallarında %70.1, bilimsel metinlerde %63 dolayında bulunmuştur.[122] Yukarıda sıralanan rakamsal değerler çalışmamızın başlamasında bize ışık tutmuş ve konunun ciddiyetini göstermiştir. Bilimsel metinlerde dahi %70'leri geçemeyen Türkçe kullanımı KİA'larda çok daha aşağılarda tespit edilmektedir. KİA'larda yaptığımız taramalar 4 başlık altında yapılmış ve Türkçe yönünden kirlenmenin en yüksek olduğu alanın gazetelerin magazin ekleri olarak tespit edilmiştir.

[122] Nidai Sulhi Atmaca, (2004): Çırpınış, Toroslu Kitaplığı, İstanbul, s.362

3.3.1. Ana Gazeteler :

Öte yandan bu durum çocuğu çok hızlı bir şekilde *popüler* yapabilir, kızın *popülerliği* çok hızlı bir şekilde de ortadan kalkabilir. (Milliyet; 09.07.2006 s. 2)

Beyoğlu'ndaki *galerinin* Teknosa'ya dönüştürülme kararı henüz Sabancı Holding tarafından *deklare* edilmese de sanatçılar dün, sanat merkezi önünde bir *protesto* gösterisi düzenledi. (Milliyet; 09.07.2006 s. 2)

Vakko *Cup*'ta katılım rekoru (Milliyet; 09.07.2006 s. 3)

Vakko *Sailing Cup'06 Bosphorus* sıralaması (Milliyet; 09.07.2006 s. 3)

İstanbul yönüne giden *Best* Van Tur'a ait 65 EK 707 plakalı yolcu otobüsü TEM *Otoyolu* Dörtdivan mevkiinde *kontrolden* çıkarak devrildi. (Milliyet; 09.07.2006 s. 5)

Zonguldak'ta, Lukoil'in yanı sıra Kazak ve Türk şirketlerinin katılacağı uluslar arası bir *konsorsium* oluşturmak istiyoruz. (Milliyet; 09.07.2006 s. 6)

Konteynerlerin incelenmesi sürecinde, *şüpheli* bulunan *konteynerler* ilk olarak bir *tarama (x-ray)* cihazından geçiriliyor. (Milliyet; 09.07.2006 s. 6)

Klonlu cep telefonlarının kapatılması durduruldu. (Milliyet; 09.07.2006 s. 7)

En fırtınalı havalarda bile ayakta durmak *mesele* iken "*spagetti* yapmak yarışması" (Milliyet; 09.07.2006; Güneri Civaoğlu; s. 19)

"Az, çoktur(*less is more*)" kıvamında.(Milliyet; 09.07.2006; Güneri Civaoğlu; s. 19)

Herkes kendi yaşamının *CEO*'su (Milliyet; 09.07.2006; Güneri Civaoğlu; s. 19)

Türkiye'nin sualtı *fauna* ve *florası* bakımından en önemli yerlerinden biri olan Kızıldeniz'e de *rakip* olarak gösterilen Balıkesir'in Ayvalık ilçesine başta Almanlar olmak üzere yabancı dalgıçlar büyük ilgi gösteriyor. (Milliyet; 09.07.2006; Arka sayfa)

iPod dinlerken yıldırım çarptı (Milliyet; 09.07.2006; Arka sayfa)

Vatandaşlarımızın *modern* sağlık hizmeti ile tanıştığı özel hastaneler bu *tebliğ* ile devlet hastaneleri ile aynı *kategoride* yer alıyor. (Milliyet; 08.07.2006 s. 6)

Dört telefon *operatörü* aynı *aboneye hizmet* verebilecek (Milliyet; 08.07.2006 s. 6)

İsteyen şehir içi ve şehirlerarası görüşmeler için yine TT *abonesi* olacak, isteyen uzak *mesafeler* görüşmeler için (şehirlerarası ve uluslar arası) *alternatif operatöre* geçebilecek. (Milliyet; 08.07.2006 s. 6)

İster *mobil*, ister sabit, ister uydu altyapı hizmetlerinden yararlanmak suretiyle yeni işletmecilerin vatandaşın haberleşme *ihtiyacını* karşılamasını ve *rekabetin* sağlanmasını amaçladık. (Milliyet; 08.07.2006 s. 6)

Dünya bankası destekli *reformları* takip ederek başarıyla tamamlayabilen tek *hükümet* olduklarını vurguladı. (Milliyet; 08.07.2006 s. 7)

Nişasta bazlı şeker *kotası* artırımına yargı engeli (Milliyet; 08.07.2006 s. 7)

Halbuki "*otoprodüktör*" diye adlandırılan 200 dolayında özel *sektör* üreticisi (doğalgaz fiyatındaki yükselme nedeniyle) *maliyet*lerin 9,9 sente yükselmesine rağmen ulusal dağıtım hatları aracılığıyla 7,9 sentten elektrik satmak zorunda. (Milliyet; 08.07.2006; Güngör Uras; s. 7)

SPK'nın 8 ay önce başlattığı *manipülasyon* incelemesi çerçevesinde incelemesi çerçevesinde MASAK'ın yaklaşık 800 kaseti dinlediği öğrenildi. (Milliyet; 08.07.2006 s. 10)

Operasyon ile ilgili genel bir bilgi veren İstanbul Emniyet Müdürlüğü de hisse senetlerinin değerini suni olarak yükseltmek ve alıcıları aldatmak yöntemleri ile elde edilen gelirleri yine borsa işlemleri ve *off-shore* üzerinden dolaştırarak *organize* bir

şekilde karapara aklama faaliyetlerinde bulundukları tespit edilen 51 kişinin yakalandığını bildirdi. (Milliyet; 08.07.2006 s. 10)

AB mevzuatına uygun et üretimine ilişkin Türk Gıda *Kodeksi* yayınlandı. (Hürriyet; 08.07.2006 s. 1)

İşte *top model* adayları (Hürriyet; 08.07.2006 s. 2)

Türkiye'nin dört bir yanından *model* olmak isteyen genç kızlar arasından seçilen 12 *finalist*, dün akşam ilk elemeyi geçerek *top model* adayı olmaya hak kazandı. (Hürriyet; 08.07.2006 s. 2)

Doğan'a *şöhret* olması için vücudunu kesici aletlerle kesmesine yardımcı oldukları gerekçesi ile haklarında 5'er yıla kadar *hapis cezas*ı istenen *menajeri şovmen* Şefik R. Dumlu ile *vokalisti* 19 yaşındaki Dilek Acar birer ay 20'şer gün *hapis* cezasına *mahkum* edildi. (Hürriyet; 08.07.2006 s. 3)

Yatın *epoksi lamine* malzemeden üretildiğini söyleyen Hafızoğlu, içinde iki salon, bir *master kabin*, iki misafir odası ile iki de *personel* kabini bulunduğunu kaydetti. (Hürriyet; 08.07.2006 s. 5)

Ligin sonu *süper* (Hürriyet; 08.07.2006 s. 34)

Bak bizim sarı kız koyun sürüsüne *transfer* olmuş hem de *astronomik* bir fiyata. (Hürriyet; 08.07.2006 Arka sayfa- Karikatür)

Exorcist-3 (Akşam; 09.07.2006; Serdar Turgut; s. 5)

3.3.2. Haftalık Dergiler :

Tabiplerde *ideoloji* salgını. (Tempo, sayı 18; s.40)

Bu *format* Türkiye'de tutmaz. (Tempo, sayı 18; s.103)

Pardon, siz hangi *komplodan* yanasınız? (Tempo, sayı 23; s.9)

İslami *stand-up* olur mu? (Tempo, sayı 23; s.46)

Hayatımda hep bir *first lady* olur. (Tempo, sayı 23; Kaya Çilingiroğlu, s.54,)

Öğrenciler yılın *rövanşını* alıyor. (Tempo, sayı 23; s.104)

Ultra söylemsel. (Tempo, sayı 23; s.106 Köşe Başlığı)

Türkiye beni de *komplo teorisyeni* yaptı sonunda! (Yeni Aktüel, Sayı 52; Mark Petroviç; s. 7)

Zaten erkekler pek *showgirl'*lük yapmıyor! (Yeni Aktüel, Sayı 52; Ebru Yaşar; s. 8)

Hastane odasında bekleyeceğine eşinin yarım bıraktığı *misyonu* tamamlayarak 60 yıllık hayat arkadaşına karşı görevini yerine getiriyor. (Yeni Aktüel, Sayı 52; Tuba Atal; s. 13)

Strateji devinin de *sponsoru* Ülker! (Yeni Aktüel, Sayı 52; Semin Gümüşel; s. 38)

Müzakerelerde Kıbrıs Rum Kesimi, her seferinde *veto* kartını kullanacak. (Yeni Aktüel, Sayı 52; s. 41)

Kampus turları son yıllarda özellikle ABD'de inanılmaz bir yan *endüstri* oluşturmaya başladı. (Yeni Aktüel, Sayı 52; Ayşe Kora; s. 79)

3.3.3. Gazetelerin Magazin Ekleri :

"Olmaz Oğlan" hem son derece Türkiyeli, hem de *sound* olarak Batılı örneklerini aratmayacak tarzda bir *girl-band* şarkısıydı. (Hürriyet Cumartesi; 08.07.2006; Tolga Akyıldız; s. 9)

Formatta değişiklik yapacağız… Daha böyle sakinleşmek, "aşk *modu*" diyelim… Ben konuştuğum an kendi sesimi duyuyorum ve bu beni acayip *motive* ediyor. Onun için TV programı yapamıyorum. TV programına ben kulaklıkla çıkabilsem, çok farklı bir şey olurdu, ama çok *absürd* olurdu. (Milliyet TV; 08.07.2006; Gezegen Mehmet; s. 5)

Mortgage'ı bekleyenler ise üçüncü sırada yer alıyor. (Milliyet Emlak; 08.07.2006 s. 9)

Trakya *residence* ile tanışıyor. (Milliyet Emlak; 08.07.2006 s. 1)

Çorlu *Park* konutları, bölgeyi nitelikli ve *aktiviteli* konut kavramı ile tanıştıracak. (Milliyet Emlak; 08.07.2006 s. 1)

Burası enerji dolu çünkü hem doğadan, hem denizden *Fheng Shui* alıyorsunuz. (Milliyet Emlak; 08.07.2006 s. 4)

Kentliler kapalı yollara *alternatif* güzergah bulmakta zorlanırken, Trafik Daire Başkanı Ender Kaplan sabır istedi. (Hürriyet Ankara; 08.07.2006 s. 1)

Bu üyelerden en az altısı "*in-vivo*" deneyleri konusunda en az iki yıl deneyimli elemanlardan seçilecek. (Hürriyet Ankara; 08.07.2006 s. 1)

Ring yapan bu otobüslerin havalandırma sistemleri de çalışmayınca nefes almakta zorlanıyoruz. (Hürriyet Ankara; 08.07.2006; Yaşar Süer; s. 3)

Olay yerine gelen *ambulansla* Hacettepe Tıp Fakültesi Hastanesi'ne kaldırılan Çınar'ın yoğun bakımda olduğu öğrenildi. (Hürriyet Ankara; 08.07.2006 s. 3)

Bazı *normları* yakalamak zorunda olduklarını ifade Prof. Dr. Aras, üniversitenin, fakültenin ileriye doğru gidişini sürdürmesini umduğunu söyledi. (Hürriyet Ankara; 08.07.2006 s. 4)

İşletmeciler, Büyükşehir Belediyesi'nce parkta dört *kafeterya* ve bir *restoranın* önüne konulan ahşap *platformların* haksız rekabete neden olacağını öne sürdüler. (Hürriyet Ankara; 08.07.2006 s. 5)

Spekülasyonlar gereksiz… (Hürriyet Ankara; 08.07.2006 s. 7)

Euro Cup kesinleşti. (Hürriyet Ankara; 08.07.2006 s. 8)

Turnuva, yarınki kupa *seremonisi* ve *kokteyli* ile son bulacak. (Hürriyet Ankara; 08.07.2006 s. 8)

Fabrika'nın erkek koleksiyonunda ise "*slim fit*" görüntülü takım elbiseler, tek ceketler, ince *tuşeli triko* ve çizgili gömlekler dikkat çekiyor. (Milliyet Ankara Alışveriş; 08.07.2006 s. 3)

Sofistike ve *elegan* grupların yanı sıra vücudu saran kadınsı *formlar*, diz boyu etekler, *dekolte bluzlar* da oldukça dikkat çekiyor. (Milliyet Ankara Alışveriş; 08.07.2006 s. 3)

İri dalgalı ve *biofron* saç modelleri ise en çok tercih edilen saç biçimi arasında yerini alacak. (Milliyet Ankara Alışveriş; 08.07.2006 s. 8)

Başta kaptanlarımız olmak üzere diğer personelimizi *psiko-teknikten* geçiriyoruz. (Milliyet Ankara Alışveriş; 08.07.2006 s. 10)

Kamera sistemlerinde yeni *trend.* (Milliyet Güvenlik; 08.07.2006 s. 1)

Otantik enstrümanlarımız var… Bizimkisi *Show business*…*Show business* dünyada farklı bir boyutta demiş ve ünlü bir *şovmenle* bir *orkestra* yönetme *planınız* olduğunu söylemişsiniz… Ben de günümüzün *sound'u* olan R&B ile *house* müzikleri bizim *melodilerimizle* birleştirip iç içe geçmesini sağlıyorum ve dünya müzik *arenasına* sunuyorum. (Milliyet Cumartesi; 08.07.2006 s. 3)

Rekreasyon alanları, oteller, motorlu trafiğe kapalı bölgelerde de çok rahat kullanılabilir. (Milliyet Cumartesi; 08.07.2006 s. 4)

Ünlü mekanların *barmenleri* kavun, çilek ve şeftali ağırlıklı *frozen'lara* talebin arttığını belirtiyor ve hemen ekliyor: Bu yaz da *mojito* içilecek! (Milliyet Cumartesi; 08.07.2006 s. 5)

Çalışanlarını sporla *motive* ediyor. (Milliyet Kariyerim; 09.07.2006 s. 1)

Genel müdür Egemen, bu tür *aktivitelerin* çalışanlar arasında takım ruhunu geliştirdiğini söyledi. (Milliyet Kariyerim; 09.07.2006 s. 4)

Fuarda baskı ve baskı sonrası makineler, etiket baskı ve *converting*, *ofset* baskı ve baskı sonrası kesim, kutu kaplama ve yapıştırma, yeni *laminasyon* makineleri ve ciltleme sistemleri sergilenecek. (Milliyet Kariyerim; 09.07.2006 s. 4)

Kış sezonunda geleneksel olarak kaptanlar ve aşçılar için *çalıştaylar (workshop)* düzenliyorlar. (Milliyet Kariyerim; 09.07.2006; İdil Türkmenoğlu; s. 4)

Her zaman çok kibar, çok *minimalist* giyinirlerdi. (Akşam Brunch; 09.07.2006 s. 9)

Eksantrik bir kadınmış anlaşılan… (Akşam Brunch; 09.07.2006 s. 9)

Bir daha geri dönmemecesine onu erkeğin belleğinde "*reset'lenemez*" bir bölmeye mahkum kılan. (Akşam Brunch; 09.07.2006; Aylin Varol; s. 20)

Dünya *trendlerinin* gerisinde kalmak istemiyorsunuz. Dünyanın dört bir yanından getirilen dergileri mi takip etmeli, internette her geçen gün yenisi türeyen *trendy* sitelere mi girmeli, uçağa atlayıp her şeyi yerinde mi görmeli, ortamlarda *partileyip trend setter* camiasının *tiyolarına* mı kulak vermeli? (Akşam Siesta; 09.07.2006; Aylin Varol; s. 6)

Şapkalı imaj. (Hürriyet Kelebek; 14.07.2006; s.1)

Godfather değil Grandfather. (Hürriyet Kelebek; 14.07.2006; s.4)

3.3.4. Televizyon Programları :

Çok *super* sigarayı bırakmış olmanız. (TV8, 11.07.2006, Ebru'nun mutfağı, İngilizcedeki okunuşu ile)

Önemli olan zayıf olmak değil, *fresh* olmak. (TV8, 11.07.2006, Ebru'nun mutfağı, İngilizcedeki okunuşu ile)

Yüzünüz ne kadar *fresh*! (TV8, 14.07.2006, Ebru'nun mutfağı, İngilizcedeki okunuşu ile)

TV programı yapmayı düşünüyor musunuz? (TV8, 11.07.2006, Ebru'nun mutfağı, İngilizcedeki okunuşu ile)

IMF raporunda yer alan asgari ücretin düşürülmesi (Kanal D, 11.07.2006, Ana Haber Bülteni, Mehmet Ali Birand, İngilizcedeki okunuşu ile)

Şu anda Eylül-Ekim'e kadar *full* doluyum. (Kanal D, 11.07.2006, Canlı canlı, Muazzez Ersoy, İngilizcedeki okunuşu ile)

Yarışmacımız nasıl bir *performans* sergileyecek acaba? (ATV, 15.07.2006, 9+1 yarışma sunucusu)

Şimdi *programa start* veriyoruz. (ATV, 15.07.2006, 9+1 yarışma sunucusu)

Yapılan *stayling* çok süper olmuş. (Star, 16.07.2006, *Topmodel* Türkiye, Cengiz Abazoğlu)

Hayvanlara *antipatim* var. (Star, 16.07.2006, *Topmodel* Türkiye, yarışmacı)

Şimdi de *popüler* tatil mekanlarımızın hava durumuna bir göz atalım. (NTV, 17.07.2006, Hava Durumu)

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME :

Dil canlı ve tabii bir varlıktır. Böyle olduğuna göre, her canlı tabii varlık gibi onun da kendisine has yaşama ve gelişme kanunları, bizim hiç bir zaman sezemediğimiz bir "püf noktası" vardır. Bu tabii kanunlar dışardan zorlanırsa hiç bir fayda sağlanamayacağı gibi, ayrıca zıt yönde sert tepkiler doğacaktır. Hayatta kavak ağacına dahi, onun tabiatının aykırı bir yön veremeyiz. Onu zevkimize göre yetiştiremeyiz. Sadece gelişimine yardımcı oluruz. Bakar ve himaye ederiz. Dil ise sahipsiz bir ağaç da değildir. Bir milletin "düşüncesinin evi"dir. Ortak milli ruhun, ortak milli dehanın yarattığı mükemmel ve ilâhî bir sistemdir. Milletin kanından sıcaklık, gözünden ışık ve gönlünden canlılık alan milli dil, her şahsın ve zümrenin önündedir, üstündedir. Binlerce yıldan beri süzüle süzüle, insanla beraber gelişmiş, insanlıktan ve onun düşüncesinden ayrılmayan şahsiyetli, haysiyetli bir varlık olmuştur. Bizim dile yapabileceğimiz hizmet, onu dış tesirlere karşı korumaktan ibarettir.

Her medeni ve ileri kültür dili gibi Türkçenin de yüzde yüz saf olmasına ne imkan, ne de lüzum vardır. İhtiyaç halinde, başka dillerden kelime almak kadar tabii bir şey olamaz. Ancak, bu kelime alış-verişi, ihtiyaç hudutlarını aşarak bir heves ve özenti şeklini almadan, normal ölçüler içinde kalmalıdır. Ayrıca, Osmanlıcada görüldüğü üzere, dilimizin başka dillerden gramer kaidesi, selika ve ifade şekli ile cümle kuruluş esaslarını almasına asla müsaade edilmemelidir. Yani, ne Osmanlıca taraftarlarının istedikleri Arapça, Farsça gramer şekilleri, ne de bugünkü tasfiyecilerin dilimize sokmaya çalıştıkları "devrik cümle"nin Türkçede yeri yoktur. Dilin asıl düşmanları bu türlü düşüncelere sahip olanlardır. Çünkü bir dile millilik vasfını kazandıran başlıca hususiyet, o dilin sözlüğündeki kelimelerin çoğunluk itibarı ile öz olmasından önce, gramer kaidelerinin, ifade tarzının ve cümle kuruluşunun milli olması keyfiyetidir. Onun içindir ki mutediller Türkçenin, bünyesindeki bütün asli hususiyetleri muhafaza etmesini isterler..

Dilimizde Türkçe karşılığı bulunan yabancı kelimeler, sert bir hareketle değil, yavaş yavaş, usulü dairesinde bir elenmeye tabi tutularak temizlenmelidir. Çünkü sert ve ani hamleler dilin bünyesini sarsar, birçok isabetsiz ve ölçüsüz hareketlere sebep olur. Onun için zaman meselesinde aceleci olmak doğru değildir. Dilde karşılığı bulunmayan yabancı asıllı sözlere de, bunlar Türkçeleşip umumileşmemiş ise, Türkçenin bütün gramer hususiyetleri göz önüne alınıp, onlara uyulmak suretiyle karşılık bulunmalıdır. Bu

iş yapılırken ek ve kök'ün Türkçe olması da şarttır. Bunlara dikkat edilerek yapılan sözler «türeme» kelimeler, kaidelere dikkat etmeksizin, gelişigüzel yapılan sözler de «uydurma» kelimelerdir. Böyle «uydurma kelime» nispeti çoğaldıkça, Türkçe, milli dil olmaktan çıkar bir argo halini alır. Dilde «uydurma» yolu ile kelime türetmek için, bu işten anlayan, ehil bilginlere, uzmanlara hiç de lüzum yoktur. Arzu eden ve Türkçenin anlaşmasını isteyen her Türk, tabii birazcık mürekkep yalamış olmak şartıyla gönlünden koptuğu gibi yeni yeni sözler «doğurabilir.» Bunu, mani olmak şöyle dursun, şiddetle teşvik etmek lazımdır. Böylece her okur-yazar vatandaş, her ilerici aydın, «kuluçkadan çıkarır» gibi, her hafta yeni yeni sözler "çıkarmalı"dır. Türkçe ancak bu sayede zenginleşir.

Halka kadar inmiş ve Türkçe karşılığı mevcut olmayan Arapça, Farsça sözlerin yerine batı dillerinden kelimeler almak büsbütün manasız ve yanlıştır. Dil inkılabı bu istikamete asla yöneltilmemelidir. Böyle yerleşmiş kelimelerin «temizlenme»si tabii gelişmeye bırakılmalıdır.

Dile mutlaka müdahale etmek gerekiyorsa, bunu ancak uzman kişiler yapmalıdır. Türkçe konuşan her vatandaş dilin ıslahı veya tedavisinde söz sahibi olamaz. Onun için, Türkçenin meselelerini çözerken politikacıdan da, şairden de, sanatçıdan da önce dil bilginleri konuşmalı, dil bilginleri yol göstermeli ve karar vermelidirler. Aksine hareket edildiği takdirde "kaş yapayım derken göz çıkarılır." Telafisi imkansız hatalar yapılır. Dil içtimai bir varlık olduğuna göre ona "bakacak" kimselerin de ehliyetli dil bilginleri olması icap eder. İlk ve son söz dil bilginlerinindir.

Görülüyor ki, asıl gaye Türkçenin ilerlemesini, gelişmesini,· güçlü ve zengin bir kültür dili olmasını sağlamaktır. Hiç kimsenin "Osmanlıcaya dönelim"; "Arapça, Farsça sözleri Türkçeye tercih edelim", "Türkçeyi ihmal edip yüzüstü bırakalım, ..." dediği yoktur. Herkes sadeleşmeyi istemektedir, ama bir ölçü nispetinde. Herkes özleşmeyi istemektedir ama usulü dairesinde. Herkes Türkçenin zenginleşmesine çalışmalıdır; ama imkânlar ölçüsünde ve ilmin emirlerine boyun eğmek şartıyla.[123]

Dili her şeyden bağımsız bir yapı olarak düşünmek ve yalnızca yanlış

[123] Necmettin Hacıeminoğlu, (1973): Türkçenin Karanlık Günleri, s.28,29

söylenen, yazılan sözcüklerle oyalanmak bir kenara bırakılmalıdır. Örneğin İngilizcenin Türkçeye saldırısından yakınan her yazar, bu sözcüklere Türkçe karşılık bulma çabası içine girebilir. Beş değil, bir karşılık bulabilir, Türkçe karşılığı olan yabancı sözcükleri kullanmayabilir. Yazı ve konuşma dilinde Türkçe sözcük oranı çoğaldıkça, dil yanlışları büyük ölçüde azalacaktır.[124] Belediyeler, sorumlu kuruluşlar, işyeri ya da dükkanları güzel Türkçe isimler koymaya teşvik etmeli, yarışmalar açmalı, törenlerle ödüller dağıtmalıdırlar. Buna rağmen aşağılık duygusu hastalığından veya Türk diline gizli düşmanlıktan kurtulamayanların ruhsatları verilmemeli veya yenilenmemeli, yabancı dilden adlarla manen her gün yara bere içinde bırakılmamız önlenmelidir.

İnsanlarımızın dil kullanımında yaptıkları büyük ya da küçük yanlışları, özellikle anadili eğitimini daha işlevsel ve nitelikli durumuna getirmekle ortadan kaldırabiliriz. İnsanımızın günlük konuşmada kullandığı 300-500 sözcükten yola çıkıp, Türkçe'nin yoksullaştığını ileri sürecek kadar "akıl ve izan"dan yoksun olanlara şaşmamak elde değildir. Türkçe düzenli işleyen yapısıyla, her türlü gelişmeyi dilsel düzeyde karşılayabilecek potansiyel gücüyle, ölçünlü yazı dilinde 60 bine yakın sözvarlığıyla (Anadolu ağızlarının sözvarlığını da katarsak, bu sayı daha da atar) dimdik ayaktadır. Bize düşen görev, dilimizi yapısı, işleyişi, sözvarlığı ile sürekli olarak öğrenmek, doğru ve düzgün kullanmak, yeteneğimiz elveriyorsa, Türkçe'nin anlatım olanaklarına katkı sağlayacak girişimlerde bulunmak, edindiğimiz sağlam dil bilincini herkese yaymaya çalışmaktır.[125]

Dil yanlışları, ancak dili doğru, albenili kullanan insanlar ve onların ürünleri eğitim kurumlarında, kitle iletişim araçlarında yerini aldığında engellenebilir. Bu bilince ulaşmış bir ülke, anadili öğretimini düzene koymuş, yabancı dille öğretimi yaygınlaştırma saçmalığından kurtulmuş demektir.[126] Anadili ile eğitimin önemi vurgulanmalı, eğitim kurumlarında öğrenilen yabancı dilin zaman ve para kaybı olduğunun farkına varılmalıdır. Kitle iletişim araçlarındaki dil yanlışları ve yabancı sözcüklerden duyulan rahatsızlık belirtilmeli, dergilere abone olanlar yayımcılara toplu, çok imzalı mektuplar yazmalı, isim Türkçeleşmediği takdirde abone olmayacaklarını bildirmelidirler.

---

[124] Sevgi Özel, (2000): Dil Kiri El Kiri, Bilgi Yayınevi, Ankara, s.137

[125] Yusuf Çotuksöken, (2002): Türkçe Üzerine -1, Papatya Yayınları, İstanbul, s.208

[126] Sevgi Özel, (2000): Dil Kiri El Kiri, Bilgi Yayınevi, Ankara, s.118

Televizyon kanallarının ve gazetelerin başındaki yöneticiler bu konuya kulaklarını tıkamayı bırakmalı, artık daha duyarlı olmalıdırlar. Kendi bünyelerinde barındırdıkları elemanları, sunucuları, yazarları işe alırken daha seçici olmalı konuşurken, yazarken İngilizce Harfler, sözcükler kullananların övünülecek bir şey değil, ayıplanacak bir şey yaptıklarını belirtmeli, gerekirse işlerine son vermelidirler. Keza, ilan verenler de TV olsun, gazete olsun önce ricada bulunmalı, olmazsa ilan yoluyla olan parasal kaynağı keseceklerini belirtmelidirler.

5. KAYNAKÇA :

Kullanılan kaynaklar aşağıya sıralanmıştır :

1. Karaçalı, A., Dinçer Eşitgin ve Celal Aslan, (2004): "Türk Dil Kurumu Başkanı ile Söyleşi", ***Eğitim*** (Özel Sayı), No:105
2. Çotuksöken, Y., (2002), ***Türkçe Üzerine -1,*** İstanbul: Papatya Yayınları.
3. Eren, H., (2005): "Tekrar mı yoksa Tekerrür mü?", ***Türk Dili,*** No:643
4. Eren, H.,(2005): " Viyadük", ***Türk Dili*** No:646
5. Balcı, A.,(2001), ***Sosyal Bilimlerde Araştırma,*** Ankara: PegemA Yayıncılık.
6. Şahin, O.,(1999):"Kitle İletişim Araçlarında Dil Yanlışları", ***Türk Dili,*** No:576
7. Sezgin, F.,(2004), ***Türkçe'de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu,*** Ankara: TDK Yay.
8. Ateş, K., ***Türkçem Mahzun Ben Mahzun,*** İstanbul: İmge Kitabevi, 2005
9. Özel, S., (2000), ***Dil Kiri El Kiri,*** Ankara: Bilgi Yayınevi.
10. Kongar, E., (2003), ***Yozlaşan Medya ve Yozlaşan Türkçe,*** İstanbul: Remzi Kitabevi.
11. Zülfikar, H.,(2000): "Sanat, Aktivasyona Geçmek veya Rating, LPG, ISBN Üzerine", ***Türk Dili ,*** No:586.
12. Zülfikar, H., (2005): "Yapmak, Etmek, Buyurmak, Deyim, Terim, Zevat, Fire Üzerine", ***Türk Dili,*** No:643.
13. Zülfikar, H.,(2005): "Tahsilat, Beyanat, İzahat, Teşkilat, Tatbikat, İcraat… Üzerine", ***Türk Dili,*** No:646.
14. Ersoylu, H., (1994): "Türkiye Türkçesinin Çağdaş Problemleri 4 - 5, Batı Kaynaklı Kelimeler I, II", ***Türk Dili,*** No: 509.
15. Atmaca, Nidai S., (2004), ***Çırpınış,*** İstanbul:Toroslu Kitaplığı.
16. Muallimoğlu, N.,(2003), ***Türkçe Bilen Aranıyor,*** İstanbul: Avcı Yayınları.
17. Atalay, B., (1998), ***Divanü Lügat-it Türk Tercümesi,*** Ankara: TDK Yay.
18. Hacıeminoğlu, N., (1973), ***Türkçenin Karanlık Günleri.***
19. Sinanoğlu, O., (2005), ***Bye Bye Türkçe,*** İstanbul: Otopsi Yayınları.
20. Hakimiyet-i Milliye, 4 Birinci teşrin(Ekim), 1934; ***Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri,*** C.II
21. Özmen, M., (2000): "İsim ve Sıfat Tamlamalarında Bozulmalar", ***Türk Dili,*** No:586.

22. Sakaoğlu, S.,(2005): “Türkçenin Güncel Sorunları”, ***Türk Dili,*** No:646.

23. Komisyon,(1995), ***Yabancı Kelimelere Karşılıklar,*** Türk Dil Kurumu Yayınları.

24. Püsküllüoğlu, A.,(2003), ***Türkçedeki Yabancı Sözcükler Sözlüğü***, Ankara: Arkadaş Yayınları.

25. Özgüler, A.,(1989), ***Türkçemizdeki Yabancı Kelimeler Sözlüğü***; Sim Matbaacılık.

26. Kongar, E.,(2003), ***Yozlaşan Medya ve Yozlaşan Türkçe***, İstanbul: Remzi Kitabevi.

27. Gözaydın, N.,(2000): “Türkçe Bilinci ve Karum”, ***Türk Dili,*** No:285.

28. Gözaydın, N.,(2005): “Dış Göçün Edebiyatımıza Yansımaları”, ***Türk Dili,*** No:646.

29. Güney, Z.,(2000): “Benim Dil Sancılarım Bitmeyecek mi?”, ***Türk Dili,*** No:285.

30. Sezgin, F.,(2004), ***Türkçe’de Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu***, Ankara: TDK Yay.

31. 1353 Nolu ***Türk Harflerinin Kabulü ve Tatbikatı Hakkındaki Yasa***nın 4ncü maddesi (Kasım 1928)

32. Ceyhun, A.,(2000): ““Vat İz Diz?” ve “Dis iz e benk” Reklamının Düşündürdükleri”, ***Türk Dili,***No:578.

33. Hacıeminoğlu, N.,(1973), ***Türkçenin Karanlık Günleri***.

34. ***Türkçe Sözlük***; Ankara: Türk Dil Kurumu, 1998

35. Develioğlu, F.,(1997), ***Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat***, Ankara: Aydın Kitabevi.

36. Gökberk, M.,(1997), ***Değişen Dünya Değişen Dil,*** İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

37. Nişanyan, S.,(2003), ***Elifin Öküzü ya da Sürprizler Kitabı***, İstanbul: Adam Yayınları.

38. Hepçilingirler, F.,(2005), ***Yıldızların Suya Döküldüğü***, İstanbul: Everest Yayınları.

39. Hepçilingirler, F.,(2002), ***Türkçe Off***, İstanbul: Remzi Kitabevi.

40. Hepçilingirler, F.,(2004): “Her Söz Bir Şey Söyler”, ***Eğitim,*** No:57

41. Yılmaz, Z. Aydın ve Ersin Uzman.,(2005): “Televizyonun çocukların Dil Gelişimine Etkileri”, ***Türk Dili***, No:643.

42. Daşdemir, M.,(2000): “Herkes Dikkat Etmeli”, ***Türk Dili***, No:586.

43. Güleryüz, H.,(2004): “Dil Kirlenmesinin Bir başka Boyutu: İşyeri Adları”, ***Eğitim****,* No:57.

44. Yalçın, Ş., (2003), ***Doğru Türkçe***. İstanbul: Metis Yayıncılık.

45. Bakiler, Yavuz B.,(2005), ***Sözün Doğrusu 1-2****,* İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.

46. Erata, R., (2004), ***Sachmalama Türkçe de Neymiş!****,* İstanbul: Yapı Yayınları.

47. Akalın, Şükrü H.,(2001-2004), Bilişm Çağı ve Türkçe, ***Kültür ve Sanat Yıllığı****.*